

Konjunkturläget
Juni 2020

KONJUNKTURINSTITUTET, FLEMINGGATAN 7, BOX 12090, 102 23 STOCKHOLM
TEL: 08-453 59 00
REGISTRATOR@KONJ.SE, WWW.KONJ.SE

ISSN 0023-3463 ISBN: 978-91-984708-6-4 KI 2020:12 DNR: 2020-281

Konjunkturinstitutet är en statlig myndighet under Finansdepartementet. Vi gör prognoser som används som beslutsunderlag för den ekonomiska politiken i Sverige. Vi analyserar också den ekonomiska utvecklingen samt bedriver tillämpad forskning inom nationalekonomi.

I Konjunkturbarometern publicerar vi varje månad statistik över företagens och hushållens syn på den ekonomiska utvecklingen. Undersökningar liknande Konjunkturbarometern görs i alla EU-länder.

Rapporten **Konjunkturläget** är främst en prognos för svensk och internationell ekonomi, men innehåller också djupare analyser av aktuella makroekonomiska frågor. Konjunkturläget publiceras fyra gånger per år. **The Swedish Economy** är den engelska översättningen av delar av rapporten.

I **Lönebildningsrapporten** analyserar vi varje år de samhällsekonomiska förutsättningarna för lönebildningen.

Den årliga rapporten **Miljö, ekonomi och politik** är en översyn och analys av miljöpolitiken ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Vi publicerar också resultat av utredningar, uppdrag och forskning i serierna **Specialstudier**, **Working paper**, **PM** och som remissvar.

Du kan ladda ner samtliga rapporter från vår webbplats, www.konj.se. Den senaste statistiken och prognoserna hittar du under www.konj.se/statistik.

Förord

I Konjunkturläget juni 2020 presenteras en prognos för den ekonomiska utvecklingen 2020–2021 i Sverige och i omvärlden. Därtill gör Konjunkturinstitutet ett scenario för utvecklingen 2022–2029, varav 2022–2024 beskrivs i rapporten. Prognosen och scenariot för hela perioden 2020–2029, samt mer detaljerade prognoser, finns att hämta i Konjunkturinstitutets prognosdatabas.

I ett särskilt avsnitt jämförs den nya prognosen med den prognos som presenterades i Konjunkturläget 1 april 2020.

Arbetet med Konjunkturläget har letts av prognoschef Ylva Hedén Westerdahl. I beräkningarna har inkommande statistik beaktats till och med den 11 juni 2020.

Stockholm 17 juni 2020

Urban Hansson Bruswitz
Generaldirektör

Innehåll

Konjunkturläget juni 2020	5
Konjunkturen i omvärlden	7
Efterfrågan och produktion i Sverige	11
Arbetsmarknad och resursutnyttjande	17
Löner, priser och penningpolitik	22
Offentliga finanser	26
Prognosrevideringar 2020–2021	33

RUTOR

Covid-19 leder till högre jämviktsarbetslöshet och lägre tillväxt i potentiell arbetskraft	19
Resursutnyttjandet enligt BNP-gapet överskattar mängden lediga resurser i ekonomin 2020	21
Flexibilitet i stabilitets- och tillväxtpakten	28
Arbetslöshet	43

FÖRDJUPNINGAR

Alternativscenarier	35
Företagens kostnader när efterfrågan plötsligt försvinner	44
Effekter av den svenska pensionsreformen 1994 på hushållens sparande	50
Prognososäkerhet i osäkra tider	61
Prognosutvärdering av Prospera-enkäten	71
Skuldmått i offentlig sektor	77
Utvärdering av makroekonomiska prognoser	83

TABELLBILAGA

Tabellbilaga	87
--------------------	----

Konjunkturläget juni 2020

Covid-19-pandemin leder till att Sveriges BNP minskar med ca 10 procent det andra kvartalet i år. I bland annat euroområdet väntas nedgången bli betydligt större. En anledning till att den svenska ekonomin inte drabbas fullt lika hårt det andra kvartalet är att de svenska myndigheternas åtgärder för att bromsa smittspridningen har varit mindre långtgående än i många andra länder. Konjunkturedgången i Sverige dämpas av de ekonomisk-politiska åtgärder som vidtagits. Sysselsättningen hålls uppe av mycket omfattande korttidspermitteringar; under årets tre sista kvartal bedöms i genomsnitt ca 450 000 personer vara permitterade. Dessutom genomförs en rad andra åtgärder för att hjälpa företagen att överbrygga det i många fall kraftiga efterfrågebortfall som covid-19-pandemin orsakar. Stödåtgärderna bidrar till att det offentligfinansiella sparandet faller kraftigt i år till – 5,6 procent av BNP. Nästa år återhämtar sig ekonomin och det offentliga sparandet förstärks något när smittspridningen avtar och vaccinering mot covid-19 antas påbörjas under hösten . Svensk ekonomi kommer dock att tyngas av pandemin under minst ett år till. De stora offentliga underskotten innebär att Maastrichtskulden ökar till 46 procent av BNP nästa år. De offentliga finanserna får därmed betraktas som fortsatt jämförelsevis starka, trots den synnerligen djupa lågkonjunkturen.

Strikta sociala restriktioner och nedstängningar av verksamheter har bidragit till att antalet nya avlidna till följd av covid-19 den senaste tiden har minskat markant i många länder i Europa. I flera länder lättas successivt restriktionerna för sociala kontakter, men de ekonomiska konsekvenserna av covid-19-pandemin kommer att bli mycket allvarliga. Global BNP väntas i år minska med ca 6 procent, men det ska betonas att osäkerheten kring såväl den internationella som den svenska utvecklingen är betydligt större än normalt. I euroområdet, som drabbats hårt av pandemin, väntas BNP i år falla med i det närmaste 10 procent.

I Sverige har myndigheternas åtgärder för att bromsa smittspridningen varit mindre omfattande än i många andra länder. Det har sannolikt bidragit till att efterfrågan i framför allt en del tjänstebranscher inte har fallit lika dramatiskt som i många andra länder. Den svenska ekonomin bedöms ändå bromsa in mycket kraftigt det andra kvartalet i år. SCB:s nya aktivitetsindikator, som visar aktiviteten i ekonomin som helhet, föll med drygt 7 procent i april, jämfört med april 2019. Konjunkturinstitutet har sedan i maj månad genomfört extra enkätundersökningar där företag har svarat på hur stor deras omsättning är i förhållande till ett normalläge. Undersökningarna pekar på att omsättningen i industrin och tjänstebranscherna, som drabbats hårdast, var ungefär 20 procent lägre än normalt under maj månad. Konjunkturinstitutet bedömer sammantaget att svensk BNP faller med 9,5 procent det andra kvartalet i år.

Grundläggande antaganden för prognosen

Den pågående covid-19-pandemin innebär att den föreliggande prognosen är påtagligt mer osäker än normalt. Prognosen baseras på ett antal grundläggande antaganden för hur stor sjukfrånvaron är i Sverige och hur den påbjudna sociala distanseringen och myndigheternas andra åtgärder påverkar ekonomin. De mest betydande antagandena för prognosen för den svenska ekonomin är:

- Covid-19-pandemin har kulminerat och den avtar under loppet av 2021, även om nya vågor av ökad smittspridning kan blossa upp i olika länder och regioner.
- Ett säkert vaccin mot covid-19 antas vara på plats sommaren 2021 varefter en vaccineringskampanj kommer att påbörjas.
- Spridningen av covid-19 i Sverige är som störst det andra kvartalet i år. Spridningen fortsätter därefter i avtagande takt under det andra halvåret 2020 och 2021, varefter spridningen i allt väsentligt upphör.
- De restriktioner som införts och de påbud om social distansering som utfärdats i Sverige för att bromsa smittspridningen kommer i stort sett att fasas ut successivt fram till sommaren 2021.
- Sjukfrånvaron i Sverige är förhöjd eftersom många är sjuka i covid-19 eller är hemma längre än annars på grund av de rekommendationer som finns. Under 2020 och 2021 tas 26 procent respektive 13 procent fler sjukdagar ut än normalt.
- I Sverige kommer i genomsnitt 450 000 personer att gå ner i arbetstid efter överenskommelse om korttidspermittering under det andra, tredje och fjärde kvartalet i år. Det är förenligt med att många fler kan vara korttidspermitterade under vissa månader. Arbetstagarna antas i genomsnitt minska sin arbetstid med 40 procent.
- Riksdag och regering kommer att vidta fler åtgärder för att motverka lågkonjunkturen än vad som redan beslutats och aviserats. Stödåtgärder om ytterligare 16 miljarder kronor för 2020 respektive 71 miljarder kronor för 2021 antas tillkomma utöver det som följer av oförändrade regler och politik, genom beslut i kommande ordinarie statliga och kommunala budgetar eller i extra ändringsbudgetar. Bland annat antas systemet för korttidsarbete (med lägre subventionsgrad än korttidspermittering) aktiveras under delar av 2021 eftersom Sverige då fortfarande befinner sig i en synnerligen djup lågkonjunktur.

Den svaga utvecklingen i industrin är delvis en följd av att exportefterfrågan har fallit kraftigt, men det är också en konsekvens av störningar i leverantörskedjorna. Efterfrågan på svenska exportprodukter kommer att börja växa igen framöver i takt med att ekonomierna i omvärlden öppnas upp och börjar återhämta sig. De minskade restriktionerna innebär att smittspridningen i viss utsträckning blossar upp igen det närmaste året i en del länder och regioner där man inte snabbt lyckas begränsa nya utbrott genom testning samt smitt- och kontaktspårning. Risken för detta är störst i länder som tidigare haft en relativt liten smittspridning. Detta antas leda till nya störningar i de internationella leverantörskedjorna, med åtföljande problem för den svenska industrin.

Prognosen att den globala ekonomin börjar återhämta sig det tredje kvartalet baseras på antagandet att covid-19-pandemin har kulminerat, se marginalrutan ”Grundläggande antaganden för prognosen”. Osäkerheten är av förklarliga skäl mycket stor och i fördjupningen ”Alternativscenarier” redovisas hur den svenska ekonomin skulle påverkas om den globala konjunkturåterhämtningen går långsammare än väntat och hur den fördjupade konjunkturedgången till viss del skulle kunna motverkas med en expansiv finanspolitik.

Även för svenskt vidkommande är osäkerheten i prognosen onormalt stor, vilket belyses i fördjupningen ”Prognososäkerhet i osäkra tider”. Det beror bland annat på att de grundläggande antaganden som görs i sig är mycket osäkra och att statistik över den ekonomiska utvecklingen publiceras med fördröjning. Dessutom beror det på att de kortsiktiga prognosmodeller som Konjunkturinstitutet normalt använder sig av är av begränsat värde under rådande omständigheter. På arbetsmarknaden förstärks osäkerheten om antalet sysselsatta och arbetslösa ytterligare av hur det nya omfattande systemet för korttidspermitteringar kommer att utnyttjas framöver.

Konjunkturinstitutets samlade bedömning är att den svenska ekonomin börjar återhämta sig det tredje kvartalet i år, men att den synnerligen djupa lågkonjunkturen består under nästa år. Återhämtningen understöds av de ekonomisk-politiska åtgärder som vidtagits i syfte att stödja företag, arbetstagare, kommuner och regioner, se marginalrutan ”Hittills genomförda ekonomisk-politiska åtgärder för att mildra effekterna av covid-19-pandemin”. Systemet för korttidspermittering är den kostsammaste åtgärden och 450 000 personer antas i genomsnitt vara permitterade under årets tre sista kvartal. Tillsammans med olika former av finansiellt stöd till företag för att de ska kunna överbrygga krisen gör detta att näringslivet är bättre rustat för att möta en växande efterfrågan när konjunkturen väl vänder uppåt igen under hösten.

De finanspolitiska åtgärderna innebär att den svenska Maastrichtskulden ökar till 44 procent av BNP i år och vidare till 46 procent nästa år. Detta är förvisso en stor uppgång i skuldkvoten, men de svenska offentliga finanserna är ändå fortsatt att

Hittills genomförda ekonomisk-politiska åtgärder för att mildra effekterna av covid-19-pandemin

Riksdag och regering, Finansinspektionen och Riksbanken har vidtagit flera åtgärder för att mildra effekterna av covid-19 på den svenska ekonomin. De mest betydelsefulla åtgärderna är:

Riksdag och regering

- Sjukpenning ersätter karensavdrag första dagen vid sjukskrivning från mitten av mars till och med september och staten tar över sjuklöneansvaret från arbetsgivarna från april till och med juli. Från augusti till och med december får arbetsgivarna ersättning för extraordinära sjuklönekostnader.
- Korttidspermittering av arbetstagare där staten står för en stor del av lönebortfallet.
- Höjd och breddad a-kassa.
- Sänkta socialavgifter från mars till och med juni.
- Omställningsstöd till företag som tappat minst 30 procent av sin omsättning under april och maj 2020 jämfört med samma period 2019.
- Statliga kreditgarantier på upp till 70 procent av nya banklån till livskraftiga små- och medelstora företag som har hamnat i ekonomiska svårigheter till följd av covid-19-pandemin och tillfällig skattekredit på moms, preliminärskatt och arbetsgivaravgifter.
- Extra stöd till kommuner, regioner och myndigheter för att täcka utgifter till följd av hanteringen av covid-19-pandemin.

Finansinspektionen

- Lättat på bankernas finansieringskrav.
- Bankerna får ge bolånekunder undantag från amorteringskraven.

Riksbanken

- Utökade köp av värdepapper för upp till 300 miljarder kronor 2020. Utöver statsobligationer har Riksbanken köpt bostads- och kommunobligationer samt företagscertifikat. Rambeslutet omfattar även företagsobligationer.
- Lån mot säkerhet för totalt upp till 500 miljarder kronor erbjuds bankerna och en del andra kreditinstitut för vidareutlåning till icke-finansiella företag. Lånen löper över två år med samma ränta som reporäntan.
- Bankerna erbjuds lån i svenska kronor mot säkerhet. Lånen löper över tre månader till en ränta på 0,2 procentenheter högre än reporäntan.
- Bankerna erbjuds lån i amerikanska dollar mot säkerhet för totalt upp till 60 miljarder dollar.
- Utökade möjligheter att använda säkerställda obligationer (bostadsobligationer) som säkerhet vid lån i Riksbanken.
- Räntan på Riksbankens stående utlåningsfacilitet har sänkts från 0,75 till 0,20 procentenheter högre än reporäntan.

betrakta som jämförelsevis starka nästa år. Enligt Konjunkturinstitutets bedömning finns det därför ett betydande utrymme att ge ytterligare stöd åt den ekonomiska återhämtningen i form av finanspolitiska åtgärder utöver vad som antas i prognosen om utvecklingen skulle bli sämre, se fördjupningen ”Alternativscenarier”.

Konjunkturen i omvärlden

MÅNGA LÄNDER BÖRJAR LÄTTA PÅ RESTRIKTIONERNA

Covid-19 fortsätter att spridas runt om i världen. I många länder i Europa har dock antalet nya avlidna bromsat in den senaste tiden och de kraftfulla restriktioner som införts i syfte att begränsa smittspridningen har börjat lättas upp. Den ekonomiska återhämtningen kommer trots detta att ta tid. I en del länder och regioner där man inte snabbt lyckas begränsa nya utbrott genom testning samt smitt- och kontaktspårning väntas smittspridningen i viss utsträckning blossa upp igen det närmaste året. Det gäller framför allt i länder som tidigare haft en relativt liten smittspridning.

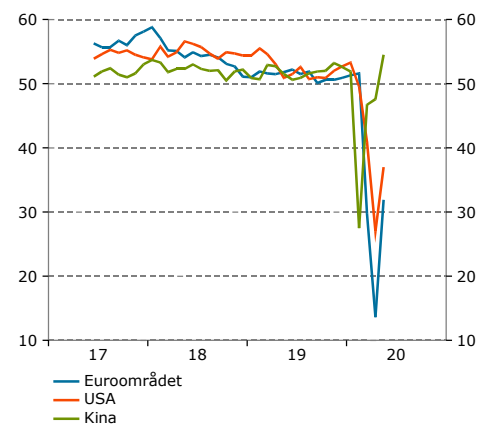
Konjunkturinstitutets prognos är att global BNP minskar med ca 6 procent 2020. Prognosen baseras på antagandet att det kommer att finnas ett säkert vaccin tillgängligt sommaren 2021 som under hösten kommer att börja distribueras globalt. Om så inte skulle bli fallet kommer den ekonomiska återhämtningen troligen att fördröjas ytterligare.

Kina var det första landet som drabbades av covid-19. När den kinesiska regeringen successivt lättade på de omfattande restriktionerna från mitten av februari började stämmningsläget bland inköpschefer i landet att återgå till mer normala nivåer. Denna tendens börjar nu skönjas också i euroområdet och USA i takt med att restriktionerna mildras även där, men inköpschefsindex är fortsatt på mycket lägre nivåer än normalt (se diagram 1). Tillsammans med annan tillgänglig statistik indikerar inköpschefsindex att den globala produktionen i både tjänstesektorn och tillverkningsindustrin (se diagram 2) faller tillbaka kraftigt det andra kvartalet i år. Hushållens konsumtion påverkas negativt av restriktioner om social distansering, oro för smittan och ökad arbetslöshet. Samtidigt drar många företag kraftigt ner investeringarna till följd av minskad efterfrågan, försämrad lönsamhet och osäkra framtidsutsikter. Detta har bidragit till att utrikeshandeln har minskat, framför allt mellan avancerade ekonomier (se diagram 3). Detta får konsekvenser för svensk exportmarknad som krymper avsevärt under 2020 (se tabell 1).

Den globala konjunkturåterhämtningen bedöms börja under loppet av det andra halvåret 2020 och under 2021 förutses global BNP öka med 4,5 procent (se tabell 1). Tillväxten mattas sedan successivt av under 2022–2024 då den globala ekonomin är nära ett normalt resursutnyttjande. Återhämtningen i omvärlden

Diagram 1 Inköpschefsindex

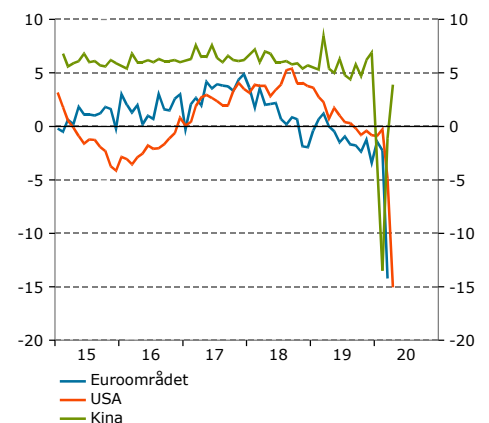
Index, månadsvärden

Anm. Sammanvägt inköpschefsindex för tillverkningsindustrin och tjänstesektorn. Källa: Markit.

Diagram 2 Industriproduktion i valda länder och regioner

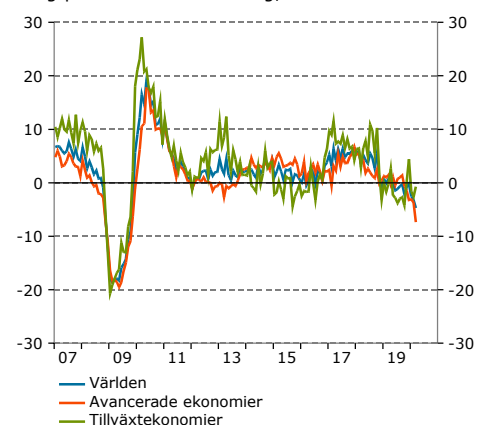
Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: Eurostat, Federal Reserve och Konjunkturinstitutet.

Diagram 3 Världshandel med varor

Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källa: Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis.

leder till att Sveriges exportmarknad återhämtar sig relativt snabbt (se tabell 1).

Oljepriset har stigit sedan slutet av april i år men är fortsatt jämförelsevis lågt, vilket har dämpat den globala inflationen. Även lägre efterfrågan på varor och tjänster har bidragit till att priserna i omvärlden de senaste månaderna inte har ökat lika snabbt som i början av året. Den låga inflationen väntas bestå under 2020 och 2021 eftersom många företag har begränsade möjligheter att höja sina priser på grund av ett svagt efterfrågeläge. Inflationen börjar därefter att stiga och närmar sig centralbankernas mål under 2022 (se tabell 1).

Prognosen för den globala ekonomin är förknippad med betydligt större osäkerhet än normalt. De kanske största osäkerheterna rör själva smittspridningen i sig och när ett säkert vaccin kommer att finnas på plats. En annan osäkerhetsfaktor är hur covid-19-pandemin påverkar företagens och konsumenternas beteende på lite längre sikt. Om exempelvis företag vill minska sitt beroende av långa och osäkra leverantörskedjor kan det att leda till en mindre världshandel och minskad internationell specialisering, vilket skulle få negativa effekter på global produktivitet och global BNP.

EUROOMRÅDET BEFINNER SIG I EN DJUP LÅGKONJUNKTUR

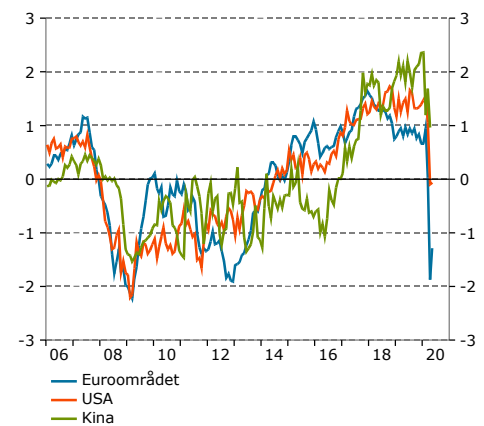
De kraftiga restriktioner som vidtagits för att bromsa smittspridningen i euroområdet leder till en exceptionell ekonomisk nedgång det första halvåret i år. BNP i euroområdet minskade det första kvartalet med 3,6 procent jämfört med föregående kvartal, trots att nedstängningarna i de flesta av länderna infördes först under loppet av mars.

Förväntningarna är enligt de flesta tillgängliga indikatorer mycket pessimistiska bland såväl hushåll som företag (se diagram 4 och diagram 1). Förutom tjänstesektorn är tillverkningsindustrin, i synnerhet bilindustrin, mycket hårt drabbad med bland annat ett kraftigt försvagat orderläge. Kapacitetsutnyttjandet i industrin har minskat rejält vilket håller tillbaka investeringarna (se diagram 5). Omsättningen i detaljhandeln föll kraftigt i såväl mars som i april (se diagram 6). För hushållen har framtidsutsikterna försämrats avsevärt de senaste månaderna. Utöver det mycket svaga konsumentförtroendet talar bland annat stigande arbetslöshet för en kraftigt negativ utveckling av konsumtionen. Den sammantagna bedömningen är att BNP i euroområdet faller med hela 15 procent det andra kvartalet.

Finanspolitiken förs i år i en expansiv riktning i syfte att hjälpa hushåll och företag att överbrygga krisen. Detta bidrar till att ekonomin börjar återhämta sig under det andra halvåret i år och återhämtningen fortsätter under 2021. Trots återhämtningen är BNP ca 3,5 procent lägre vid utgången av 2021 än vad den var två år tidigare. Den expansiva finanspolitiken bidrar samtidigt till betydande uppgångar i euroländernas skuldkvoter. Några av de länder som i ekonomiska termer drabbas hårdast av

Diagram 4 Konsumentförtroende

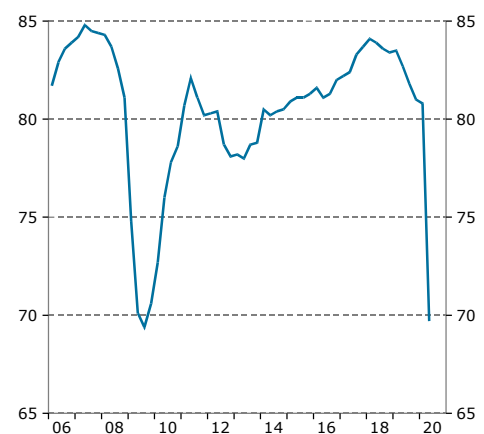
Standardiserade avvikelser från medelvärde, månadsvärden

Källor: Conference Board, Eurostat och Macrobond.

Diagram 5 Kapacitetsutnyttjandet i tillverkningsindustrin i euroområdet

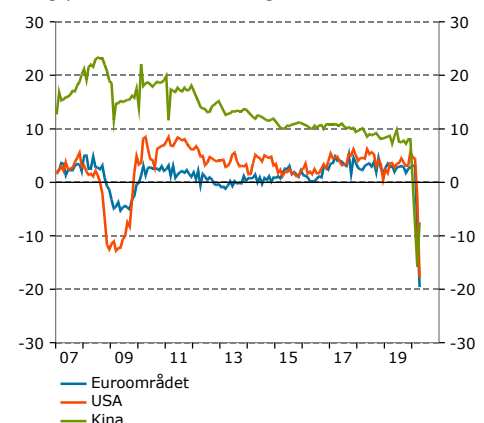
Procent, kvartalsvärden

Källor: Europeiska kommissionen och Macrobond.

Diagram 6 Detaljhandeln i valda länder och regioner

Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: China National Bureau of Statistics (NBS), Eurostat och U.S. Consensus Bureau.

pandemin har en mycket hög skuldkvot i utgångsläget, exempelvis Spanien och Italien. Detta hotar stabiliteten i hela euroområdet och det är troligt att de mest utsatta länderna kommer att ges stöd i form av lån och transfereringar som lånefinansieras av EU. Dessutom köper ECB en betydande del av ländernas statsobligationer vilket dämpar deras upplåningskostnader.

KRAFTIGT ÖKAD ARBETSLÖSHET I USA

I USA började covid-19-pandemin få en betydande effekt på ekonomin i mars och nedgången i BNP det första kvartalet stannade vid drygt 1 procent. Konsumtionen föll kraftigt och utriks-handeln utvecklades svagt. Den senaste månadsstatiken visar på stora fall i detaljhandeln och industriproduktionen i april (se diagram 2 och diagram 6). Samtidigt pekar inköpschefsindex och högfrekvent statistik på att utvecklingen förblir svag i närtid (se diagram 1 och diagram 7). Sammantaget indikerar detta ett historiskt stort fall i BNP det andra kvartalet och Konjunkturinstitutet gör bedömningen att BNP då faller med drygt 11 procent. För helåret 2020 bedöms minskningen bli 7,0 procent (se tabell 1).

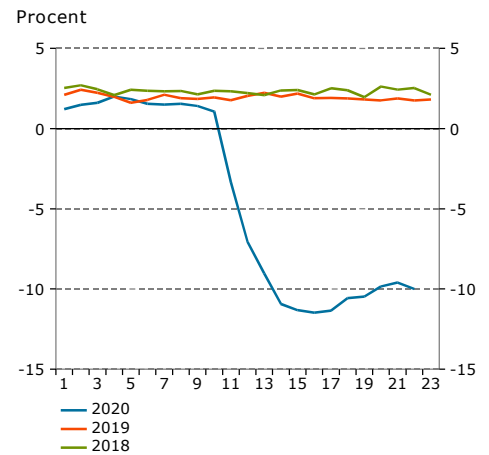
Arbetslösheten i USA var under maj 13,3 procent vilket var något lägre än den historiskt höga siffran i april. En övervägande del av de som nyligen blivit arbetslösa är bara tillfälligt uppsagda (se diagram 8), men det finns en uppenbar risk att många blir permanent uppsagda framöver. Denna osäkerhet har i sig en återhållande effekt på konsumtionen. Staten har dock utökat ersättningen till de som förlorar sitt arbete samt infört mer fördelaktiga sjuklöner. Detta dämpar nedgången i konsumtionen och det finns goda möjligheter för en relativt snabb återgång när restriktionerna lättas.

SNABB ÅTERHÄMTNING I KINESISK INDUSTRIPRODUKTION

I Kina föll BNP historiskt mycket det första kvartalet i år som en följd av stora nedstängningar under februari och mars. Redan under slutet av det första kvartalet började Kina sakta lätta på restriktionerna och människor kunde successivt börja röra sig friare igen. Detta ledde till en snabb återhämtning enligt olika enkätundersökningar och exempelvis inköpschefsindex vände upp från en rekordlåg notering för februari till mer normala nivåer i mars (se diagram 1).

Återhämtningen syns även i hårddata för industriproduktionen som växte med ca 5 procent mätt som årlig procentuell förändring i april (se diagram 2). Konsumenterna har dock blivit mer försiktiga även om förtroendet är fortsatt högre än normalt (se diagram 4). Nedgången i konsumentförtroendet speglas också i den svaga detaljhandelsstatistiken (se diagram 6). Sammantaget talar mycket för att kinesisk BNP växer relativt snabbt redan det andra kvartalet i år. Investeringarna har stigit kraftigt och byggandet har tagit fart igen (se diagram 9). Ett

Diagram 7 Veckovis ekonomisk indikator, USA

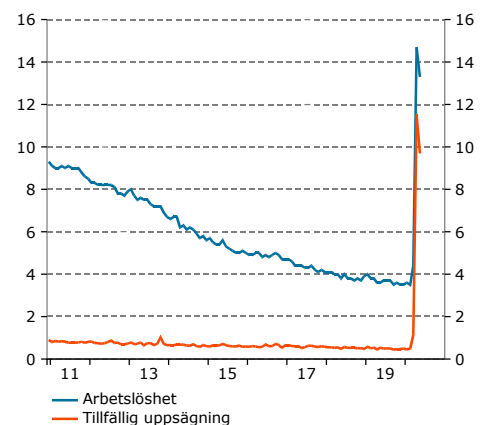

Anm. Indextalen motsvarar BNP-utveckling i årlig procentuell förändring. Om indexet har värdet -2 procent under ett helt kvartal indikerar det att BNP kommer att vara 2 procent lägre jämfört med motsvarande kvartal föregående år.

Källor: Federal Reserve Bank of New York och Macrobond.

Diagram 8 Arbetslöshet i USA

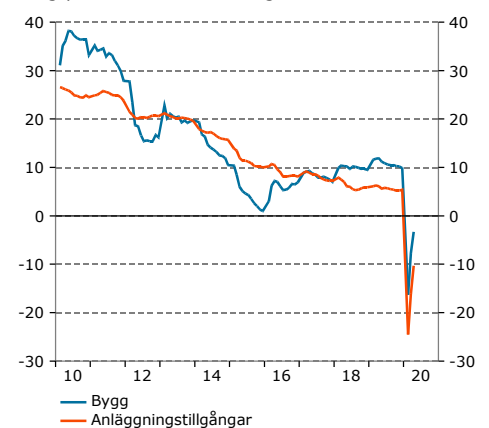
Procent av arbetskraften 16 år och äldre, säsongsrensade månadsvärden

Källor: Bureau of Labor Statistics och Macrobond.

Diagram 9 Investeringar i Kina

Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: China National Bureau of Statistics, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

långsammare återhämtningsförlopp i omvärlden hämmar dock återhämtningen i Kina via en relativt svag exporttillväxt (se tabell 1).

Tabell 1 BNP och konsumentpriser i världen

Procentuell förändring

	Prognos			Scenario		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Svensk exportmarknad ¹	3,1	-9,8	6,0	4,1	3,4	3,2
BNP²						
Världen	2,9	-5,9	4,5	4,1	3,5	3,3
KIX-vägd	2,0	-8,1	5,2	3,6	2,6	2,0
Euroområdet	1,2	-9,8	5,7	3,4	2,3	1,4
USA	2,3	-7,0	3,6	3,4	2,2	1,8
Kina	6,2	-2,9	6,8	5,4	5,4	5,3
Sverige	1,2	-5,7	3,4	4,1	2,9	2,1
KPI³						
KIX-vägd	2,0	1,2	1,2	1,8	2,2	2,2
Euroområdet	1,2	0,3	0,6	1,3	1,9	1,9
USA	1,8	1,0	1,5	2,0	2,3	2,3
Kina	2,9	3,1	2,0	2,8	3,0	3,0
Sverige	1,7	0,4	1,1	1,4	1,7	1,9

¹ Den svenska exportmarknaden avser den samlade importefterfrågan i de 32 länder som är Sveriges viktigaste handelspartners. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.

² BNP-siffrorna avser den kalenderkorrigerade utvecklingen uttryckt i fasta priser. Världsaggregatet beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF. KIX-vägd BNP är ett aggregat som vägs samman med hjälp av Riksbankens KIX-vikter. I KIX ingår Sveriges 32 viktigaste handelspartners.

³ KIX-vägd KPI är ett aggregat som vägs samman med hjälp av Riksbankens KIX-vikter. I KIX ingår Sveriges 32 viktigaste handelspartners. Aggregatet för euroområdet är vägt med konsumtionsvikter från Eurostat. Sveriges siffra avser KPIF.

Källor: Eurostat, IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

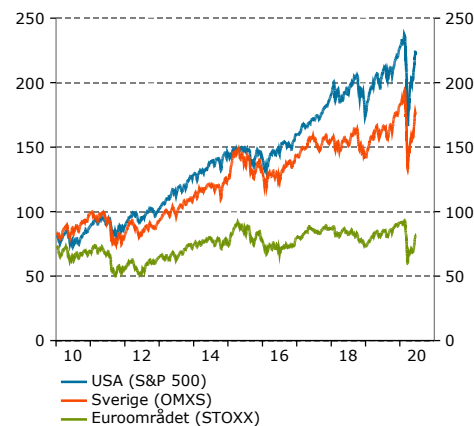
INTERNATIONELL PENNINGPOLITIK OCH FINANSIELLA MARKNADER

De finansiella marknaderna har utvecklats relativt stabilt den senaste tiden, trots att osäkerheten fortsatt är stor om hur covid-19-pandemin kommer att utvecklas framöver. Stora stödpaket från såväl penning- som finanspolitiskt håll har hjälpt till att stabilisera de finansiella marknaderna och aktiepriserna har återhämtat sig (se diagram 10).

Centralbankernas stöd till kreditmarknaderna och mer positiva investerare har bidragit till lägre räntor på mer riskfyllda obligationer. Ett exempel är att räntedifferensen mellan företagsobligationer och statsobligationer har fallit sedan i mars i år (se diagram 11). Även räntor på företagsobligationer med hög risk har fallit efter att Federal Reserve beslutat att köpa obligationer från företag som fått sin kreditvärdighet nedgraderad från god till låg.

Diagram 10 Börsutveckling

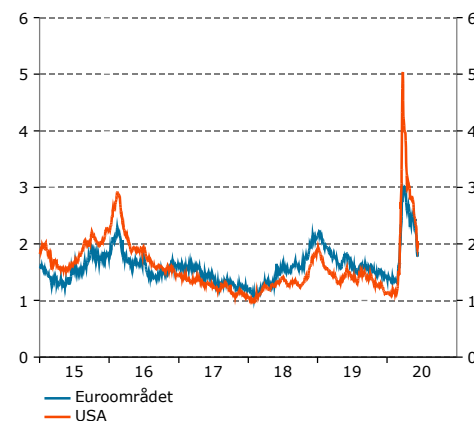
Index 2006-12-29=100, dagsvärden, 5-dagars glidande medelvärde

Källor: Standard & Poor's, Nasdaq OMX, STOXX och Macrobond.

Diagram 11 Räntedifferens

Procent, dagsvärden

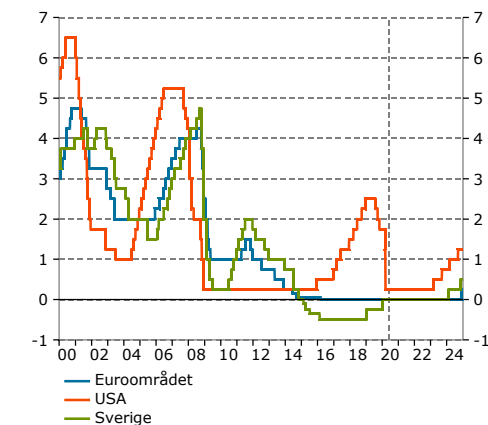

Anm. Avser ränteskillnad mellan företagsobligation med kreditvärdighet BBB och statsobligation med löptider på 5 år. För euroområdet används tysk statsobligation.

Källor: Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 12 Styrräntor

Procent, dagsvärden

Källor: ECB, Federal Reserve, Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Sammantaget har de finansiella förhållandena förbättrats sedan inledningen av covid-19-pandemin.

Centralbankernas köp av tillgångar och det låga ränteläget ger stöd åt återhämtningen i omvärlden. Men i takt med att resursutnyttjandet stiger och inflationen närmar sig olika centralbankers mål 2022–2023 kommer styrräntorna att börja höjas (se diagram 12).

Efterfrågan och produktion i Sverige

HISTORISKT FALL I BNP DET ANDRA KVARTALET

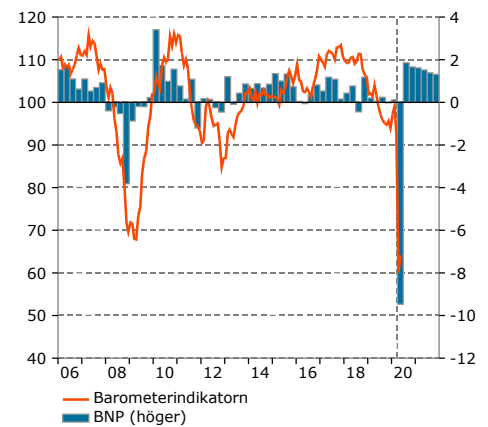
Trots att covid-19 började spridas i Sverige under slutet av det första kvartalet i år så steg BNP marginellt med 0,1 procent (se diagram 13). Att BNP-tillväxten inte blev lägre kan delvis förklaras av att åtgärder för att hindra smittspridningen inte började vidtas förrän en bit in i mars. Detta bidrog till att barometerindikatorn föll kraftigt först i april och den låg därefter kvar på en historiskt låg nivå under maj (se diagram 13). Den marginellt positiva tillväxten i BNP det första kvartalet förklaras också av en ovanligt stark export, som exklusive importinnehåll beräknas ha bidragit med 0,8 procentenheter till BNP-tillväxten. Däremot utvecklades den inhemska efterfrågan svagt det första kvartalet.

Enligt SCB:s produktionsvärdesindex minskade produktionen i det totala näringslivet i april med ca 9 procent i kalenderkorrigerad årstakt och nedgången var som störst inom industrin (se diagram 14). Det kan jämföras med den nya aktivitetsindikatorn för april från SCB som pekar på att aktiviteten i hela ekonomin minskade med 7,3 procent i kalenderkorrigerad årstakt. Konjunkturinstitutets extra enkätundersökningar, där företag har svarat på hur stor deras omsättning är i förhållande till ett normalläge, tyder på att omsättningen i stora delar av näringslivet var betydligt lägre än normalt under maj, framför allt inom tillverkningsindustrin och tjänstesektorn (se diagram 15). Samtidigt väntas den offentliga produktionen utvecklas mer stabilt under det andra kvartalet. Konjunkturinstitutet bedömer sammantaget att svensk BNP faller med 9,5 procent det andra kvartalet i år.

Även om tillväxten därefter åter blir positiv, kommer lågkonjunkturen fortfarande vara mycket djup under 2021. Lägre importefterfrågan i omvärlden, mindre konsumtion, framför allt av vissa tjänster, färre turistbesök i Sverige och lägre investeringar än före krisen dämpar efterfrågan kraftigt. Samtidigt hindras produktionen i viss mån av problem med leveranser av insatsvaror och hög frånvaro på jobbet till följd av ett förhöjt antal sjukskrivningar. Generellt sett tyder indikatorer på att såväl export som hushållskonsumtion och investeringar återhämtar sig gradvis från och med det tredje kvartalet i år. Konjunkturbarometern och mer högfrekvent statistik indikerar att botten nu är

Diagram 13 Barometerindikatorn och BNP

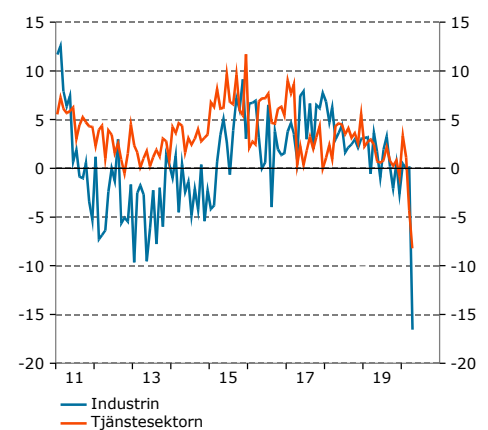
Index medelvärde=100, månadsvärden respektive procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 14 Produktionsvärdeindex i industrin och tjänstesektorn

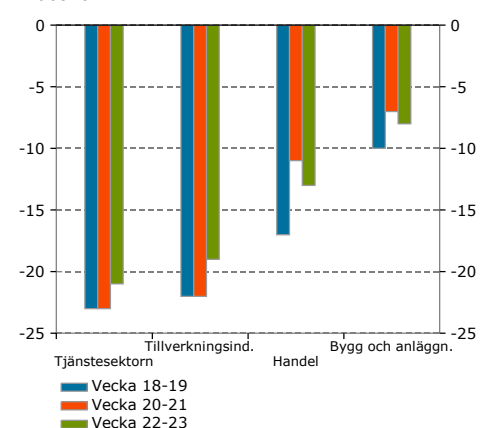
Årlig procentuell förändring, kalenderkorrigerade månadsvärden

Källa: SCB.

Diagram 15 Extraundersökning Konjunkturbarometern: Omsättning jämfört med normalläge

Procent

Anm. Det procentuella omsättningstappet har beräknats genom att ta mittpunkten i svarsalternativen: minskat med 1-25, 26-50 etc.
Källa: Konjunkturinstitutet.

passerad.¹ Nedgången det andra kvartalet är dock så pass stor att lågkonjunkturen förblir mycket djup även 2021 trots att tillväxten blir hög redan det andra halvåret i år. BNP ligger i slutet av 2021 0,5 procent lägre än det fjärde kvartalet 2019. Betydande finanspolitiska åtgärder har satts in för att minska uppgången i såväl arbetslöshet som konkurser. Detta kommer tillsammans med låga räntor ge stöd åt återhämtningen och lågkonjunkturen bedöms ebba ut under loppet av 2023.

Det är i första hand nedgången i exporten och de fasta bruttoinvesteringarna som ligger bakom fallet i BNP i år (se diagram 16). Det är i linje med hur det sett ut i de flesta tidigare konjunkturedgångar. Det negativa bidraget från hushållens konsumtion är mindre. Hushållens konsumtion är en mindre volatil variabel och även om dess bidrag till BNP-tillväxten är mindre negativt än bidragen från exporten och investeringarna, är konsumtionsnedgången ovanligt stor.

Tabell 2 Försörjningsbalans för Sverige

Procentuell förändring, fasta priser

	Prognos			Scenario		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hushållens konsumtionsutgifter	1,2	-5,1	4,3	3,7	2,9	2,7
Offentliga konsumtionsutgifter	0,3	0,9	1,4	0,9	1,0	1,2
Fasta bruttoinvesteringar	-1,3	-11,2	1,6	8,0	4,9	2,4
Slutlig inhemsk efterfrågan	0,3	-5,0	2,9	3,9	2,8	2,2
Lagerinvesteringar ¹	-0,1	-1,1	0,9	0,3	0,0	0,0
Total inhemsk efterfrågan	0,2	-6,1	3,8	4,2	2,8	2,2
Export	3,2	-10,3	6,0	6,5	3,7	3,2
Total efterfrågan	1,2	-7,5	4,5	5,0	3,1	2,5
Import	1,1	-12,1	6,8	7,1	4,2	3,6
Nettoexport ¹	1,0	0,4	-0,1	0,0	-0,1	0,0
BNP	1,2	-5,4	3,5	4,1	2,6	2,1
BNP, kalenderkorrigerad	1,2	-5,7	3,4	4,1	2,9	2,1
BNP per invånare	0,2	-6,3	2,7	3,3	1,9	1,4
Bytesbalans ²	4,1	4,9	3,6	3,3	2,9	2,6

¹ Procent av BNP föregående år. ² Procent av BNP, löpande priser.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

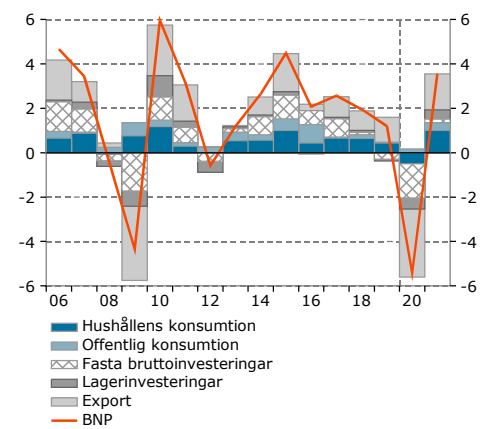
NEDSTÄNGNINGAR I OMVÄRLDEN DRABBAR SVENSK EXPORT

Den kraftiga inbromsningen i omvärlden gör att svensk export väntas falla med 10 procent 2020, till följd av ett kraftigt fall det

¹ För mer högfrekvent statistik se Konjunkturinstitutets hemsida, <https://www.konj.se/statistik-och-data/covid-19-relaterat.html>.

Diagram 16 Importjusterat bidrag till BNP-tillväxten

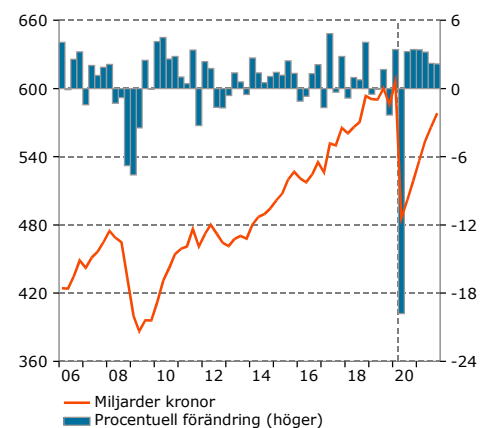
Procentuell förändring respektive procentenheter

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 17 Export

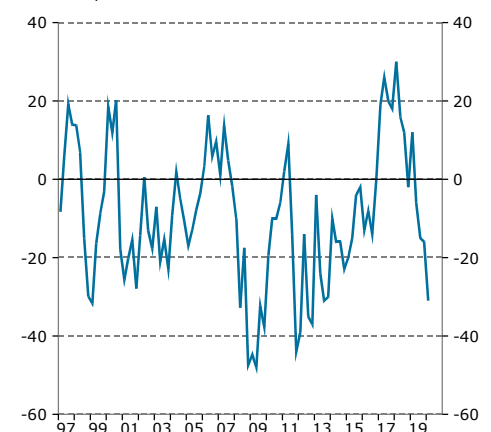
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 18 Exportorderstock, industrins omdöme

Nettotal, kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

andra kvartalet. Exporten utvecklas dock starkt under årets övriga kvartal (se diagram 17).

Den globala konjunkturedgången påverkar svensk export både genom minskad efterfrågan och genom störningar i de globala leveranskedjorna. Det andra kvartalet bedöms exporten minska med hela 20 procent. Signalerna från omvärlden är ytterst dystra och i Konjunkturbarometern har omdömena om exportorderläget fallit kraftigt (se diagram 18) och produktionsplanerna i industrin är på de lägsta nivåerna sedan mätningarna började.

Importefterfrågan i omvärlden antas dock gradvis börja öka igen det andra halvåret i år, samtidigt som utbudsbegränsningarna för industrin successivt minskar. Därmed börjar även en återhämtning av svensk varuexport det andra halvåret i år.

Tillväxten i tjänsteexporten faller tillbaka rejält i år. Covid-19-pandemin innebär att bland annat transporttjänster och utländska turisternas konsumtion i Sverige faller markant. Nästa år blir tillväxten i tjänsteexporten ganska hög. Förutom en rekyl när turism och frakttjänster ökar igen är det bland annat utbyggnaden av 5G i andra länder som genererar export av IKT-tjänster.

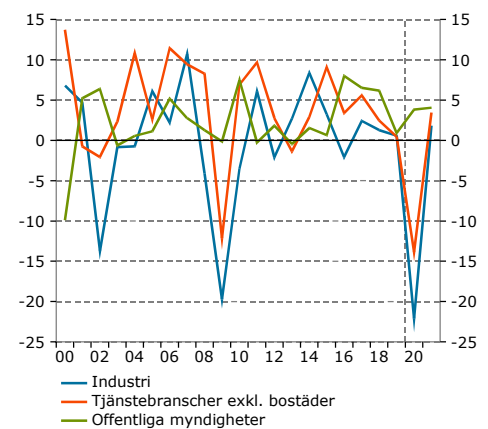
Den fortsatta konjunkturåterhämtningen i omvärlden medför att resursutnyttjandet stiger och att investeringsbehoven ökar. Detta bidrar till att svensk export fortsätter att öka relativt snabbt 2022, varefter exporttillväxten gradvis faller tillbaka.

OSÄKRA FRAMTIDSUTSIKTER HÅLLER TILLBAKA INVESTERINGARNA I NÄRINGSLIVET

De fasta bruttoinvesteringarna föll med 0,9 procent det första kvartalet i år. Det var framför allt investeringarna inom industrin som bidrog till den negativa investeringstillväxten men även nybyggnation av bostäder föll. Den förestående djupa lågkonjunkturen och den stora osäkerheten om hur återhämtningen kommer att se ut gör att många företag skjuter på sina investeringar och investeringstillväxten väntas falla kraftigt under 2020. Dessutom är besparingsbehoven stora hos många företag till följd av stora tapp i omsättningen. Svagast blir utvecklingen i industrin där kapacitetsutnyttjandet dessutom redan har fallit till en lika låg nivå som bottennoteringarna under finanskrisen (se diagram 19 och diagram 20). Här spelar den svaga omvärldskonjunkturen stor roll, inte minst kraftgången i euroområdet. Men även investeringarna i vissa delar av tjänstesektorn som till exempel hotell och restaurang och transport bedöms minska kraftigt. Sammantaget innebär detta att näringslivets investeringar exklusive bostäder minskar markant som andel av BNP i år (se diagram 21), vilket är ett normalt mönster under en konjunkturedgång. Den ekonomiska återhämtningen, gradvis minskad osäkerhet och ett uppdämt investeringsbehov bidrar till att näringslivets investeringar ökar allt snabbare under loppet av 2021, men för helåret 2021 faller investeringarna som andel av BNP ändå ytterligare något. Investeringarna fortsätter att öka snabbt 2022 när

Diagram 19 Fasta bruttoinvesteringar, exkl. bostäder

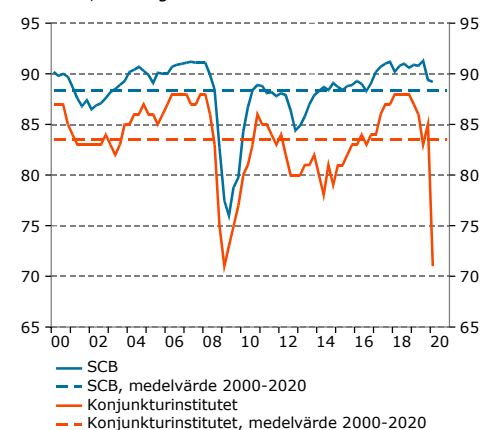
Procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 20 Industrins kapacitetsutnyttjande

Procent, säsongsrensade kvartalsvärden

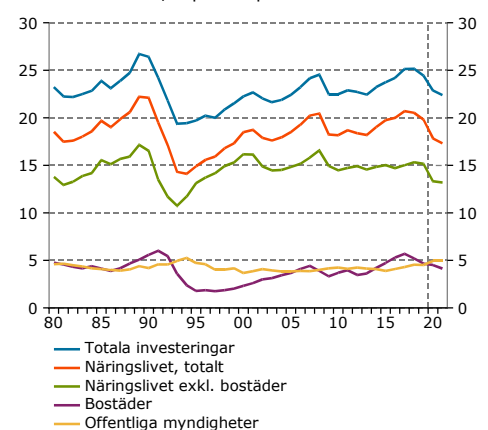

Anm. Konjunkturinstitutets kapacitetsutnyttjande avser tillverkningsindustrin och den senaste observationen är en nulägesbedömning i april medan SCB:s kapacitetsutnyttjande avser första kvartalet, vilket förklarar att den senare fortfarande är på relativt normala nivåer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 21 Fasta bruttoinvesteringar

Procent av BNP, löpande priser

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

resursutnyttjandet i svenska ekonomin börjar närma sig ett normalläge och investeringsandelen stiger då åter.

Bland annat företagets svar i Konjunkturbarometern tyder på att byggindustrin inte har drabbats lika hårt som industrin och tjänstebranscherna exklusive bostäder. Bygglov och påbörjade lägenheter sjönk dock det första kvartalet 2020 och den utvecklingen antas fortsätta under året. Det innebär att även bostadsinvesteringarna sjunker rejält, om än med en viss fördröjning (se diagram 22). Även om fallet i bostadspriserna inte blir så markant 2020 är osäkerheten om prisutvecklingen stor, vilket minskar benägenheten att investera. Ombyggnadsinvesteringarna sjunker kraftigt redan från det andra kvartalet i år då planeringshorisonten är kortare än för nybyggnadsinvesteringar, men helårssiffran för de totala bostadsinvesteringarna hålls upp av en stark avslutning på 2019 och stark utveckling det första kvartalet 2020.

Kommunsektorns investeringar minskade något 2019, men investeringsnivån i kommuner och regioner har varit historiskt hög de senaste åren. Investeringarna väntas ligga kvar på ungefär samma nivå under 2020 och 2021. Ökade statliga investeringar i framför allt infrastruktur bidrar i stället till att de totala offentliga investeringarna ökar 2020 och 2021, både i volym och som andel av BNP (se avsnittet ”Offentliga finanser”).

SOCIAL DISTANSERING GÖR ATT HUSHÄLLEN ÖKAR SITT SPARANDE

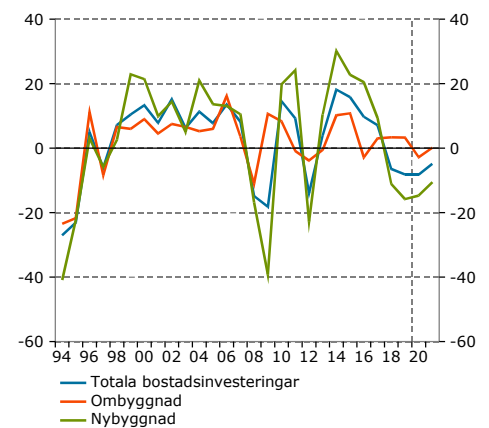
Hushållens konsumtion föll med 1,7 procent det första kvartalet 2020. En del av nedgången drevs av de mycket svaga konsumtionsutgifterna för bilar som skedde efter den kraftiga ökningen i slutet av 2019. Dessa effekter uppstod mot bakgrund av förändringar i bonus malus-systemet som infördes vid årsskiftet 2020. Dessutom gjorde en mild vinter att energikonsumtionen föll markant. Effekten av covid-19-pandemin på konsumtionen det första kvartalet bedöms ha varit måttlig eftersom åtgärder för att begränsa smittspridningen infördes först mot slutet av kvartalet.

Restriktioner för att begränsa sociala kontakter samt ändrat beteende väntas leda till att konsumtionen minskar med hela 8 procent det andra kvartalet. Konsumtionen av tjänster som hotellbesök, resor och olika idrotts-, nöjes- och kulturevenemang bedöms ha minskat drastiskt. Även restaurangbesöken minskade snabbt i mitten av mars (se diagram 23). Men även andra delar av tjänstekonsumtionen påverkas, liksom konsumtionen av en del sällanköpsvaror. Samtidigt gynnas konsumtionen av andra varor och tjänster, till exempel dagligvaror. De dystra ekonomiska utsikterna för hushållen avspeglas i förtroendeindikatorn i hushållsbarometern som i april och maj föll till samma låga nivåer som när finanskrisen bröt ut hösten 2008 (se diagram 24).

Den självpåtagna och föreskrivna sociala distanseringen väntas gradvis fasas ut i takt med att smittspridningen avtar under

Diagram 22 Bostadsinvesteringar

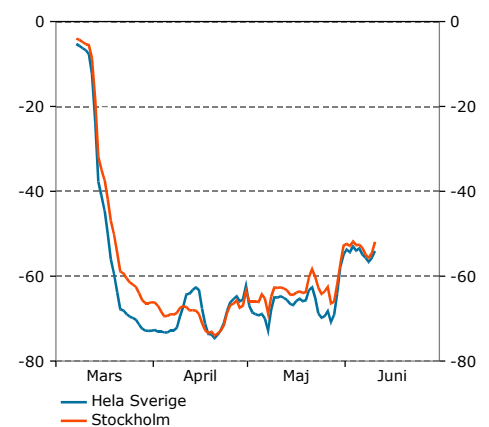
Procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 23 Omsättning inom viss del av restaurangbranschen

Årlig procentuell förändring, 7-dagars glidande medelvärde

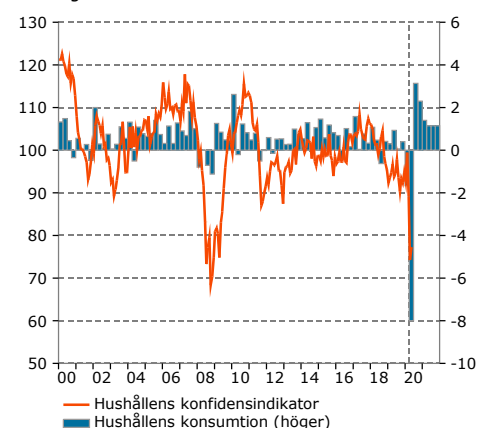

Anm. Grunddata består av omsättning från ca 600 krogar med en genomsnittlig årsomsättning på 18 miljoner kronor. Antalet krogar 2020 är något lägre jämfört med 2019 då vissa har stängt.

Källor: Caspeco och Konjunkturinstitutet.

Diagram 24 Hushållens konfidensindikator och hushållens konsumtion

Index medelvärde=100, säsongsrensade månadsvärden respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

loppet av 2020 och 2021, vilket bidrar till att hushållens konsumtion återhämtar sig (se diagram 24). Det finns dessutom ett uppdämt konsumtionsbehov. Samtidigt påverkas hushållen negativt av att arbetslösheten stiger snabbt i år och förblir hög nästa år. Sammantaget bedöms hushållens konsumtion falla med drygt 5 procent i år (se diagram 25). Hushållens inkomster minskar i år när arbetslösheten ökar och kapitalinkomsterna minskar som en följd av att många företag har minskat eller slopat sina utdelningar. Den svaga konsumtionsutvecklingen gör att sparkvoten ändå ökar markant. Nästa år ökar hushållens inkomster snabbare när arbetslösheten stabiliseras och kapitalinkomsterna blir högre. Tillsammans med ett successivt minskat behov av social distansering bidrar detta till att konsumtionen ökar med drygt 4 procent 2021 och sparkvoten faller då tillbaka igen.

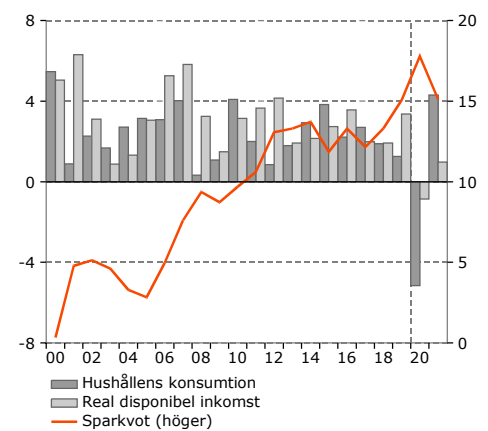
Prognosen för hushållens konsumtion förutsätter att det inte blir något större fall i bostadspriserna. Det finns dock en inte obetydlig risk att det blir ett större prisfall på bostadsmarknaden. Värdet på olika typer av kommersiella fastigheter riskerar också att falla under lågkonjunkturen. Utlåning till fastighetsbolag utgör en stor exponering för det svenska banksystemet och en kraftig försämring av fastighetsmarknaden skulle kunna leda till betydande kreditförluster för bankerna. Dessutom kan den långa perioden med mycket låga räntor ha orsakat obalanser på de finansiella marknaderna. Både i Sverige och internationellt kan sökandet efter högre avkastning ha ökat risktagandet och drivit upp priserna på riskfyllda tillgångar, som exempelvis aktier och obligationer med låg kreditvärdighet. Priserna på dessa tillgångar kan därför falla kraftigt om investerare omvärderar sina avkastningskrav. Ett stort prisfall för hushållens reala och finansiella tillgångar skulle minska hushållens förmögenhet och hushållens konsumtion skulle utvecklas svagare än i prognosen.

DÄMPAD OFFENTLIG KONSUMTIONSTILLVÄXT I ÅR MEN STARKARE UTVECKLING 2021

Den offentliga sektorns konsumtion minskade med 0,3 procent det första kvartalet i år och volymutvecklingen väntas bli svag även det andra kvartalet. Bidragande orsaker är ökad sjukfrånvaro hos anställda i kommuner och regioner, ökad frånvaro bland elever i förskolan och skolan, uppskjutna operationer och att färre sökt sig till allmänvården. Detta motverkas till viss del av den ökade belastningen inom vården till följd av covid-19.

Under senare delen av 2020 och första halvåret 2021 är årsförändringen i offentlig konsumtion relativt hög eftersom antalet sjukskriva då minskar samtidigt som regionerna börjar beta av den vårdskuld som byggts upp. Statliga satsningar på bland annat arbetsmarknadsåtgärder, masstestning och underhåll av väg och järnväg bidrar också till ökade konsumtionsvolym 2021 (se diagram 26). Konsumtionstillväxten bedöms dock endast bli något högre än det demografiskt betingade behovet eftersom

Diagram 25 Hushållens konsumtion, real disponibel inkomst och sparkvot
Procentuell förändring respektive procent av disponibel inkomst plus kollektivt sparande

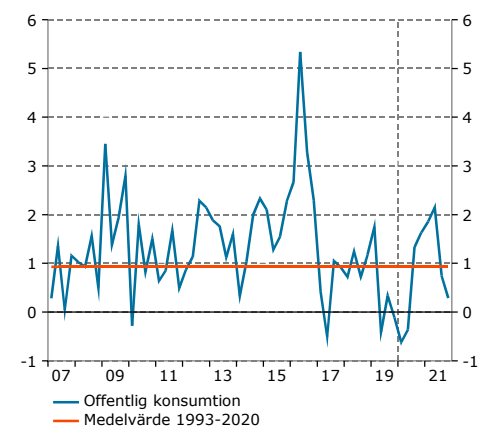

Anm. Sparkvoten definieras som hushållens totala sparande inkl. sparande i premie- och tjänstepension, som andel av hushållens disponibla inkomst plus sparande i premie- och tjänstepension.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 26 Offentlig konsumtion

Årlig procentuell förändring, kalenderkorrigerade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

kommunerna och regionerna bland annat begränsas av ett behov av att hålla tillbaka skuldtutvecklingen. (se avsnittet ”Offentliga finanser”).

STORA PRODUKTIONSMINSKNINGAR I INDUSTRIEN

Produktionen i näringslivet ökade med 0,2 procent det första kvartalet i år. Inom byggbranschen föll produktionen och i tjänstebanscher var uppgången dämpad. Produktionen utvecklades starkare i industrin, bland annat som ett resultat av den starka varuexporten det första kvartalet.

Det andra kvartalet faller produktionen i näringslivets dramatiskt. Indikatorn för produktionsplanerna i industrin är på den lägsta nivån sedan mätningarna började och konfidensindikatorer för såväl industrin som för tjänstebanscher har fallit kraftigt. De extra enkätundersökningar om företagens omsättning som Konjunkturinstitutet genomfört under maj och början av juni tyder också på kraftiga produktionsneddragningar i många branscher. Allra mörkast är bilden i delar av tjänstesektorn, till exempel rese-, hotell- och restaurangbranschen, men även industrin har drabbats hårt (se diagram 27). Produktionen i byggindustrin tycks inte vara lika påverkad och i handeln är bilden splittrad. Dagligvaruhandeln har en högre omsättning än normalt till följd av covid-19-pandemin, medan exempelvis bilhandeln har påverkats kraftigt negativt.

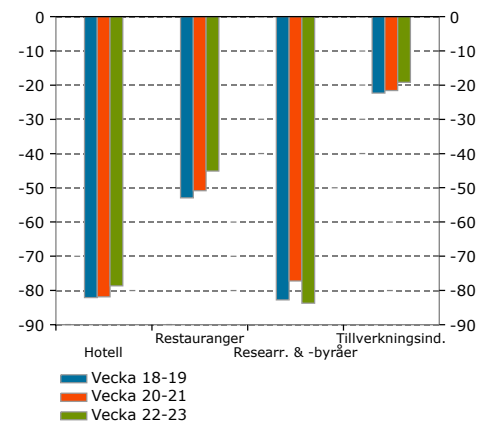
Industriproduktionen börjar återhämta sig det tredje kvartalet när exporten åter tar fart. Helåret 2020 minskar industriproduktionen trots detta med cirka 12 procent (se diagram 28). Många länder har börjat fasa ut restriktionerna som införts för att bromsa smittspridningen, vilket kommer att stimulera efterfrågetillväxten samtidigt som det kommer att minska utbudsstörningarna. Olika regioner och producenter antas dock drabbas av nya nedstängningar, vilket innebär att svenska företag även framöver tillfälligtvis får räkna med problem med leveranser av nödvändiga insatskomponenter.

Inom tjänstesektorn är det främst företag vars produktion är kopplad till hushållens konsumtion som har drabbats hårt. Men även de företag som säljer tjänster till tillverkningsindustrin, inte minst konsulttjänster, påverkas (se diagram 29). Hotell- och restaurang, delar av transportsektorn, framför allt flygbranschen, samt resebyråer drabbas av stora efterfrågebortfall och det kommer dröja lång tid innan produktionen inom dessa branscher är tillbaka på normala nivåer. En ljusglimt är att utbyggnaden av 5G fortsätter, vilket leder till en fortsatt produktionsökning inom information- och kommunikationstjänster.

Även om byggindustrin påverkas av sjukskrivningar, inställda eller försenade materialleveranser samt att utländsk arbetskraft har lämnat Sverige, har inte branschen drabbats lika hårt som övriga industrier. Byggproduktionen faller dock både det andra och det tredje kvartalet i år. I år och nästa år sker en stor nedgång av bostadsbyggandet, både i form av ny- och ombyggnad.

Diagram 27 Extraundersökning Konjunkturbarometern: Omsättning jämfört med normaläge

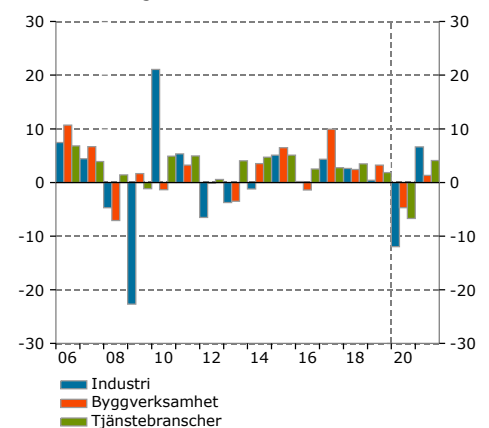
Procent

Anm. Det procentuella omsättningstappet har beräknats genom att ta mittpunkten i svarsalternativen: minskat med 1-25, 26-50 etc. Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 28 Produktion

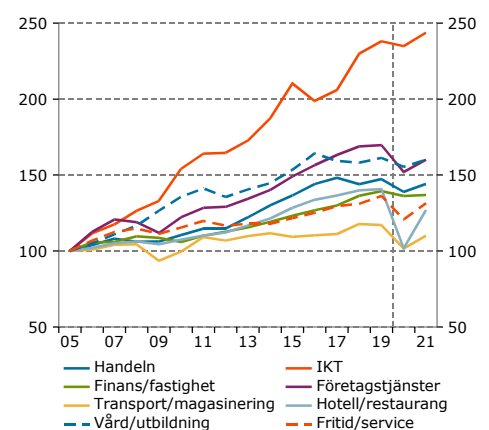
Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Anm. Med produktion avses förädlingsvärde. Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 29 Produktion i tjänstebanscher

Index 2005=100

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Det kommersiella fastighetsbyggandet minskar också. Däremot gynnas byggindustrin av ökade offentliga investeringar, exempelvis i form av infrastruktur.

Tabell 3 Produktion

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Prognos			Scenario		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Näringsliv	1,8	-7,4	4,2	5,1	3,4	2,4
Varubranscher	1,7	-8,7	4,4	...	...	...
varav industri	0,4	-11,9	6,6	...	...	...
byggverksamhet	3,2	-4,7	1,3	...	...	...
Tjänstebanscher	1,9	-6,7	4,1	...	...	...
Offentliga myndigheter	0,1	-0,1	1,2	1,0	0,9	0,9
Hela ekonomin¹						
BNP till baspris	1,4	-5,8	3,5	4,1	2,9	2,1
BNP till marknadspris	1,2	-5,7	3,4	4,1	2,9	2,1

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Anm. Med produktion avses förädlingsvärde.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Arbetsmarknad och resursutnyttjande

SYSSELSÄTTNINGEN MINSKAR 2020

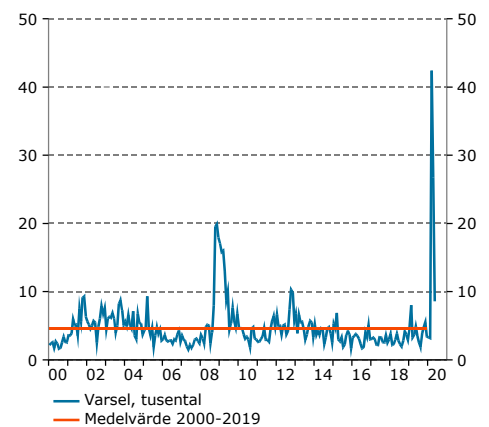
I mars och april varslades 42 000 respektive 26 000 personer om uppsägning. Varken under 1990-talskrisen eller finanskrisen var varslen för enskilda månader så höga. I maj inkom 8 600 varsel vilket är mer än dubbelt så många som en genomsnittlig månad (se diagram 30). Ett mycket stort antal arbetstagare har också korttidspermitterats från sina arbeten. Skälen till permitteringarna är dels att efterfrågan har vikit, dels att leveransstörningar medfört att varor inte kunnat produceras.

Sysselsättningen väntas falla kraftigt det andra kvartalet (se diagram 31). Nedgången i sysselsättningen blir dock betydligt mindre än nedgången i antalet arbetade timmar tack vare att företagen utnyttjar korttidspermitteringar i stor omfattning (se diagram 32). I genomsnitt antas 450 000 personer vara korttidspermitterade de tre sista kvartalerna 2020.

Sysselsättningen fortsätter att falla andra halvåret och under inledningen av nästa år trots en återhämtning i produktionen. Anledningen är att fler företag drar ned på korttidspermitteringen. Det tillfälligt förhöjda stödet för korttidspermitteringar

Diagram 30 Varsel om uppsägning

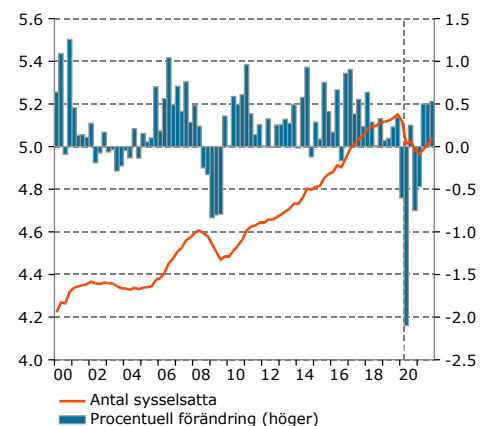
Tusental, månadsvärden

Källa: Arbetsförmedlingen.

Diagram 31 Sysselsättning

Miljoner personer respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

upphör vid årsskiftet.² Den svaga konjunkturen bedöms innebära att arbetsgivarna inte behåller all permitterad personal, utan en del kommer att varslas och sägas upp trots att möjligheten till korttidsarbete med normal kompensationsgrad antas införas i början av 2021.

PERMITTERINGAR HÅLLER TILLBAKA UPPGÅNGEN I ARBETSLÖSHETEN

Arbetslösheten steg i april till 7,9 procent enligt säsongrensade siffror från AKU, en uppgång med 1,2 procentenheter sedan mars. Arbetslösheten har stigit främst bland unga och utrikes födda. Dessa grupper arbetar i hög utsträckning i kontaktnära branscher som hotell och restaurang där efterfrågebortfallet varit som störst.

Det rekordstora antalet varsel i mars och april samt en ökning av antalet inskrivna vid Arbetsförmedlingen tyder på att arbetslösheten stiger markant det andra kvartalet (se diagram 33). Arbetslösheten fortsätter att stiga när antalet korttidspermitterade personer minskar kraftigt.³ Anledningen är att företagen inte kommer att behålla samtliga arbetstagare som varit korttidspermitterade när den statliga kompensationen blir lägre samtidigt som arbetskraften ökar något.

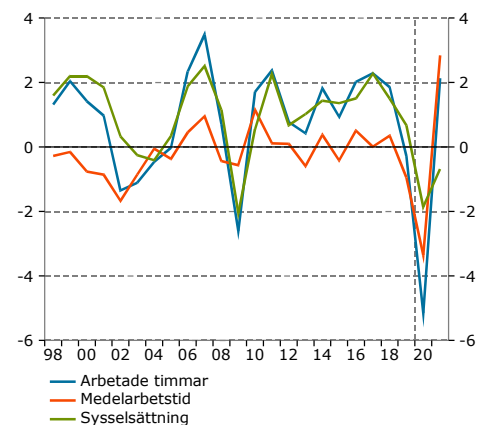
I diagram 33 visas den totala andelen arbetslösa och korttidspermitterade i arbetskraften (blå linje). Jämfört med finanskrisen, då parterna inom industrin avtalade om arbetstidsminskningar och lägre inkomster i syfte att minska antalet uppsägningar, är permitteringarna inom industrin de tre sista kvartalen 2020 omkring fem gånger så omfattande.⁴ Det går dock inte att veta hur hög arbetslösheten skulle kunna ha blivit i avsaknad av den möjlighet till statligt subventionerade korttidspermitteringar som införts. Den totala andelen arbetslösa och korttidspermitterade i arbetskraften (se diagram 33) kan ses som en statisk beräkning av andelen arbetslösa i frånvaro av systemet med korttidspermitteringar. Om de omfattande permitteringarna uteblivit skulle det ha gett upphov till betydande dynamiska effekter och konjunkturförloppet hade blivit annorlunda.

² Omkring en halv miljon arbetstagare väntas vara permitterade det andra och det tredje kvartalet 2020. Under det fjärde kvartalet 2020 väntas antalet permitterade arbetstagare vara 200 000 färre. Ytterligare omkring 200 000 permitteringar avslutas vid årsskiftet då det tillfälligt förhöjda stödet för korttidspermitteringar upphör.

³ Drygt 0,5 procent av arbetstagarna väntas vara permitterade inom programmet korttidsarbete under 2021 vilket är betydligt färre än antalet korttidspermitterade under de tre sista kvartalen 2020.

⁴ Under finanskrisen drabbades främst industrin av vikande efterfrågan. För att minska antalet uppsägningar avtalade parterna inom industrin om korttidspermitteringar. Omkring 10 procent av de anställda i industrin permitterades och deras arbetstid minskade med knappt 20 procent, se Medlingsinstitutets årsrapport för 2009. Som resultat av covid-19 väntas i genomsnitt 25 procent av de anställda inom industrin vara korttidspermitterade det andra och det tredje kvartalet 2020. Deras arbetstid väntas minska med omkring 40 procent. Mätt som antalet heltidstjänster så var 2 procent av de industrianställda permitterade under finanskrisen jämfört med 10 procent ($25 \cdot 0,4$) det andra och det tredje kvartalet i år. Detta innebär att andelen permitterade inom industrin är fem gånger så högt under covid-19-krisen jämfört med finanskrisen.

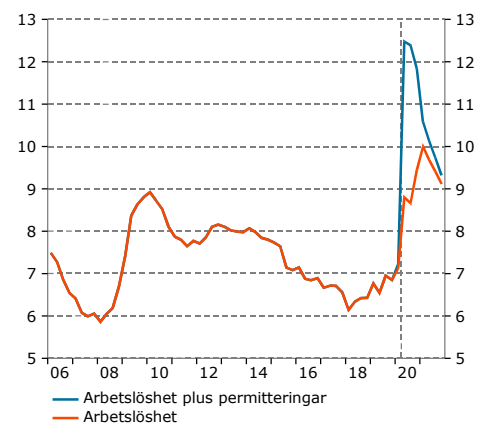
Diagram 32 Arbetade timmar, medelarbetstid och sysselsättning
Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 33 Arbetslöshet och permitteringar

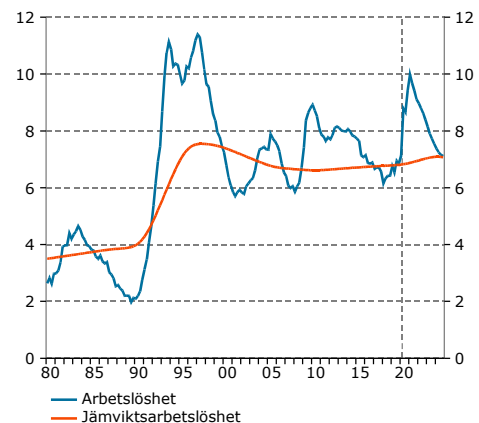
Procent av arbetskraften, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 34 Arbetslöshet och jämviktsarbetslöshet

Procent av arbetskraften, säsongrensade kvartalsvärden

Anm. Data före 2001 är länkade av Konjunkturinstitutet.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Arbetslösheten faller i takt med att den ekonomiska återhämtningen fortskrider och når 9 procent i slutet av 2021. Men det dröjer till 2024 innan den kommer ner till en nivå kring 7 procent där den var innan covid-19-pandemin (se diagram 34).

Covid-19-pandemin leder till högre jämviktsarbetslöshet och lägre tillväxt i potentiell arbetskraft

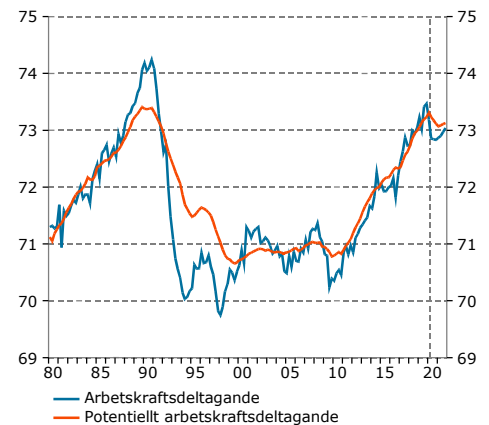
Den pågående pandemin medför att den svenska arbetsmarknaden försvagas kraftigt de närmaste åren. Den faktiska arbetslösheten stiger i år och nästa år, trots omfattande stödåtgärder i form av bland annat korttidspermitteringar.

Vid djupa konjunkturedgångar kan tillfälligt hög arbetslöshet leda till persistenseffekter, det vill säga att arbetslösheten kvarstår på en hög nivå även efter lågkonjunkturen. Persistenseffekter kan uppstå därför att långa arbetslöshetsperioder minskar individernas humankapital och arbetsrelaterade färdigheter, vilket i sin tur minskar sannolikheten att få jobb när konjunkturläget blir bättre och efterfrågan på arbetskraft stiger. Det finns också en risk att arbetsgivare väljer bort personer som varit långtidsarbetslösa därför att de tror att dessa har lägre produktivitet. Det är även möjligt att sökintensiteten minskar hos personer som varit arbetslösa länge. Sammantaget innebär detta att matchningseffektiviteten försämras. Konjunkturinstitutet gör därför bedömningen att jämviktsarbetslösheten stiger något framöver (se diagram 34).⁵

Konjunkturinstitutet gör även bedömningen att en del äldre varaktigt lämnar arbetskraften på grund av pandemin (70–74 åringar).⁶ Konjunkturinstitutet bedömer också att covid-19 leder till att fler personer än normalt lämnar arbetskraften för att studera i år och nästa år. Regeringens utbildningsåtgärder, såsom utökade platser på universitet, yrkeshögskolor och basårutbildning, medför att färre personer kommer att befinna sig i arbetskraften de närmaste åren (se diagram 35).

Diagram 35 Arbetskraftsdeltagande

Procent av befolkningen, 15–74 år

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

⁵ I Konjunkturinstitutets bedömning av persistenseffekterna har den modell som beskrivs i följande studie använts; Mossfeldt, M. och P. Österholm, "The persistent labour market effects of the financial crisis", Working paper 117, Konjunkturinstitutet, 2010.

⁶ AKU för april visar att äldre hittills har lämnat arbetskraften i samma omfattning som kärnarbetskraften.

Tabell 4 Arbetsmarknad

Tusental personer respektive procentuell förändring, om inget annat anges

	Prognos			Scenario		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNP till baspris ¹	1,4	-5,8	3,5	4,1	2,9	2,1
Produktivitet i hela ekonomin ¹	1,7	-0,7	1,3	1,7	1,0	0,9
Produktivitet i näringslivet ¹	2,0	-0,8	1,7	2,0	1,1	1,1
Arbetade timmar ¹	-0,3	-5,2	2,1	2,4	1,9	1,2
Medelarbetstid för sysselsatta ¹	-0,9	-3,4	2,8	0,6	0,2	-0,1
Sysselsättning	0,7	-1,9	-0,7	1,8	1,7	1,3
Sysselsättningsgrad ²	68,3	66,8	66,0	66,9	67,8	68,4
Arbetskraft	1,1	0,0	0,5	0,8	0,7	0,6
Arbetskraftsdeltagande ²	73,3	73,0	72,9	73,3	73,5	73,7
Arbetslöshet ³	6,8	8,5	9,6	8,7	7,8	7,2
Befolkning 15–74 år	0,7	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4
Produktivitetsgap i näringslivet ⁴	1,1	-0,9	-0,1	...	...	...
Arbetsmarknadsgap ⁵	0,1	-5,1	-3,3	-1,6	-0,6	-0,1
BNP-gap ⁶	0,8	-6,3	-3,8	-1,3	-0,3	0,0

¹ Kalenderkorrigerade värden. ² Procent av befolkningen 15–74 år. ³ Procent av arbetskraften. ⁴ Skillnaden mellan faktisk och potentiell produktivitet i näringslivet uttryckt i procent av potentiell produktivitet i näringslivet ⁵ Skillnaden mellan faktisk och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar ⁶ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

LÅGKONJUNKTUREN BLIR DJUPARE ÄN UNDER FINANSKRISEN

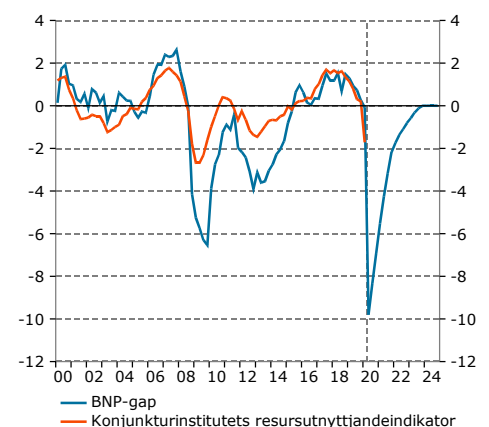
Under 2019 började resursutnyttjandet i den svenska ekonomin, mätt som BNP-gapet, att minska och det fortsatte att minska det första kvartalet i år (se diagram 36).⁷ Bedömningen får stöd av Konjunkturinstitutets indikator för det samlade resursutnyttjandet som minskade under 2019 och sedan föll relativt kraftigt det första kvartalet i år. Indikatorn baseras på informationen i sju olika indikatorer för arbetsmarknaden och ekonomin i stort, bland annat bristen på arbetskraft och efterfrågeläge enligt Konjunkturbarometern.⁸ De ingående serierna minskade på bred front det första kvartalet, med undantag för kapacitetsutnyttjandet i industrin (SCB) som var nästintill oförändrat. Konjunkturinstitutets bedömning är att resursutnyttjandet faller dramatiskt

⁷ Det låga resursutnyttjandet illustreras av att BNP-gapet, det vill säga faktisk BNP:s avvikelser från potentiell BNP, väntas bli påtagligt lägre än normalt.

⁸ Konjunkturinstitutets resursutnyttjandeindikator baseras på en principalkomponentsanalys. För beskrivning av indikatorn, se fördjupningen "En sammanfattande indikator för resursutnyttjandet i ekonomin", *Konjunkturläget*, juni 2016. En av de ingående indikatorerna, som avser data från arbetsförmedlingen på andel företag som kan öka produktionen med som mest 10 procent utan att rekrytera, har utslutits från beräkningen eftersom den publiceras betydligt senare än den andra statistiken som ingår i resursutnyttjandeindikatorn.

Diagram 36 BNP-gap och resursutnyttjandeindikator

Procent av potentiell BNP och normaliserade säsongsrensade kvartalsvärden

Anm. Se fotnot 8.

Källa: Konjunkturinstitutet

det andra kvartalet i år och att nedgången blir så pass stor att lågkonjunkturen blir djupare än under finanskrisen 2008–2009. En återhämtning påbörjas under andra halvåret i år men resursutnyttjandet kommer att vara fortsatt mycket lågt 2021 (se diagram diagram 36 och tabell 4).

Resursutnyttjandet enligt BNP-gapet överskattar mängden lediga resurser i ekonomin 2020

Konjunkturinstitutet beräknar, liksom till exempel IMF och OECD, ett så kallat BNP-gap som mäter skillnaden mellan faktisk BNP och potentiell BNP. Potentiell BNP är den BNP-nivå som uppnås när tillgängliga produktionsfaktorer används i normal omfattning så att den ekonomiska utvecklingen är förenlig med en stabil inflationstakt i linje med centralbankens inflationsmål.

I normalfallet är korrelationen mellan Konjunkturinstitutets BNP-gap och indikatorer för resursutnyttjandet i ekonomin stor (se diagram 36). BNP-gapet används därför ofta som en approximation för hur mycket lediga resurser som finns i ekonomin. BNP-gapet ger därför normalt viktig information om vad som är en lämplig inriktning för stabiliseringspolitiken.

I den uppkomna situationen med covid-19-pandemin uppkommer ett antal tillfälliga utbudsbegränsningar under framför allt 2020. En sådan är att en större andel av arbetskraften än vanligt är sjuka eller tar hand om sjuka barn. En annan är arbetstagare i riskgrupper som inte kan jobba hemifrån. En ytterligare utbudsbegränsning är de stopp i globala leveranskedjor som förelegat sedan i mars men som nu successivt avtar. Därutöver påverkas sannolikt även produktivitetsnivån negativt av det omfattande hemarbetet. Samtliga dessa faktorer påverkar BNP negativt samtidigt som det är inte möjligt att med hjälp av traditionell stabiliseringspolitik påverka denna utveckling. Den BNP-nivå som är möjlig att uppnå är därför tillfälligt lägre under framför allt 2020. Då dessa utbudsbegränsningar bedöms vara kortvariga samt svåra att kvantifiera har Konjunkturinstitutet valt att inte justera potentiell BNP för sådana effekter. BNP-gapet 2020 överskattar därför i viss mån mängden kortsiktigt lediga resurser i ekonomin.⁹

Det kan i sammanhanget noteras att de ovan nämnda tillfälliga utbudsbegränsningarna endast motsvarar en mindre del av den minskning av BNP som sker under 2020. Den negativa BNP-utvecklingen beror i allt väsentligt på att hushåll och företag agerar mycket försiktigt i den uppkomna situationen, bland annat till följd av påbjuden

⁹ Som framgår i rutan ovan har Konjunkturinstitutet reviderat ned potentiell BNP av andra skäl, bland annat genom att jämviktsarbetslösheten bedöms bli något högre och att arbetskraften blir lägre de kommande åren.

och självpåtagen social distansering, vilket hämmar konsumtions- och investeringsbeslut både i Sverige och utomlands. Denna utveckling kan endast i begränsad utsträckning motverkas av generella efterfrågestimulerande åtgärder då orsaken framför allt grundar sig i oro för smittspridning.

Löner, priser och penningpolitik

FÖRLÄNGDA AVTAL DÄMPAR LÖNEUTVECKLINGEN I ÅR

Under konjunkturtoppen 2018–2019 ökade lönerna i näringslivet med 2,5 procent per år. Det var en betydligt lägre löneökningstakt än under tidigare konjunkturtoppar (se diagram 37).¹⁰ Det första kvartalet i år steg lönetillväxten i näringslivet till knappt 3 procent i årstakt, den högsta ökningstakten sedan 2014 (se diagram 38).¹¹ Samtidigt började resursutnyttjandet på arbetsmarknaden minska.

Årets stora avtalsrörelse omfattar 2,8 miljoner löntagare och enligt plan skulle industrins avtal ha tecknats i slutet av mars, följt av de flesta andra stora avtalsområden i näringslivet senare under våren. Till följd av spridningen av covid-19 har förhandlingarna skjutits upp till i höst och de gamla avtalen har förlängts. För de berörda löntagarna innebär det att den avtalade lönetillväxten tills vidare blir noll. Det innebär vidare att lönetillväxten det närmsta halvåret mestadels kommer från löneökningar utöver centrala avtal, vilka dämpas av det låga resursutnyttjandet på arbetsmarknaden. Till följd av detta faller löneökningstakten i näringslivet kraftigt det andra och det tredje kvartalet i år (se diagram 38).

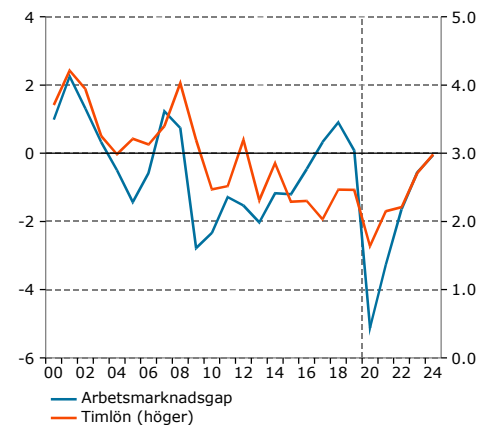
Den successiva ekonomiska återhämtningen under det andra halvåret i år och de nya löneavtalen som väntas slutas under senare delen av året bidrar till stigande löneökningstakt mot slutet av året. De tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifterna och det statliga sjuklöneansvaret bidrar till att dämpa arbetskostnaderna i år. Korttidspermitteringarna innebär att företagen får transferringar från staten. Det senare fångas dock inte i nationalräkenskapernas arbetskostnadsstatistik, vilket gör att kostnadstrycket mätt som arbetskostnad per timme och enhetsarbetskostnad i år överskattas (se marginalrutan ”Korttidspermitteringar ökar timlönen enligt nationalräkenskaperna” och tabell 5).

¹⁰ Uppgifterna om löneökningar kommer från Medlingsinstitutets konjunkturlönestatistik. Konjunkturlönestatistikens lönebegrepp avser periodiserade löneökningar, vilket innebär att retroaktiva löneutbetalningar successivt medför revideringar av utfallen 12 månader bakåt. De siffror som redovisas i detta avsnitt avser utfallen i konjunkturlönestatistiken plus förväntade retroaktiva utbetalningar. Medlingsinstitutet beräknar dessa förväntade retroaktiva utbetalningar med utgångspunkt från det historiska revideringsmönstret.

¹¹ Uppgången kan delvis bero på urvalseffekter i konjunkturlönestatistiken för privat sektor.

Diagram 37 Arbetsmarknadsgap och timlön i näringslivet

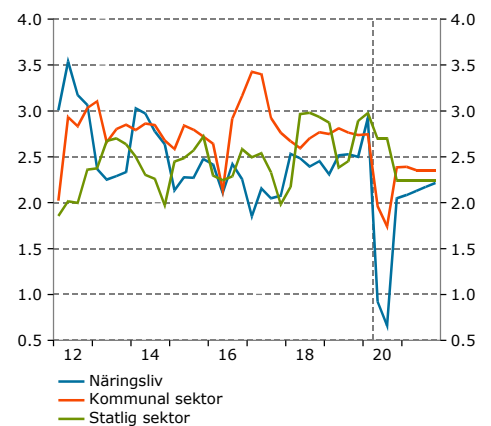
Procent av potentiellt arbetade timmar respektive procentuell förändring

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Diagram 38 Timlön

Procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Korttidspermitteringar ökar timlönen enligt nationalräkenskaperna

Korttidspermittering innebär att arbetstagaren går ner mer i arbetstid än i lön. Detta leder mekaniskt till att timlönen stiger. Denna effekt är mycket kraftig: den som minskar sin arbetstid med 60 procent behåller 92,5 procent av lönen. Det motsvarar en timlöneökning på över 130 procent och en motsvarande timlönenminskning när korttidspermitteringen avslutas.

Konjunkturinstitutet följer två mått på timlöneutvecklingen: timlönen enligt konjunkturlönestatistiken och timlönen enligt nationalräkenskaperna (NR). Konjunkturlönerna i näringslivet baseras på en företagsundersökning för vilken Medlingsinstitutet ansvarar, medan NR-timlönen beräknas som lönesumman (enligt Skatteverket) dividerat med antalet arbetade timmar (vilka främst baseras på AKU).

Korttidspermitteringarna förväntas påverka timlöneutvecklingen enligt NR i år. Medlingsinstitutets intention är dock att konjunkturlönestatistiken inte ska påverkas av dessa tillfälliga statistikeffekter. Detta bidrar till att NR-timlönen i år utvecklas starkare än konjunkturlönestatistiken för näringslivet. I och med att staten står för en del av företagets lönekostnader bidrar korttidspermitteringarna även till att enhetsarbetskostnaden i år inte ger en rättvisande bild av näringslivets kostnadstryck.

Vinstandelen visar hur stor del av näringslivets förädlingsvärde (inklusive subventioner, såsom för korttidspermittering) som går till kapitalersättningar respektive till arbetskostnader. Vinstandelen faller i näringslivet i år till följd av krisen (se diagram 39).

DÄMPADE LÖNEÖKNINGAR ÄVEN NÄSTA ÅR

Löneökningstakten i näringslivet stiger från 1,6 procent i år till 2,1 procent 2021 och ökar sedan gradvis till 3,0 procent 2024. De måttliga löneökningarna och stigande produktivitetstillväxt bidrar till en återhämtning i vinstandelen redan nästa år (se diagram 39 och tabell 5).

I kommunal och statlig sektor får krisen inte fullt samma negativa inverkan på löneutvecklingen. En betydande del av löneavtalen löper ut under hösten eller senare och påverkas därmed inte av den uppskjutna avtalsrörelsen. Hög arbetskraftsefterfrågan inom vård och omsorg bidrar till att löneökningstakten i år är högre i offentlig sektor än i näringslivet, något som även varit fallet de senaste åren. Även nästa år är löneökningstakten i offentlig sektor något högre, men skillnaden gentemot näringslivet minskar (se diagram 38).

Tabell 5 Timlön och arbetskostnad

Procentuell förändring respektive procent

	Prognos			Scenario		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Timlön, KL, hela ekonomin ¹	2,6	1,8	2,2	2,3	2,7	3,0
Timlön, KL, i näringslivet ¹	2,5	1,6	2,1	2,2	2,7	3,0
Arbetskostnad per timme, näringslivet ²	3,7	6,1	-1,9	2,2	2,7	3,0
Produktivitet, näringslivet, exkl. små- och fritidshus ²	2,0	-1,0	1,8	...	...	...
Justerad enhetsarbetskostnad, näringslivet ³	1,7	7,2	-3,6	...	...	...
Justerad vinstandel, näringslivet ⁴	36,1	35,2	36,2	36,6	36,4	36,3

¹ Enligt Konjunkturlönestatistiken. ² Enligt nationalräkenskaperna, kalenderkorrigerade värden. ³ Exklusive små- och fritidshus samt justerad för antalet arbetade timmar utförda av egenföretagare, kalenderkorrigerade värden. ⁴ Exklusive små- och fritidshus samt justerad för antalet arbetade timmar utförda av egenföretagare, ej kalenderkorrigerade värden. Beräknad till faktorpris.

Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Konjunkturinstitutet.

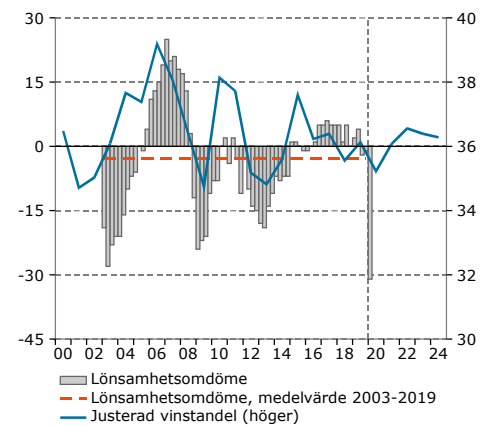
INGEN INFLATION I MAJ 2020

Inflationstakten mätt som årsförändringen i konsumentprisindex med fast bostadsränta (KPIF) var -0,4 procent i april 2020 och 0,0 procent i maj (se diagram 40). Lägre priser på el och drivmedel håller ner inflationen. Priserna på hotellövernattningar sjönk i april, medan priserna för biluthyrning steg i maj.

Att KPIF-inflationen är negativ är mycket ovanligt och det har bara skett en gång tidigare sedan indexet skapades i juli 2008.

Diagram 39 Lönsamhet i näringslivet

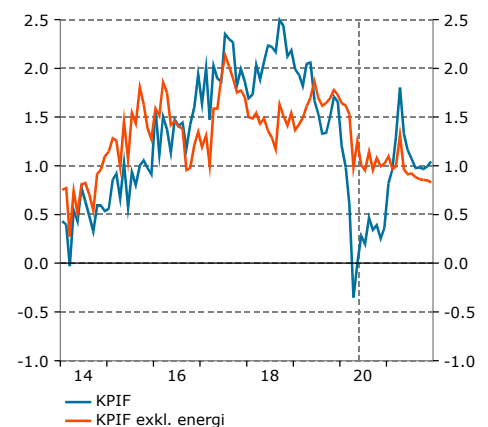
Procent, årsvärden respektive netttotal, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 40 Konsumentpriser

Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Detta skedde i mars 2014, då den var $-0,03$ procent. Under helåret 2020 är det framför allt energipriserna som håller nere inflationstakten, men även tjänsteprisernas bidrag till inflationstakten blir lägre än tidigare år (se diagram 41).

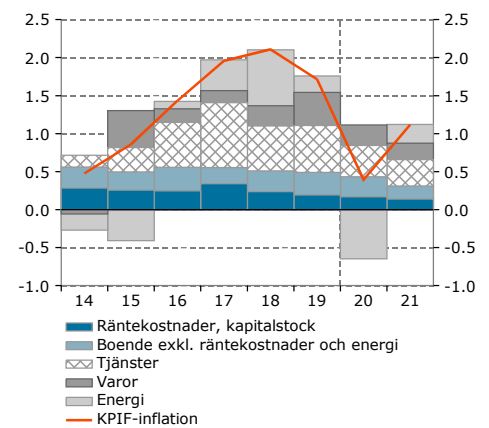
Många fabriker har stått still flera veckor under första halvan av 2020. Samtidigt har efterfrågan på varaktiga konsumtionsvaror rasat i stora delar av världen när befolkningen har uppmanats att stanna hemma. När myndigheternas restriktioner och den påbjudna och självpåtagna sociala distanseringen successivt minskar framöver kommer efterfrågan gradvis att öka igen. Inflationstakten det kommande året kommer att påverkas av storleken på varuutbudet som finns tillhanda när efterfrågan stiger igen. Produktionsstopp och logistikproblem har lett till vissa leveransproblem. Exempelvis har begränsningar av flygfrakt lett till leveransförseningar. Överlag fungerar dock varuförsörjningen av både insatsvaror och konsumentvaror förhållandevis väl givet den utmanande situationen.

Det har funnits en oro för livsmedelsbrist under covid-19-pandemin. I Sverige har priserna på livsmedel stigit snabbt den senaste tiden och de var ca 4 procent högre i maj 2020 jämfört med samma månad föregående år. Bland annat har priset på frukt ökat snabbt under våren.

INFLATIONEN LÅNGT UNDER INFLATIONSMÅLET DE NÄRMASTE ÅREN

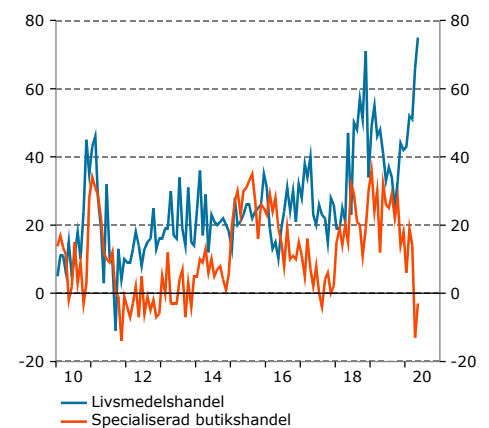
Högre global arbetslöshet innebär lägre löneökningar och därmed även en lägre prisutveckling på globalt handlade konsumentvaror. Lägre råvarupriser ger också lägre produktionskostnader. Det talar för en svag prisutveckling på importerade konsumentprodukter (förutom livsmedel) framöver (se diagram 42 och diagram 43). Tillsammans med det svaga efterfrågeläget och de dämpade löneökningarna i Sverige bidrar detta till att inflationen förblir betydligt lägre än inflationsmålet de närmaste åren (se tabell 6).

Diagram 41 Bidrag till KPIF-inflationen
Procentenheter respektive procentuell förändring

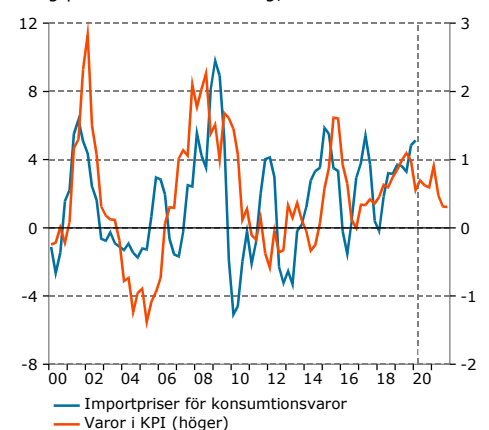
Anm. Beräkningen av bidragen är approximativ.
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 42 Företagens prisförväntningar på tre månaders sikt
Nettotal, månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 43 Importpriser för konsumtionsvaror och varor i KPI
Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 6 Konsumentpriser, räntor och växelkurs

Procentuell förändring, procent respektive index. Årsmedelvärden om inget annat anges

	Prognos			Scenario		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
KPI	1,8	0,4	1,1	1,4	1,8	2,2
Räntekostnader, räntesats ¹	1,8	1,0	-0,5	0,3	2,5	8,5
KPIF	1,7	0,4	1,1	1,4	1,7	1,9
Varor	1,0	0,6	0,5	...	...	...
Tjänster	2,1	1,4	1,2	...	...	...
Boende exkl. räntekostnader och energi ²	1,9	1,6	1,0	...	...	...
Energi	3,1	-9,2	3,5	...	...	...
Räntekostnader, kapitalstock ¹	5,8	5,4	4,5	4,3	4,1	4,1
KPIF exkl. energi	1,6	1,2	1,0	...	...	...
HIKP	1,7	0,6	1,1	...	...	...
Reporänta ³	-0,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,50
Tioårig statsobligationsränta	0,1	0,0	0,4	0,7	1,1	1,5
Kronindex (KIX) ⁴	122,1	120,3	118,0	116,5	115,1	113,6

¹ Räntekostnader i KPI utgörs av produkten av kapitalstock och räntesats. Energi avser kostnader för el, gas, uppvärmning och drivmedel. ² Avser hyror, reparationskostnader, avskrivningar (renoveringskostnader), tomträttsavgäld och fastighets-skatt, försäkringskostnader, kostnader för vatten, avlopp, renhållning och sotning. ³ Vid årets slut. ⁴ Effektivt växelkursindex baserat på Riksbankens KIX-vikter för 32 länder med basen 100 den 18 november 1992. Högre indextal indikerar en svagare krona.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

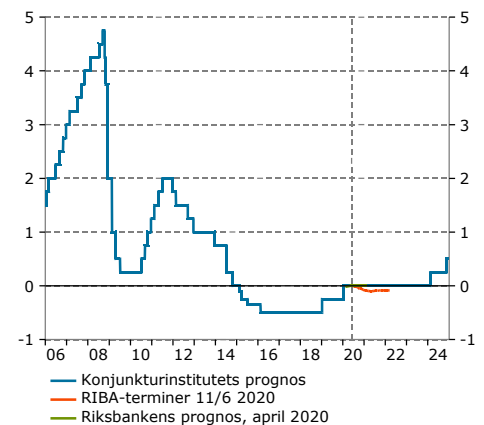
LÅG REPORÄNTA LÅNG TID FRAMÖVER

Riksbanken beslutade i december 2019 att höja reporäntan från -0,25 till 0,00 procent. Redan då mattades konjunkturen av och inflationsutsikterna var svaga. Sedan dess har inflationsutsikterna försvagats ytterligare och ekonomin befinner sig i en mycket djup lågkonjunktur. Under tiden har Riksbanken valt att lämna reporäntan oförändrad medan åtgärder har vidtagits för att stödja det finansiella systemet. Några av Riksbankens direktionens ledamöter har uttryckt att en sänkning av reporäntan kan bli aktuell framöver för att stödja den ekonomiska återhämtningen. Konjunkturinstitutets prognos är dock att Riksbanken i stället väljer att försöka stimulera efterfrågan genom att köpa mer värdepapper och på så vis pressa ner de långa marknadsräntorna. Reporäntan förblir därför 0,00 procent de närmaste tre åren. Detta är nära marknadens förväntningar i form av så kallade RIBA-terminer (se diagram 44). Först år 2024 bedöms en serie höjningar av reporäntan inledas. Ekonomin befinner sig då i konjunkturell balans och inflationen är nära inflationsmålet.

Kronan har stärkts mot Sveriges viktigaste handelsparners sedan i mars i år (se diagram 45 och tabell 6). Kronan bedöms dock fortfarande vara undervärderad i ett långsiktigt perspektiv

Diagram 44 Reporänta

Procent, dags- respektive kvartalsvärden

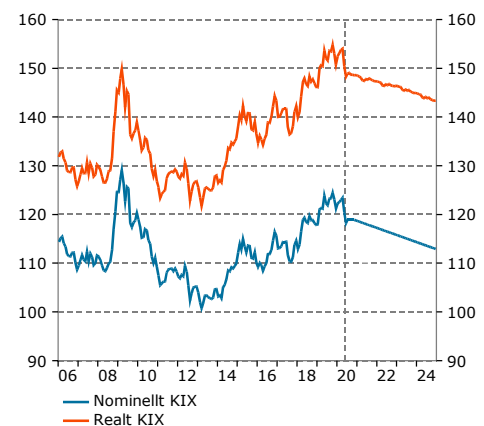

Anm. RIBA är terminskontrakt baserade på framtida reporäntor. Riksbankens prognos avser kvartalsvärden.

Källor: Nasdaq OMX, Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 45 Kronans effektiva växelkurs (KIX)

Index 1992-11-18=100, månadsvärden

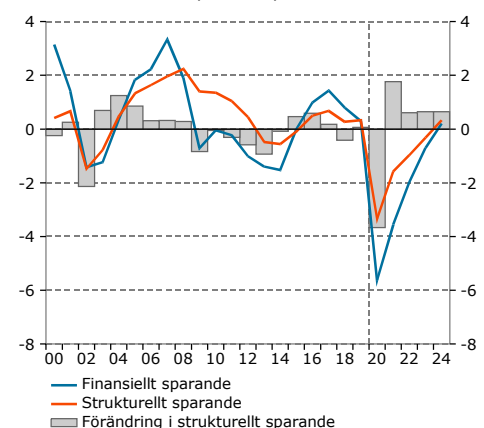

Anm. KIX är ett handelsvägt index baserat på valutor från samtliga OECD-länder samt Kina, Indien, Brasilien och Ryssland. Högre index motsvarar en svagare krona.

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 46 Finansiellt och strukturellt sparande i offentlig sektor

Procent av BNP respektive potentiell BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

och den förväntas därför fortsätta att förstärkas trendmässigt till och med 2024, om än inte alls lika snabbt som den senaste tiden.

Offentliga finanser

Det kraftiga fallet i BNP och de många finanspolitiska åtgärderna för att mildra effekterna av covid-19-pandemin innebär stora underskott i de offentliga finanserna i år. Den expansiva finanspolitiska inriktningen är dock nödvändig och även nästa år behöver aktiva finanspolitiska åtgärder vidtas för att stödja ekonomin samtidigt som en successiv återgång mot överskotts målet inleds.

STORT OFFENTLIGT UNDERSKOTT 2020

Det finansiella sparandet faller med drygt 285 miljarder kronor mellan 2019 och 2020 och uppgår till $-5,6$ procent av BNP i år (se diagram 46). Det är det lägsta sparandet sedan krisåren i mitten av 1990-talet. Sparandet faller framför allt i staten, dels till följd av aktiva finanspolitiska åtgärder, dels till följd av den vikande konjunkturen. Sparandet inom kommunsektorn bedöms öka som andel av BNP, framför allt till följd av den historiskt stora ökningen av statsbidragen 2020 som mer än kompenserar för skattebortfallet och de ökade utgifterna kopplade till covid-19.

Det finansiella sparandet i offentlig sektor faller på grund av en kraftigt ökad utgiftskvot. Den offentliga sektorns utgifter som andel av BNP stiger från ca 48 procent till drygt 55 procent (se diagram 47). Offentlig konsumtion och investering ökar, men det är framför allt transfereringarna som stiger kraftigt och de växer i år från knappt 17 procent till drygt 21 procent av BNP.

Samtidigt stärks inkomstkvoten, trots bland annat temporära sänkningar av socialavgifterna och slopandet av värnskatten (se diagram 47). Detta beror på att sammansättningen av BNP blir mer skattemässigt gynnsam, framför allt då lönesumman ökar som andel av BNP när korttidspermitterade och arbetslösa får behålla en stor del av sin inkomst.

Även det strukturella sparandet faller kraftigt i år (se diagram 46). Det uppgår i år till $-3,3$ procent av potentiell BNP, vilket är en försvagning med $-3,7$ procentenheter. Finanspolitiken är därmed kraftigt expansiv 2020.¹²

Maastrichtskulden, den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, ökar och når 44 procent av BNP 2020 (se diagram 48). Ökningen beror på det stora underskottet i statens finansiella sparande samt de likviditetsförstärkande åtgärder som staten genomfört. De leder sammantaget till att statsskulden ökar med

¹² Skillnaden mellan det faktiska och det strukturella sparandet är mindre än vad det annars hade varit vid en lågkonjunktur av detta djup. En orsak är att systemet med korttidspermitteringar innebär att de automatiska stabilisatorerna försvagas.

Begrepp och antaganden

Strukturellt sparande visar vad offentlig sektors finansiella sparande skulle vara om ekonomin var i konjunkturell balans.

Budgetutrymmet visar den del av det strukturella sparandet som vid oförändrade regler överskrider en tredjedels procent av potentiell BNP och som därmed, vid mindre konjunkturella variationer, visar utrymmet för nya finanspolitiska åtgärder som ligger i linje med huvudindikatorn för överskotts målet.

Med **oförändrade regler** menas att inga nya budgetpåverkande beslut fattas av riksdag, regering eller kommuner. Inkomster och utgifter vid oförändrade regler kan därmed innehålla budgetförändringar mellan år till följd av tidigare beslutade temporära åtgärder.

Den **demografiskt betingade efterfrågan** visar hur efterfrågan på offentlig konsumtion och investeringar ändras när befolkningens storlek och sammansättning ändras.

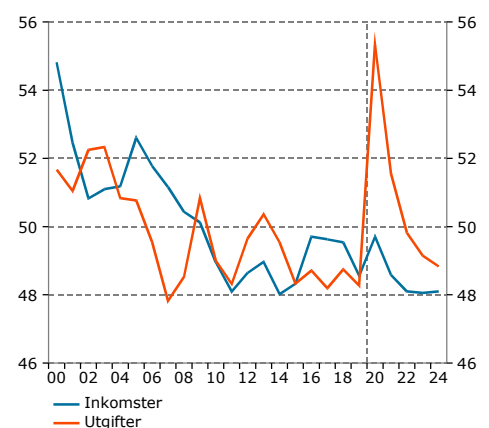
Konjunkturinstitutets **finanspolitiska scenario** bygger på följande antaganden:

- Stat och kommun beslutar om utgiftsåtgärder inom offentlig konsumtion och investeringar som bibehåller personaltätheten inom offentligt finansierade verksamheter samt en standardhöjning ungefär i linje med historiskt mönster.
- Stat och kommun beslutar om åtgärder som ökar eller minskar hushållens disponibla inkomster så att det strukturella sparandet uppgår till en tredjedels procent av potentiell BNP. I scenariot sker detta genom en beräkningsteknisk överföring från offentlig sektor till hushållen. Större konjunkturella chocker och/eller avvikelser från överskotts målet kan dock motivera att den lämpliga nivån på det strukturella sparandet kan avvika från en tredjedels procent av BNP under ett eller flera år.
- Kommunsektorns skulder antas på sikt inte växa som andel av BNP. Givet nuvarande investeringsnivåer innebär antagandet att ett finansiellt sparande i kommunsektorn på $-0,3$ procent av BNP nås på några års sikt.

En utförligare beskrivning av dessa begrepp och antaganden finns på <https://www.konj.se/var-verksamhet/sa-gor-vi-prognoser/antaganden-gallande-offentliga-finanser.html>

Diagram 47 Offentliga sektorns inkomster och utgifter

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

ca 370 miljarder kronor 2020 och den stiger därmed till knappt 30 procent av BNP (se diagram 49).¹³

EXPANSIVA FINANSPOLITISKA ÅTGÄRDER 2020

Regeringen har under våren presenterat åtgärder för att stödja hushåll, företag och kommunsektorn i den ekonomiska krisen som uppstått till följd av covid-19-pandemin (se tabell 7). Kommunsektorn har tilldelats statsbidrag för att hantera direkta kostnader rörande covid-19 och även fått utökad stöd inom grund- och gymnasieskolan samt komvux. De generella statsbidragen har också höjts. Hushållens beskattningsbara inkomst hålls uppe dels av åtgärder såsom korttidspermitteringar och andra stöd till företag som gör att företagen kan behålla sina anställda, dels genom högre a-kassa och förebyggande sjukpenning. Detta gör att skattebortfallet i kommunsektorn blir mindre än vad som annars hade varit fallet.

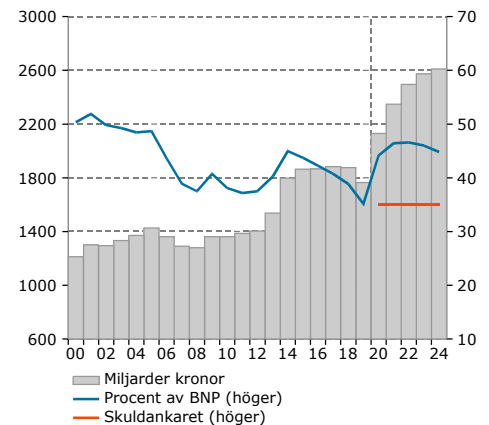
Störst del av åtgärderna riktas till företagen. Det är framför allt möjligheten till korttidspermittering som gör att transfereeringarna till företagen ökar mycket i år. Regeringens prognos för kostnaderna för korttidspermitteringar uppgår till ca 95 miljarder kronor. Jämfört med regeringen bedömer Konjunkturinstitutet att färre individer omfattas och att permitteringsgraden blir lägre. Tillväxtverket har fram till den 11 juni beviljat korttidspermitteringar motsvarande 26 miljarder kronor och Konjunkturinstitutet antar att beloppet kommer uppgå till ca 50 miljarder kronor i år.¹⁴

Sedan vårpropositionen har regeringen lagt extraändringsbudgetar och aviseringar om ytterligare åtgärder (se marginalrutan ”Ytterligare finanspolitik efter vårpropositionen” och tabell 7). Utöver detta prognostiserar Konjunkturinstitutet ytterligare finanspolitiska åtgärder om ca 16 miljarder kronor 2020 i form av stöd till företagen och transfereringar till hushållen.

Av de diskretionära finanspolitiska åtgärder som visas i tabell 7 kommer ca 31 miljarder kronor från budgetpropositionen för 2020. Av statsbidragen till kommunsektorn bedöms ca 40 miljarder kronor användas till att förbättra sparandet i kommunsektorn i stället för till ökade utgifter. Resterande åtgärder i tabell 7 som försämrar offentlig sektors finansiella sparande kan hänföras till covid-19-pandemin, och summerar till drygt 190 miljarder kronor, vilket motsvarar ca 4 procent av BNP.

Diagram 48 Maastrichtskuld

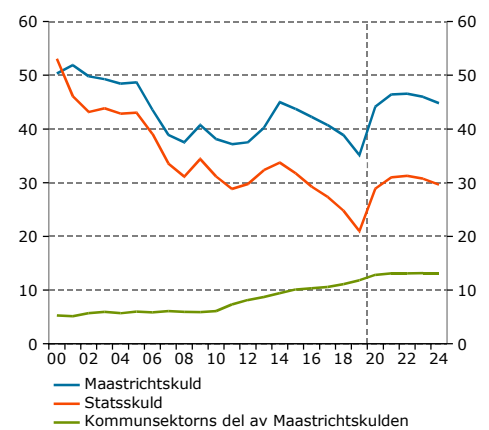
Miljarder kronor respektive procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 49 Tre skulder i offentlig sektor

Procent av BNP

Källor: Ekonomistyrningsverket, SCB och Konjunkturinstitutet.

Ytterligare finanspolitik efter vårpropositionen

Regeringen har sedan den ekonomiska vårpropositionen lämnat ytterligare tre extra ändringsbudgetar samt aviserat förslag. I extraändringsbudgetarna förlängdes åtgärder rörande sjuklöneansvar och sjukpenning istället för karenssavdrag. Dessutom höjdes taket i a-kassan bortanför dag 100 till 1000 kronor. I den senaste extraändringsbudgeten finns förslaget om ett omställningsstöd till företagen med. Detta beräknas kosta 39 miljarder kronor. Även statsbidragen till kommunsektorn har utökats.

Regeringen har ett förslag ute på remiss angående tillfälliga bestämmelser om förebyggande sjukpenning med anledning av covid-19. Kostnaderna för denna åtgärd väntas uppgå till knappt 6 miljarder kronor i år under de tre månader som den gäller för.

¹³ En beskrivning av vad som skiljer olika skuldmått åt ges i fördjupningen ”Skuldmått i offentlig sektor”. Se även fördjupningen ”Alternativscenarier” för hur utvecklingen av Maastrichtskulden påverkas av en sämre konjunkturutveckling.

¹⁴ Denna skillnad i volym syns i tabell 7 genom att finanspolitiken för transfereeringar till företagen är negativ i kolumnen ”Volymeffekt”.

Tabell 7 Finanspolitiska åtgärder för 2020

Miljarder kronor

	BP2020	FiU EÄB	VÅP	EÄB + aviserat	Volym- effekt	Prognos ytter- ligare FP	Totalt
Utgifter (a)	16,5	1,7	72,3	157,2	-46,3	15,9	217,3
Statlig konsumtion	5,0	-0,1	5,7	2,4	0,0	0,0	12,9
Statsbidrag till kommuner och regioner	7,4	2,0	24,8	18,1	-2,9	0,0	49,5
Transfereringar till företag	-1,1	0,0	30,8	121,8	-43,4	10,0	118,1
Transfereringar till regioner och kommuner ¹	0,0	0,0	1,7	2,3	0,0	0,0	4,0
Transfereringar till hushåll	-0,1	-0,2	9,3	12,6	0,0	5,9	27,5
Transfereringar till utland	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3
Offentliga investeringar	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0
Inkomster (b)	-14,4	1,7	-32,7	-0,2	0,0	0,0	-45,6
Hushållens direkta skatter	-12,2	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	-12,3
Produktionsskatter	-2,6	1,7	-32,7	0,0	0,0	0,0	-33,6
Produktskatter	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5
Påverkan på statens finansella sparande (b-a)	-30,9	0,0	-105,0	-157,3	46,3	-15,9	-262,8

¹Avser kompensation för sjuklöneansvar.

Anm. Med "FiU EÄB" avses det utskottsinitiativ till extraändringsbudget som riksdagen beslutade om den 19 februari. Med "VÅP" menas de extraändringsbudgetar som kom innan vårändringsbudgeten (prop. 2019/20:132, 136, 142, 146, 151) samt vårändringsbudgeten (VÅB) som kom den 15 april. I regeringens tabeller i VÅB över utgifter ingår också 11 miljarder kronor till följd av större volymer inom arbetslöshetsförsäkringen och föräldraförsäkringen. Dessa bortses från i ovanstående tabell. Allt detta presenterades i Vårpropositionen (VÅP). I kolumnen "EÄB + aviserat" menas det som kommit i extraändringsbudgetar efter VÅP (prop. 2019/20:166, 167 och 181) samt aviserats av regeringen. I kolumnen "Volymeffekt" redovisas när Konjunkturinstitutet har en annan prognos avseende volymer för införd politik 2020. I kolumnen "Prognos ytterligare FP" redovisas den finanspolitik som Konjunkturinstitutet har antagit utöver det som presenterats i en proposition eller aviserats av regeringen.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Flexibilitet i stabilitets- och tillväxtpakten

Sveriges finanspolitik regleras både av det nationella ramverket och stabilitets- och tillväxtpakten inom EU.¹⁵ Den sistnämnda innebär bland annat att budgetunderskottet inte får överstiga 3 procent av BNP ett enskilt år och att Maastrichtskulden inte får överstiga 60 procent av BNP. Det svenska ramverket är utarbetat med hänsyn till det europeiska.

Det finns en allmän undantagsklausul i stabilitets- och tillväxtpakten som ger ett utrymme för flexibilitet om en ovanlig händelse utanför regeringens kontroll har en stor påverkan på offentliga finanser. EU har beslutat att denna klausul nu ska få utnyttjas.¹⁶ Undantagsklausulen innebär att Kommissionen ska bortse ifrån de finanspolitiska engångsåtgärder som medlemsstaterna vidtar för att lindra

¹⁵ Se fördjupningen "Ramverk inget stort hinder för tillfälligt expansiv finanspolitik" i *Konjunkturläget* december 2019.

¹⁶ Se COM (2020)123/F1.

krisens effekter när den bedömer efterlevnaden av regelverket.

Konjunkturinstitutet bedömer att offentlig sektors finansiella sparande kommer att vara $-5,6$ procent av BNP i år, vilket ligger betydligt under de 3 procent som är den nedre gränsen för sparandet enligt stabilitets- och tillväxtpakten. Undantagsklausulen som kommissionen beslutat om innebär dock att denna regel i nuläget inte är bindande för den svenska finanspolitiken.

FINANSPOLITIK 2021–2024

För 2021 görs en prognos över finanspolitiken. För 2022–2024 presenteras ett finanspolitiskt scenario där det antas att demografiskt betingade utgiftsåtgärder genomförs för att bibehålla personaltätheten i offentligfinansierade verksamheter tillsammans med en standardhöjning i linje med historiskt mönster. Samtidigt antas att det offentliga sparandet stärks i en takt som inte hindrar konjunkturuppgången och att sparandet går mot en nivå som är förenlig med överskotts målet på några års sikt när ekonomin är i balans.

Oförändrade regler inom finanspolitiken ger en automatisk budgetförstärkning

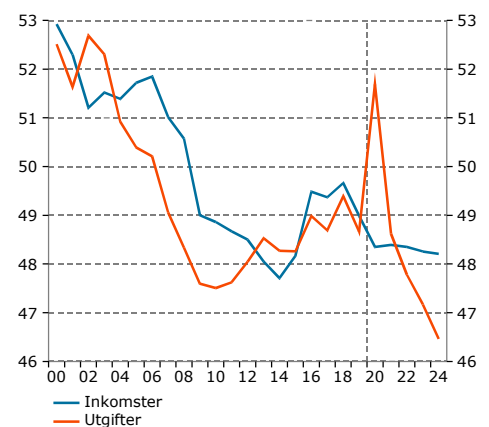
Oförändrade regler innebär att inga beslut om finanspolitiska åtgärder tas utöver det som redan beslutats och aviserats för 2020. Oförändrade regler innebär vidare att effekter av tidigare finanspolitiska beslut, såväl permanenta som temporära, beaktas.

I avsaknad av nya beslut sjunker offentliga utgifter som andel av potentiell BNP 2021–2024 medan inkomsterna är relativt stabila (se diagram 50). Detta benämns automatisk budgetförstärkning och den innebär att det strukturella sparandet successivt förstärks (se diagram 51). Den automatiska budgetförstärkningen blir ovanligt stor 2021, vilket beror på att de åtgärder som regeringen genomfört på grund av covid-19-pandemin, med några få undantag, är tillfälliga och därmed inte förlängs till 2021.¹⁷ Då det strukturella sparandet 2020 är kraftigt negativt, $-3,2$ procent av potentiell BNP, räcker ändå inte den automatiska budgetförstärkningen 2021 till för att sparandet vid oförändrade regler ska återgå till en nivå som är förenlig med överskotts målet. Budgetutrymmet 2021, som visar skillnaden mellan det strukturella sparande som ges av den automatiska budgetförstärkningen och den nivå på det strukturella sparandet som normalt bedöms vara i linje med överskotts målet (en tredjedels procent av potentiell BNP), blir således negativt, -29 miljarder

¹⁷ Konjunkturinstitutet bedömer att regeringens åtgärder för smittspårning och vaccination även kommer pågå under 2021 och då kosta ca 3 miljarder kronor. Därutöver har 12,5 miljarder kronor av de statsbidrag som staten tillfört kommunsektorn under 2020 aviserats som permanenta och ingår därmed i i Konjunkturinstitutets prognos för 2021 och scenariot för 2022 och framåt. Dessa statsbidrag är dock inte knutna till covid-19-pandemin.

Diagram 50 Strukturella utgifter och inkomster i offentlig sektor vid oförändrade regler

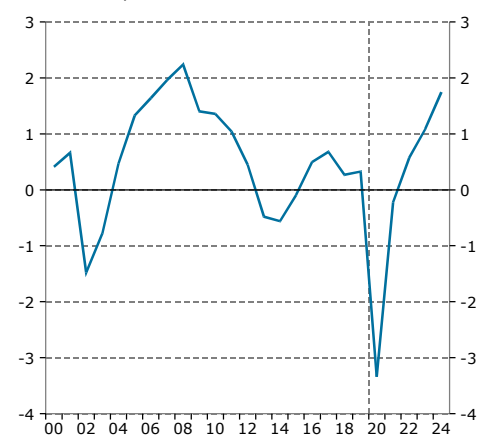
Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 51 Strukturellt sparande i offentlig sektor vid oförändrade regler

Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

kronor. Sammantaget under perioden 2021–2024 uppgår budgetutrymmet till drygt 80 miljarder kronor (se tabell 8).

Förstärkt sparande 2021 då tillfälliga åtgärder upphör

I prognosen för 2021 antas att offentlig konsumtion ökar med 29 miljarder kronor och offentliga investeringar med 12 miljarder kronor utöver av vad som följer av oförändrade regler och kommunsektorns balanskrav (se tabell 8). Konsumtionsutvecklingen 2021–2023 överstiger något vad som ges av den demografiska utvecklingen då den vård som åsidosatts under covid-19-pandemin behöver tas igen. I prognosen för offentlig konsumtion antas även att extra satsningar på arbetsmarknadspolitik och utbildning om ca 5 miljarder kronor genomförs 2021. Därutöver bedömer Konjunkturinstitutet att temporära expansiva finanspolitiska åtgärder om totalt 30 miljarder kronor riktas till hushåll och företag 2021, vilket minskar offentlig sektors sparande, se beräkningsteknisk överföring i tabell 8.

När det gäller överföringen till företag kan en lämplig åtgärd vara att med olika medel stödja företagens investeringar, framför allt inom forskning och utveckling. Eftersom arbetslösheten fortfarande är hög 2021 och flera kontaktnära branscher, så som hotell- och restaurang, fortfarande är hårt drabbade av låg efterfrågan kan vidare korttidsarbete, dock med en lägre subventionsgrad än under 2020, övervägas.¹⁸ Stödet till att behålla personal i företagen bör trappas av för att undvika att det väsentligt motverkar en önskvärd strukturomvandling, men avtrappningstakten bör samtidigt anpassas till konjunkturåterhämtningens styrka. Finanspolitik rörande de offentliga investeringarna, som i Konjunkturinstitutets prognos uppgår till 11 miljarder kronor 2021, skulle också kunna vara högre givet att det är praktiskt genomförbart.

Då de finanspolitiska åtgärderna 2021 överstiger budgetutrymmet når det strukturella sparandet inte upp till en nivå som normalt bedöms vara i linje med överskottsmålet utan blir –1,6 procent av potentiell BNP. Konjunkturinstitutet anser att det är lämpligt i detta konjunkturrella läge att föra en aktiv stabiliseringspolitik som stöttar hushållen och företagen samt säkerställer att kommuner och regioner har resurser för att klara utgifter relaterade till såväl covid-19 som det demografiska kostnadstrycket. Åtgärderna begränsar sammantaget förstärkningen av det strukturella sparandet 2021 men innebär en lämplig avvägning mellan att å ena sidan stödja den ekonomiska återhämtningen och, å andra sidan, successivt anpassa sparandet mot överskottsmålet.

¹⁸ I Konjunkturinstitutets prognos antas regeringen göra bedömningen att en synnerligen djup lågkonjunktur råder 2021. Regeringen antas därför aktivera korttidsarbete, som har en lägre subventionsgrad, när den tillfälliga åtgärden om korttidspermittering avslutas vid årsskiftet 2020/2021. Statens stöd till korttidsarbete beräknas kosta ca 2 miljarder kronor 2021.

Tabell 8 Finanspolitik 2021–2024

Miljarder kronor

	Prognos		Scenario		2021– 2024
	2021	2022	2023	2024	
Budgetutrymme	-29	42	29	40	83
Åtgärder som påverkar offentlig konsumtion och investeringar	41	29	31	36	137
Staten	16	6	14	14	51
Konsumtion	7	3	11	11	32
Investeringar	9	3	3	3	18
Kommunal sektor	25	23	17	22	87
Konsumtion	22	20	15	20	77
Investeringar	3	3	2	3	10
Överföring till hushåll och företag genom ändrade skatter eller transfereringar	30	-16	-35	-33	-55
Överföring till hushåll	10	4	-35	-33	-55
Överföring till företag	20	-20	0	0	0
Påverkan på offentlig sektors finansiella sparande	-71	-13	5	-4	-83
Strukturellt sparande ¹	-1,6	-1,0	-0,3	0,3	...

¹ Procent av potentiell BNP.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Åtstramande finanspolitik 2022–2024

Det låga strukturella sparandet om -1,6 procent av potentiell BNP 2021 behöver gradvis förstärkas till en tredjedels procent av potentiell BNP för att vara förenligt med det finanspolitiska ramverket. Konjunkturinstitutet anser att det är förenligt med ramverket, och även lämpligt, att förstärka det strukturella sparandet med lite drygt 0,5 procentenhet per år 2022–2024 så att överskottsmålet nivå nås 2024.¹⁹

Åren 2022–2024 antas att utgiftsåtgärder på knappt 100 miljarder kronor för offentlig konsumtion och offentliga investeringar beslutas för att bibehålla personaltäthet och åstadkomma en standardhöjning i linje med historiskt mönster (se tabell 8). Överföringarna till hushåll och företag är negativa 2022–2024, vilket innebär minskade transfereringar och/eller höjda skatter om sammantaget drygt 80 miljarder kronor, varav 30 avser återtagande av de temporära åtgärder som antas genomföras 2021. Denna finansiering bedöms behövas för att uppnå ett offentligt sparande i linje med överskottsmålet 2024 samtidigt som offentlig verksamhet utvecklas med hänsyn till demografiska behov och historisk standardhöjning i de offentliga verksamheterna.

¹⁹ Det kan noteras att det finanspolitiska ramverket inte föreskriver att det strukturella sparandet ska överstiga den målsatta nivån för att kompensera för de år som målet har underskridits (se Skr. 2017/18:207). Det ska endast göras om det råder högkonjunktur i ekonomin vilket inte inträffar i Konjunkturinstitutets scenario.

Maastrichtskulden toppar på knappt 47 procent av BNP 2022 men i takt med att svensk ekonomi återhämtar sig och offentlig sektors finansiella sparande blir positivt minskar Maastrichtskulden och är 45 procent av BNP 2024. Detta överskrider det intervall på plus/minus fem procentenheter som finns runt skuldankarets 35 procent av BNP för Maastrichtskulden. Att Maastrichtskulden minskar drivs av att statskulden minskar mätt som procent av BNP. Kommunsektorns skulder ökar något fram till 2024 (se diagram 49).

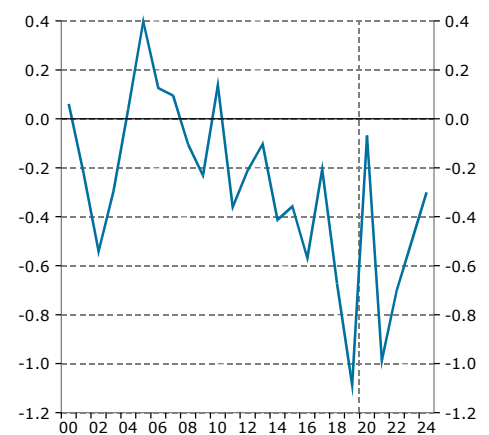
Temporärt högt sparande i kommunsektorn i år

I år får kommunsektorn kraftigt höjda statsbidrag. I genomsnitt har de generella och riktade statsbidragen under perioden 2000–2019 höjts med 6 miljarder kronor per år. I år höjs de med ca 50 miljarder kronor. Kommunsektorn bedöms dock inte öka sina utgifter i samma utsträckning som statsbidragen höjs i år. Detta gör att det finansiella sparandet i år blir betydligt högre jämfört med de senaste åren. Nästa år faller det finansiella sparandet i kommunsektorn igen till en nästan lika låg nivå som 2019.

Konjunkturinstitutet antar att kommunsektorn förstärker sparandet framöver för att på sikt uppfylla kraven om god ekonomisk hushållning. Enligt Konjunkturinstitutet är innebörden av god ekonomisk hushållning att kommunsektorns nettoförmögenhet är stabil som andel av BNP. Detta beräknas vara fallet när det finansiella sparandet uppgår till -0,3 procent av BNP.²⁰ Under antagandet att det finansiella sparandet gradvis förstärks mot -0,3 procent (se diagram 52) och att kommunsektorns konsumtionsutgifter utvecklas så att välfärdsåtagandet inklusive standardhöjning bibehålls, behöver kommunsektorn tillföras medel om 83 miljarder kronor 2021–2024. Detta kan ske genom höjda skatter och/eller höjda statsbidrag (se diagram 53).

Diagram 52 Finansiellt sparande i kommunsektorn

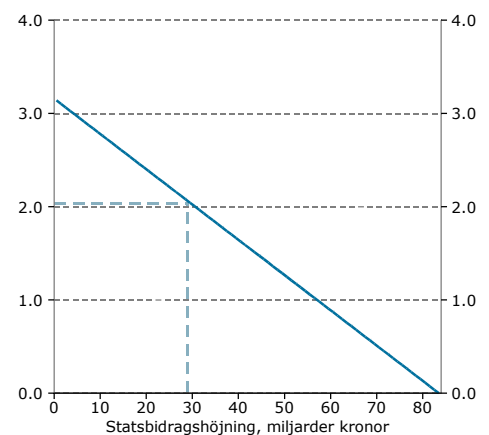
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 53 Skatte- och statsbidragshöjningar i kommunsektorn 2021–2024

Kommunalskattehöjning, procentsats

Anm. Den heldragna linjen visar de kombinationer av skatte- och statsbidragshöjningar som är möjliga i det finanspolitiska scenariot. Streckad linje visar den kombination som ges om statsbidragen utvecklas proportionellt till kommunala utgifter.

Källa: Konjunkturinstitutet.

²⁰ Se fördjupningen "Resultat, finansiellt sparande och nettoställning i kommunsektorn" Konjunkturläget december 2019.

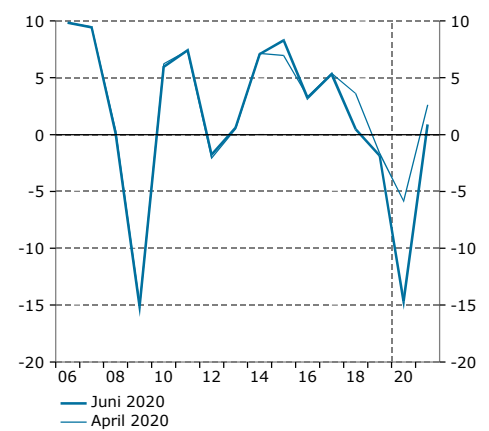
Prognosrevideringar 2020–2021

Sedan Konjunkturläget april 2020 har bilden av hur covid-19-pandemin har utvecklats klarnat något, liksom hur de åtgärder som vidtas i Sverige och i omvärlden för att begränsa smittspridningen påverkar den ekonomiska utvecklingen. De ekonomiska utsikterna har generellt sett försämrats sedan Konjunkturläget april 2020 presenterades den första april. Nedan beskrivs kortfattat några av de mest betydelsefulla revideringarna (se tabell 9).

- BNP-tillväxten i omvärlden för 2020 har reviderats ner mycket kraftigt och på bred front som en följd av att inkommande statistik och indikatorer pekar på ett betydligt större produktionsbortfall än vad som förutsågs i början av april.
- Den svagare tillväxten i omvärlden innebär att svensk export utvecklas betydligt svagare 2020 än vad som förutsågs i Konjunkturläget april.
- Självpåtagen och föreskriven social distansering får en större återhållande effekt på hushållens konsumtion än vad som förutsågs i början av april och konsumtionen för 2020 har därför reviderats ner markant.
- De svagare konjunkturutsikterna innebär att näringslivets investeringar nu bedöms falla tillbaka betydligt mer 2020 än vad som förutsågs i Konjunkturläget april (se diagram 54).
- Sammantaget revideras svensk BNP-tillväxt för 2020 ner med 2,2 procentenheter. Nedrevideringen förklaras i allt väsentligt av att BNP nu bedöms falla betydligt mer andra kvartalet än vad som förutsågs i Konjunkturläget april (se diagram 55).
- Nedrevideringen av BNP-tillväxten 2020 föranleder en i det närmaste lika stor nedrevidering av antalet arbetade timmar. Sysselsättningsutvecklingen och arbetslösheten revideras dock i betydligt mindre omfattning (se diagram 56). Detta beror bland annat på att antalet personer som korttidspermitteras nu bedöms bli mångdubbelt större än vad som antogs i Konjunkturläget april.
- De offentligfinansiella sparandet försvagas betydligt mer 2020 än vad som förutsågs i Konjunkturläget april. Det beror dels på att BNP utvecklas svagare, med lägre offentliga inkomster som följd, dels på att de finanspolitiska åtgärder som vidtas för att mildra de ekonomiska konsekvenserna av covid-19 blir betydligt mer kostsamma än vad som antogs i Konjunkturläget april.

Diagram 54 Fasta bruttoinvesteringar i näringslivet

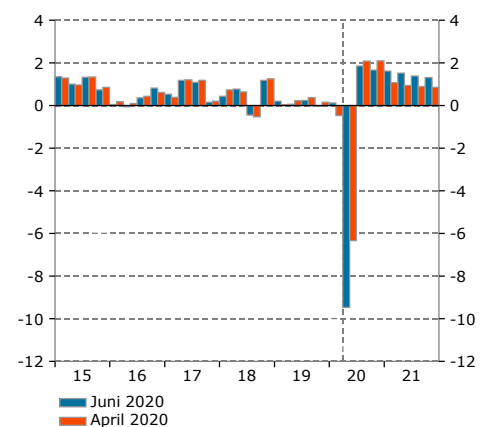
Procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 55 BNP

Procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 56 Arbetslöshet

Procent av arbetskraften, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 9 Prognos och revideringar jämfört med prognosen i april 2020

Procentuell förändring respektive procentenheter om inget annat anges

	2020			2021		
	Juni	April	Diff	Juni	April	Diff
Internationellt						
BNP i världen	-5,9	-0,8	-5,1	4,5	4,4	0,2
BNP, KIX-vägd	-8,1	-3,7	-4,4	5,2	3,9	1,3
BNP i euroområdet	-9,8	-5,5	-4,3	5,7	3,8	1,9
BNP i USA	-7,0	-2,9	-4,1	3,6	2,6	1,0
BNP i Kina	-2,9	1,1	-4,0	6,8	9,7	-2,9
Federal funds target rate ^{1,2}	0,3	0,3	0,0	0,3	0,3	0,0
ECB:s refinansränta ^{1,2}	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oljepris ³	38,8	34,2	4,6	44,2	37,1	7,1
KPI, KIX-vägd	1,2	1,4	-0,3	1,2	1,6	-0,4
Försörjningsbalans						
BNP, kalenderkorrigerad	-5,7	-3,4	-2,3	3,4	3,4	0,0
BNP	-5,4	-3,2	-2,3	3,5	3,5	0,0
Hushållens konsumtionsutgifter	-5,1	-2,9	-2,1	4,3	4,0	0,4
Offentliga konsumtionsutgifter	0,9	0,8	0,1	1,4	1,4	0,0
Fasta bruttoinvesteringar	-11,2	-4,3	-6,9	1,6	3,2	-1,6
Lagerinvesteringar ⁴	-1,1	-0,6	-0,5	0,9	0,2	0,6
Export	-10,3	-5,0	-5,3	6,0	5,1	0,9
Import	-12,1	-4,5	-7,7	6,8	4,7	2,1
Arbetsmarknad, inflation, räntor, med mera						
Arbetade timmar ⁵	-5,2	-3,6	-1,5	2,1	2,0	0,1
Sysselsättning	-1,9	-1,6	-0,3	-0,7	0,2	-0,9
Arbetslöshet ⁶	8,5	8,7	-0,2	9,6	8,9	0,6
Arbetsmarknadsgap ⁷	-5,1	-4,1	-1,0	-3,3	-2,8	-0,4
BNP-gap ⁸	-6,3	-4,6	-1,7	-3,8	-3,0	-0,8
Produktivitet ⁵	-0,7	0,1	-0,8	1,3	1,5	-0,2
Timlön ⁹	1,8	2,0	-0,2	2,2	2,2	0,0
KPI	0,4	0,5	-0,1	1,1	1,3	-0,2
KPIF	0,4	0,5	-0,1	1,1	1,4	-0,2
Reporänta ^{1,2}	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tioårig statsobligationsränta ¹	0,0	0,0	0,1	0,4	0,3	0,0
Kronindex (KIX) ¹⁰	120,3	123,3	-3,0	118,0	122,4	-4,4
Bytesbalans ¹¹	4,9	4,5	0,4	3,6	4,9	-1,3
Offentligt finansiellt sparande ¹¹	-5,6	-3,5	-2,1	-3,6	-1,9	-1,7

¹ Procent. ² Vid årets slut. ³ Brent, dollar per fat, årsgenomsnitt. ⁴ Förändring i procent av BNP föregående år. ⁵ Kalenderkorrigerade värden. ⁶ Procent av arbetskraften. ⁷ Skillnaden mellan faktisk och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁸ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP. ⁹ Enligt konjunkturlönestatistiken. ¹⁰ Index 1992=11=18=100. ¹¹ Procent av BNP.

Anm. Differensen avser skillnaden mellan nuvarande prognos och prognosen i april 2020. Ett positivt värde innebär en upprevidering.

Källa: Konjunkturinstitutet

FÖRDJUPNING

Alternativscenarier

Det finns flera risker som kan leda till att den ekonomiska utvecklingen globalt blir svagare än i huvudscenariot om de materialiseras. Den dominerande risken är spridningen av covid-19 och de åtgärder som vidtas för att begränsa spridningstakten. Utöver det mänskliga lidandet som covid-19 orsakar, kan pandemin leda till ännu större ekonomiska störningar. I nuläget är inte bara spridningen av covid-19 högst osäker, utan också dess ekonomiska och finansiella effekter. I denna fördjupning beskrivs ett alternativscenario för den svenska ekonomin där utvecklingen i omvärldsekonomin och den inhemska efterfrågan blir ännu svagare jämfört med i huvudscenariot.

Utvecklingen i den globala och svenska ekonomin den närmaste tiden är fortfarande mycket osäker. Den dominerande risken för den ekonomiska utvecklingen är fortsatt hög spridning av covid-19 och att de åtgärder som vidtas för att bromsa spridningstakten påverkar hushållens och företagens beteende negativt ur ett strikt makroekonomiskt perspektiv. En fortsatt hög smittspridning skulle, förutom effekterna på människors hälsa, leda till ytterligare ekonomiska påfrestningar. Återhämtningen av den globala BNP-tillväxten kan bli långsammare än i huvudscenariot på grund av att nya åtgärder införs för att dämpa smittspridningen eller att nuvarande åtgärder blir mer långvariga. Till detta kommer även en självpåtagen anpassning hos företag och hushåll vid en ökad smittspridning. Produktionsstörningar i olika länder kan bli mer långvariga, med fler företag som går i konkurs eller får större produktivitetstapp. Det finns också en risk att de åtgärder i form av ekonomiska stödpaket till hushåll och företag som vidtas av olika regeringar inte räcker till. Var och en, eller en kombination av de här faktorerna, kan leda till en lägre BNP-tillväxt i omvärlden i år och nästa år jämfört med i huvudscenariot.

Även återhämtningen av den inhemska efterfrågan i Sverige riskerar att bli långsammare än i huvudscenariot. Om nya åtgärder införs för att bromsa smittspridningen, eller om nuvarande åtgärder blir mer långvariga, skulle det kunna leda till en svagare utveckling av hushållens konsumtion och näringslivets investeringar jämfört med i huvudscenariot. Det skulle också kunna leda till mer långvariga produktionsstörningar. Även en börsnedgång eller ytterligare fall i bostadspriser skulle kunna innebära en sämre utveckling av hushållens konsumtion, via minskad förmögenhet och ökat försiktighetssparande. En likadan effekt skulle uppstå om hushållens förväntningar om den svenska ekonomins

Vad är ett alternativscenario?

I denna fördjupning beskrivs en alternativ utveckling av ekonomin jämfört med den som beskrivs i prognosen för åren 2020–2021 och det medelfristiga huvudscenario som följer för de närmaste åren därpå. I avsnittet beskrivs hur de ekonomiska förutsättningarna kan skilja sig från huvudscenariot, och vilka effekter dessa alternativa förutsättningar kan ha på den svenska ekonomin.

Scenariot är framtaget med hjälp av Konjunkturinstitutets allmän-jämviktsmodell SELMA. Analysen som presenteras är helt och hållet modellbaserad och därmed helt och hållet en konsekvens av de antaganden som gjorts i modellen.

En beskrivning av SELMA

SELMA är en allmän-jämviktsmodell baserad på etablerad ekonomisk teori. Det betyder att SELMA fångar beroendet mellan olika makroekonomiska variabler och hur de påverkar varandra sinsemellan.

I modellen finns det två regioner, Sverige och omvärlden. Omvärldsekonomin kan påverka Sverige, men Sverige antas inte ha någon påverkan på omvärldsekonomin eftersom Sverige är en liten ekonomi. Den svenska ekonomin består i sin tur av två typer av hushåll, fem typer av företag, en oberoende centralbank som bedriver penningpolitik och en offentlig sektor som bedriver finanspolitik.

En typ av hushåll har tillgång till finansiella marknader och kan därmed låna och spara, medan den andra hushållstypen inte har någon tillgång till finansiella marknader, vilket innebär att hushållet konsumerar hela sin disponibla inkomst, bestående av löner och transfereringar.

Företagen producerar exportvaror, investeringsvaror och konsumtionsvaror. Dessa företag använder insatsvaror som antingen tillverkas av andra inhemska företag eller importeras. Prissättningen hos insatsvaruföretagen och exportföretagen antas vara trögrörlig.

Centralbanken i Sverige, Riksbanken, bedriver penningpolitik för att stabilisera inflationen kring inflationsmålet. Den lägger dessutom viss vikt vid BNP-gapet. Om BNP-gapet är positivt sätts räntan, allt annat lika, högre och vice versa.

Finanspolitiken kan bedrivas genom flertalet finanspolitiska instrument, exempelvis genom att öka eller minska transfereringar till hushållen, höja eller sänka skattesatser och öka eller minska offentlig konsumtion.

Omvärldsekonomin modelleras enligt samma principer som den svenska ekonomin men strukturen är förenklad. SELMA är kalibrerad för att stämma överens med hur svensk ekonomi fungerar.

För en längre beskrivning av SELMA se, "SELMA – Technical documentation" på www.konj.se.

utveckling blir mer negativa. Flera av dessa bakomliggande orsaker till en svagare utveckling kan givetvis sammanfalla.

I Konjunkturinstitutets allmän-jämviktsmodell SELMA kan en sämre utveckling för både världsekonomin och den svenska ekonomin analyseras. I SELMA representeras detta av en lägre efterfrågan på varor och tjänster än i huvudscenariot både i omvärlden²¹ och i Sverige.²² Hur stor effekten blir på svensk ekonomi beror dock på hur penningpolitiken och finanspolitiken svarar på minskningen i efterfrågan. Detta analyseras i två scenarier nedan.

I båda scenarierna antas att det finns en nedre gräns för hur mycket reporäntan i Sverige samt styrräntan i omvärlden kan sänkas.²³ I båda scenarierna når både reporäntan och omvärldens styrränta sina respektive nedre gränser.²⁴ Därmed försvinner möjligheten att ytterligare stimulera ekonomin med hjälp av penningpolitiken. Givet denna begränsade möjlighet för penningpolitiken att agera, beskrivs två scenarier med olika finanspolitik för att analysera hur finanspolitiken kan användas som komplement till penningpolitiken för att stimulera ekonomin.²⁵ Det finns stöd i forskningen för att finanspolitiken är mer effektiv i att stabilisera ekonomin när styrräntorna har nått sin nedre gräns.²⁶

I båda scenarierna verkar de automatiska stabilisatorerna i svensk ekonomi i normal ordning. Det innebär att den offentliga sektorns regelstyrda inkomster och utgifter per automatik dämpar konjunktorens effekter på hushåll och företag. Detta sker genom att transfereringar ökar och skatteintäkter minskar i en konjunkturedgång och att transfereringar minskar och skatteintäkter ökar i en konjunkturuppgång. Exempel på sådana automatiska stabilisatorer är arbetslöshetsförsäkringen och intäkterna från moms och skatt på arbete.

²¹ Omvärlden representeras i diagrammen av KIX6-länderna, det vill säga euroområdet, USA, Norge, Storbritannien, Danmark och Japan.

²² I SELMA modelleras inte explicit hur en pandemi skulle påverka ekonomin. Utbudsstörningar som exempelvis högre sjukfrånvaro, stängda skolor eller uteblivna leveranser kan inte modelleras explicit i SELMA.

²³ Effekten av en konjunkturedgång i omvärlden på Sverige när penningpolitiken inte begränsas av en nedre gräns analyserades i Konjunkturläget mars 2019.

²⁴ Inom ramen för modellen antas att den nedre gränsen i Sverige är 0,25 procentenheter lägre än räntan i huvudscenariot, som ligger på noll procent. I huvudscenariot sänker Riksbanken inte räntan. Sänkningen till -0,25 procent i modellen syftar till att fånga de ytterligare kvantitativa lättnader som Riksbanken kan utföra istället för att sänka reporäntan under 0. Värdet för den nedre gränsen i omvärlden antas vara -0,35 procent och är beräknat som ett handelsvägt medelvärde av Konjunkturinstitutets bedömning av nedre gränser i KIX6-länderna.

²⁵ I båda scenarierna antas att det inte sker någon koordinering mellan Riksbanken och regeringen.

²⁶ Se till exempel Eggertsson, G. "What Fiscal Policy is Effective at Zero Interest Rates?", i Acemoglu, D. och M. Woodford (red.), NBER Macroeconomics Annual 2011, Volume 25, University of Chicago Press, 2011.

Lägre efterfrågan på varor och tjänster både i omvärlden och i Sverige leder till lägre export-, konsumtions- och investerings-tillväxt och därmed till en lägre BNP-tillväxt i Sverige. Eftersom den svenska ekonomin befinner sig i en djup lågkonjunktur i båda scenarierna, antas att regeringen under åren 2020–2022 inte justerar finanspolitiken för att strukturellt sparande ska uppgå till en tredjedels procent av potentiell BNP. Åren 2023 och framåt förs finanspolitiken återigen så att strukturellt sparande följer banan i huvudscenariot.

I scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*” fattas inga aktiva finanspolitiska beslut utöver den politik som redan ingår i huvudscenariot. Scenariot illustreras av den röda linjen i diagrammen. En lägre efterfrågan från omvärlden leder till lägre export och därmed till lägre efterfrågan på inhemska insatsvaror jämfört med huvudscenariot. Utöver det leder lägre konsumtionstillväxt i Sverige till ytterligare minskad efterfrågan på insatsvaror. Detta har som följd att antalet arbetade timmar och timlönen minskar jämfört med i huvudscenariot. Ett mer negativt BNP-gap och lägre inflation talar för räntesänkningar men Riksbankens agerande begränsas av en nedre gräns för reporäntan. BNP-tillväxten blir lägre både 2020 och 2021 och de offentliga finanserna försvagas mer än i huvudscenariot.

I scenariot ”*Offentlig konsumtionsökning*” använder regeringen diskretionära utgifter för att motverka de negativa effekterna av lägre efterfrågan på svensk ekonomi.²⁷ Scenariot illustreras av den gröna linjen i diagrammen. Regeringen motverkar konjunkturedgången genom att öka utgifterna för offentlig konsumtion under två år. Den offentliga konsumtionsökningen leder till högre BNP-tillväxt och högre inflation än i scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*” genom ökad offentlig och privat konsumtion. Den finanspolitiska stimulansen bidrar därmed till att bromsa 40 procent av fallet i BNP-gapet 2021 jämfört med scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*”. Till följd av den högre nominella BNP-tillväxten blir Maastrichtskulden som andel av BNP marginellt lägre jämfört med scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*”.

LÄGRE BNP-TILLVÄXT I OMVÄRLDEN

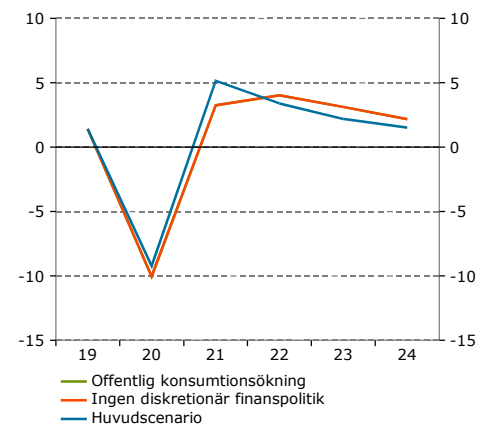
I båda alternativscenarierna antas BNP-tillväxten i omvärlden bli lägre än i huvudscenariot både 2020 och 2021 (se diagram 57).²⁸ Nedgången antas vara tillfällig och omvärldens BNP-tillväxt blir

²⁷ Denna finanspolitik är ett exempel och ska inte ses som Konjunkturinstitutets bedömning av vad som är den mest lämpliga finanspolitiken.

²⁸ Storleken av nedgången ska inte ses som Konjunkturinstitutets bedömning av effekterna av spridningen av covid-19, utan som ett exempel.

Diagram 57 Omvärldens BNP

Procentuell förändring, fasta priser

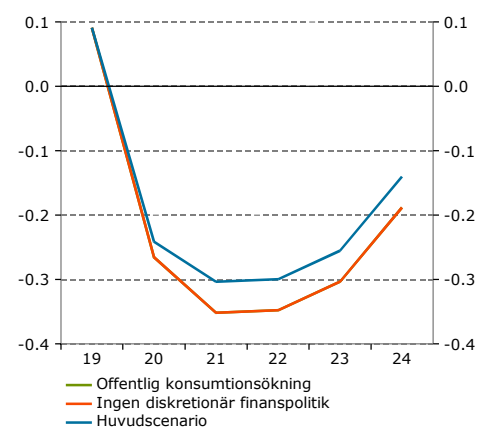

Anm. Omvärlden representeras av KIX6. De två alternativscenarierna ger samma resultat varför den gröna linjen inte syns.

Källor: OECD, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 58 Omvärldens styrränta

Procent

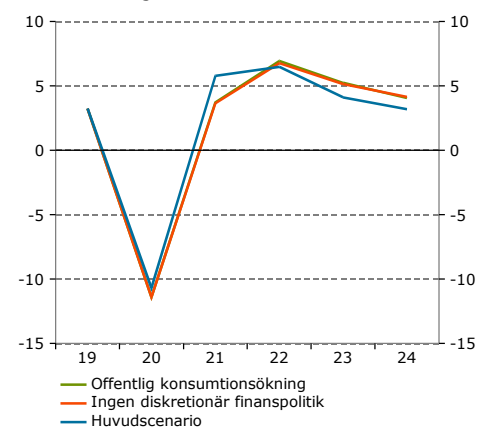

Anm. Se anmärkning i diagram 57.

Källor: Nationella källor, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 59 Svensk export

Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Anm. De två alternativscenarierna ger samma resultat varför den gröna linjen inte syns.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

högre än i huvudscenariot 2022. Vidare avtar inflationstakten i omvärlden. En lägre produktion leder till en lägre efterfrågan på arbetskraft i omvärlden, vilket i sin tur medför en lägre löneutveckling. Detta gör att kostnaderna för dessa företag minskar, och därför sänker de sina priser. Därmed blir omvärldsinflationen lägre än i huvudscenariot. Till följd av den lägre inflationen och BNP-tillväxten i omvärlden sänker omvärldens centralbanker sina styrräntor (se diagram 58). I scenarierna antas att det finns en nedre gräns för hur mycket styrräntorna i omvärlden kan sänkas och styrräntorna når den nedre gränsen. Omvärldens centralbanker kan därmed inte stimulera ekonomin så mycket som de vill, vilket förstärker konjunkturedgången i omvärlden.

Hur svensk ekonomi påverkas av den lägre efterfrågan beror bland annat på hur penningpolitiken och finanspolitiken reagerar. I båda alternativscenarierna begränsas penningpolitiken i Sverige av att reporäntan når sin nedre gräns. Eftersom penningpolitiken är begränsad, blir finanspolitiken det viktigaste instrumentet för att motverka de negativa konsekvenserna på svensk ekonomi, som minskad konsumtion och lägre BNP-tillväxt.

ALTERNATIVSCENARIO 1: INGEN DISKRETIONÄR FINANSPOLITIK

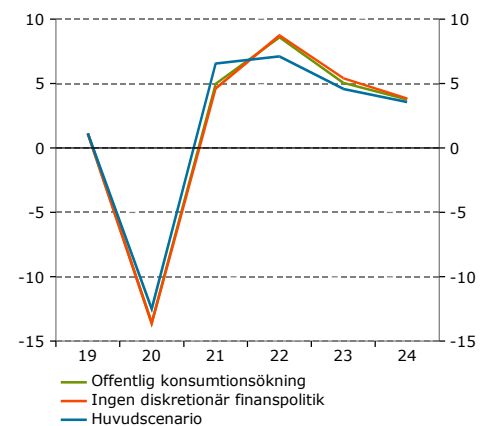
Den lägre efterfrågan i omvärlden relativt huvudscenariot innebär att efterfrågan på svensk export blir lägre (se diagram 59). Scenariot illustreras av den röda linjen i diagrammen. Nedgången i exporten dämpas något av att kronan försvagas. Växelkursen påverkas mest av förändringar i Sveriges nettoställning mot omvärlden. Från och med 2022 ökar importtillväxten mer än exporttillväxten (se diagram 60) och Sveriges nettoställning mot omvärlden försämras, vilket försvagar kronan (se diagram 61).

En lägre inhemsk efterfrågan i Sverige kan i SELMA fångas av att de svenska hushållen antas vilja konsumera mindre och därmed spara mer under andra halvåret 2020 och 2021 jämfört med i huvudscenariot (se diagram 62). I scenariot blir konsumtionstillväxten nästan 2 procentenheter lägre än i huvudscenariot 2020. I scenariot antas att dessa effekter är tillfälliga och konsumtionen återhämtar sig 2022 då den växer i högre takt än i huvudscenariot.

En lägre efterfrågan på svensk export och lägre konsumtion minskar efterfrågan på svenska insatsvaror som används i produktion av export- och konsumtionsvaror. De inhemska insatsvaruföretagen använder kapital och arbetskraft i sin produktion. Detta resulterar i att de inhemska insatsföretagens efterfrågan på kapital blir lägre än i huvudscenariot. Investeringarna minskar därmed mer än i huvudscenariot (se diagram 63). Eftersom

Diagram 60 Svensk import

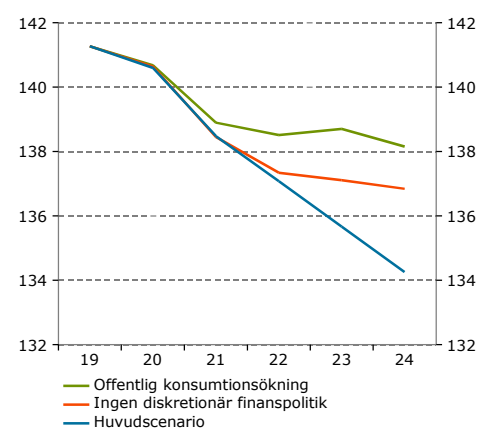
Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 61 Växelkurs (KIX6)

Index

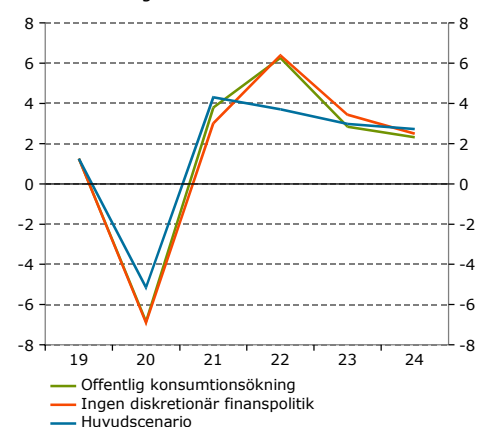

Anm. Högre index motsvarar en svagare krona.

Källor: Riksbanken och Konjunkturinstitutet.

Diagram 62 Hushållens konsumtion

Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

efterfrågan på inhemska insatsvaror minskar, efterfrågar företag arbetskraft i en lägre utsträckning än tidigare (se diagram 64). På grund av den lägre efterfrågan på arbetskraft faller även lönetillväxten tillbaka (se diagram 65).

KPIF-inflationen kan delas upp i inhemsk inflation och importerad inflation. Den inhemska inflationen är lägre än i huvudscenariot eftersom företagens kostnader hålls tillbaka av den lägre lönetillväxten. Konjunkturedgången i omvärlden sänker den utländska inflationen och leder till att den importerade inflationen är lägre än i huvudscenariot. Eftersom både den inhemska och den importerade inflationen blir lägre, blir KPIF-inflationen lägre än i huvudscenariot (se diagram 66).

Till följd av en lägre inflation och ett mer negativt BNP-gap för Riksbanken en något mer expansiv penningpolitik jämfört med i huvudscenariot. Det antas dock att det finns en nedre gräns för hur mycket Riksbanken kan sänka reporäntan.²⁹ Den nedre gränsen för räntan begränsar kraftigt Riksbankens möjlighet att stimulera ekonomin. Den nedre gränsen binder i nästan fyra år.³⁰

Den minskade efterfrågan på arbete och lägre löner bidrar till att hushållens arbetsinkomster blir lägre jämfört med huvudscenariot. Hushåll med tillgång till finansiella marknader sparar mindre eller lånar mer för att hålla upp sin konsumtionsnivå, men de konsumerar ändå mindre än i huvudscenariot. Hushållen utan tillgång till finansiella marknader har en lägre disponibel inkomst eftersom deras arbetsinkomster minskar och de konsumerar därför mindre jämfört med huvudscenariot. Då både hushållen med och utan sparande minskar sin konsumtion blir hushållens konsumtion lägre än i huvudscenariot (se diagram 62).

Konsumtions- och exportvaror produceras delvis med importerade insatsvaror. Den svagare utvecklingen för konsumtionen och exporten håller därför tillbaka importtillväxten jämfört med i huvudscenariot (se diagram 60).

Sammantaget innebär detta att både BNP-tillväxten och BNP-gapet är lägre än i huvudscenariot 2020 och 2021 (se diagram 67 och diagram 68).

Eftersom BNP-gapet är mer negativt än i huvudscenariot ökar transfereringarna till hushållen via de automatiska stabilisatorerna. Detta mildrar minskningen av hushållens disponibelinkomst som följer av hushållens lägre arbetsinkomster.

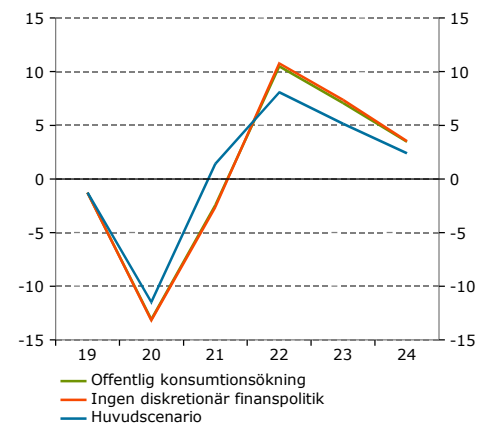
Hushållens lägre konsumtion och lägre arbetsinkomster leder till lägre skatteintäkter och därmed till en minskning av de

²⁹ Inom ramen för modellen antas den nedre gränsen vara -0,25 procent. I huvudscenariot sänker Riksbanken inte räntan.

³⁰ Detta ska ses som ett exempel och inte som Konjunkturinstitutets bedömning av den optimala penningpolitiken.

Diagram 63 Investeringar

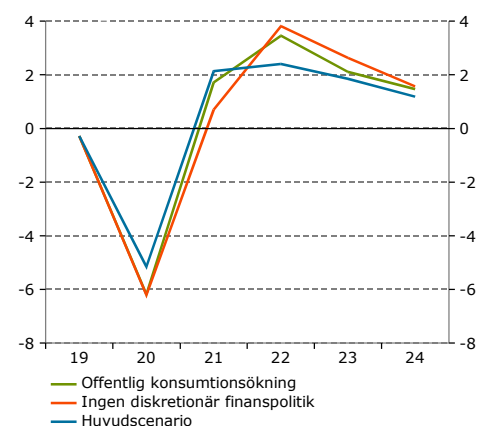
Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 64 Arbetade timmar i hela ekonomin

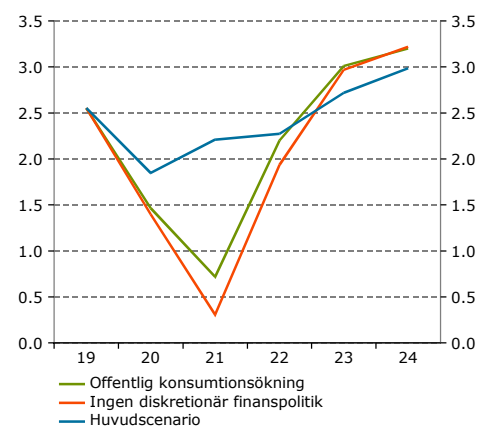
Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 65 Timlön i hela ekonomin

Procentuell förändring

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

primära inkomsterna i offentlig sektor relativt huvudscenariot. Samtidigt ökar de primära utgifterna i offentlig sektor på grund av ökade transfereringar till hushållen jämfört med huvudscenariot. Sammantaget innebär de minskade inkomsterna och ökade utgifterna att det finansiella sparandet i offentlig sektor blir lägre och Maastrichtskulden högre jämfört med i huvudscenariot (se diagram 69 och diagram 70). Det strukturella sparandet beräknas som vad det finansiella sparandet i offentlig sektor skulle vara om konjunkturläget var balanserat.³¹ Det strukturella sparandet blir lägre på grund av att den högre statsskulden leder till något högre ränteutgifter.

I detta scenario antas det ingen diskretionär finanspolitik utöver den som ingår i huvudscenariot.³² I en djup lågkonjunktur i kombination med begränsat utrymme för penningpolitiken att stimulera ekonomin kan diskretionära finanspolitiska åtgärder av tillfällig natur vara ett effektivt sätt att stabilisera BNP-tillväxten. Detta undersöks i nästa scenario, ”*Offentlig konsumtionsökning*”.

ALTERNATIVSCENARIO 2: OFFENTLIG KONSUMTION ÖKNING

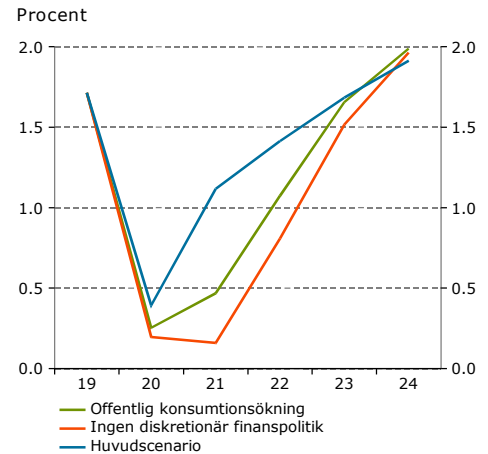
I detta scenario introduceras ett finanspolitiskt stimulanspaket med tillfälliga åtgärder i syfte att snabba på den ekonomiska återhämtningen. Scenariot illustreras av den gröna linjen i diagrammen. Den offentliga konsumtionen 2021 antas bli 2,5 procent högre än i scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*” och 2022 blir den 1,25 procent högre. Ökningen motsvarar ca 33 miljarder kronor 2021 och ca 17 miljarder kronor 2022 i fasta priser under dessa två år jämfört med den offentliga konsumtionen i huvudscenariot. År 2023 avvecklas stimulanspaketet helt, och den offentliga konsumtionen följer återigen scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*” (se diagram 71). Vidare antas att regeringen under 2020–2022 inte justerar finanspolitiken för att det strukturella sparandet ska nå riktmärket på en tredjedels procent av potentiell BNP som gäller i ett normalt konjunkturläge.³³ Med andra ord skuldfinansieras underskottet i de offentliga finanserna som uppstår på grund av ökningen i offentlig konsumtion under 2021 och 2022.

³¹ Ett undantag är kapitalutgifter för offentliga skulder som inte justeras för konjunkturläget.

³² De åtgärder som beslutats och aviserats av regeringen för att mildra effekterna av covid-19 på den svenska ekonomin ingår i huvudscenariots finanspolitik.

³³ Det kan noteras att denna politik är i linje med det finanspolitiska ramverket eftersom Sverige är i en lågkonjunktur. I en sådan situation tillåts det strukturella sparandet avvika från riktlinje på en tredjedels procent av potentiell BNP.

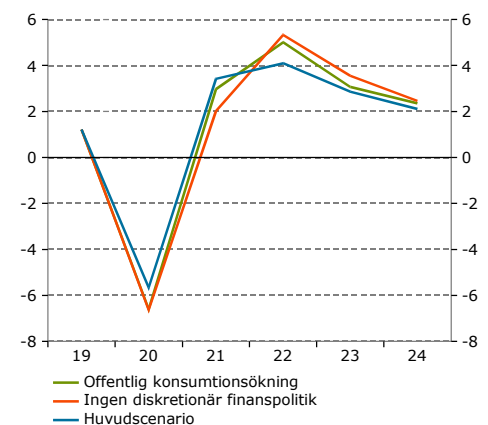
Diagram 66 KPIF-inflation

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 67 Svensk BNP

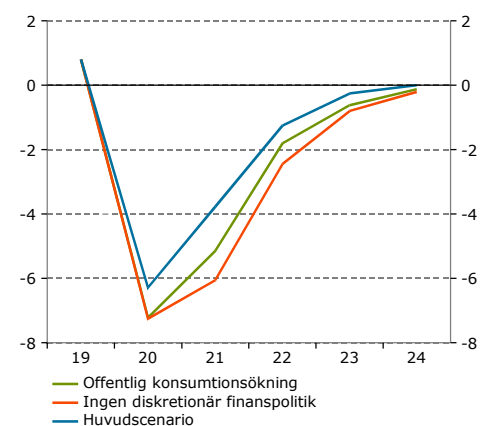
Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 68 Svenskt BNP-gap

Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

Den finanspolitiska stimulansen bidrar till att bromsa 40 procent av fallet i BNP-gapet 2021 jämfört med scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*”.

Hushållens konsumtion blir högre än i scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*” (se diagram 62). Ökningen i offentlig konsumtion antas öka konsumtionsbenägenheten hos hushåll med sparande.³⁴ Därför ökar de sin konsumtion till följd av den offentliga konsumtionsökningen. Hushåll utan sparande ökar också sin konsumtion jämfört med scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*” eftersom antalet arbetade timmar och timlönerna, och därmed hushållens disponibelinkomst, är högre. Jämfört med huvudscenariot är konsumtionstillväxten dock fortfarande lägre 2021.

KPIF-inflationen kan delas upp i inhemsk och importerad inflation. Den ökade efterfrågan på privat och offentlig konsumtion leder till att de inhemska insatsföretagen höjer sina priser, vilket leder till en högre inhemsk inflation än i scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*”. Samtidigt är priserna på de importvaror som går till hushållens konsumtion marginellt högre än i scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*”. Därmed blir KPIF-inflationen högre i detta scenario än i scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*” (se diagram 66).

På grund av de positiva effekter som den finanspolitiska stimulansen har på ekonomin höjer Riksbanken reporäntan från den nedre gränsen något tidigare än i scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*”.

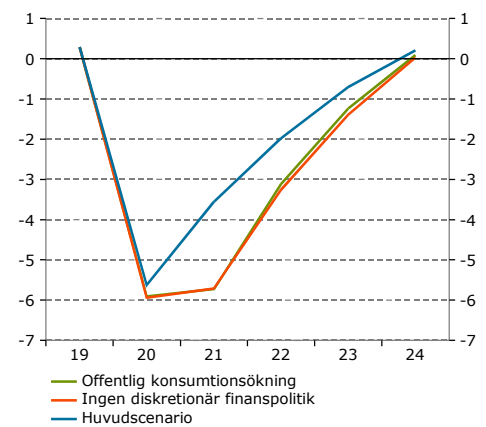
Ränteskillnaden mellan scenarierna är inte särskilt stor och räntebanan ligger nära den i scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*”. Växelkursen är dock svagare i scenariot med offentlig konsumtionsökning eftersom nettoställningen mot omvärlden försämras 2021 och 2022 på grund av högre import (se diagram 61).

Trots att efterfrågan på inhemska insatsvaror är högre, blir investeringstillväxten ungefär densamma som i scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*”. Det beror bland annat på att det sker en substitution från kapital till arbete i produktionen av dessa varor. Eftersom efterfrågan från omvärlden inte ändras är också exporten oförändrad jämfört med scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*” (se diagram 59). Dock ökar importen eftersom hushållens konsumtion, som delvis produceras med importerade insatsvaror, ökar.

³⁴ Liknande antaganden görs även i andra modeller av samma typ, se till exempel Coenen G., Straub R. och M. Trabandt, "Gauging the effects of fiscal stimulus packages in the euro area", *Journal of Economic Dynamics and Control* 37(2), 2012, sid. 367-386.

Diagram 69 Finansiellt sparande i offentlig sektor

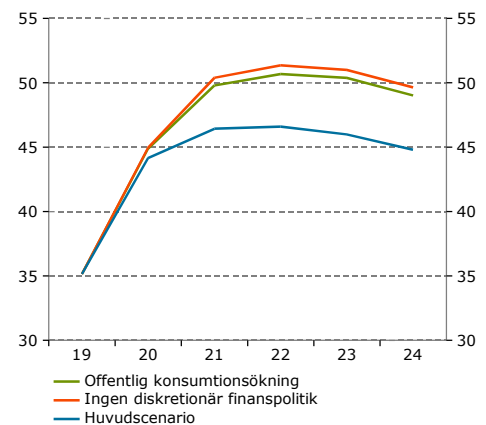
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 70 Maastrichtskuld

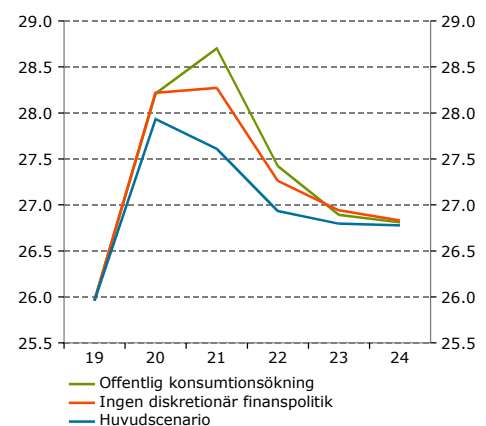
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 71 Offentlig konsumtion

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Sammanfattningsvis ökar BNP-tillväxten under 2021 relativt scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*” (se diagram 67). Tillväxtfallet i exporten är lika stort i båda scenarierna, men BNP-tillväxten hålls uppe av en högre offentlig och privat konsumtion.

Den högre efterfrågan på inhemska insatsvaror leder till att de inhemska insatsvaruproducenterna ökar efterfrågan på arbetskraft och därför ökar även antalet arbetade timmar (se diagram 64). Ökningen i efterfrågan på arbete leder till en högre timlön än i scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*” (se diagram 65).

Transfereringarna till hushållen är lägre än i scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*” eftersom BNP-gapet är mindre negativt. Men eftersom den offentliga konsumtionen är högre blir de primära utgifterna i offentlig sektor högre än i scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*”. Skatteintäkterna blir högre till följd av att hushållens konsumtion och arbetsinkomster är högre i detta scenario. Eftersom BNP-tillväxten och inflationen också är högre skiljer sig dock de primära offentliga utgifterna och inkomsterna som andel av nominell BNP inte särskilt mycket från scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*” (se diagram 69). Maastrichtskulden som andel av BNP är marginellt lägre än i scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*” (se diagram 70) till följd av den högre nominella BNP-tillväxten. Det strukturella sparandet i offentlig sektor blir lägre under 2021 och 2022 till följd av den högre offentliga konsumtionen som driver upp utgifterna. Från och med 2023 tas den finanspolitiska stimulansen bort, vilket gör att de strukturella primära utgifterna återigen är i linje med scenariot ”*Ingen diskretionär finanspolitik*” och det strukturella sparandet följer banan i huvudscenariot.

Sammanfattningsvis visar scenariot att en tillfällig offentlig konsumtionsökning kan vara ett effektivt sätt att stabilisera BNP-tillväxten i en situation där ekonomin befinner sig i en djup lågkonjunktur och Riksbanken endast i en mycket begränsad omfattning kan hjälpa till att stabilisera konjunkturen.

Arbetslöshet

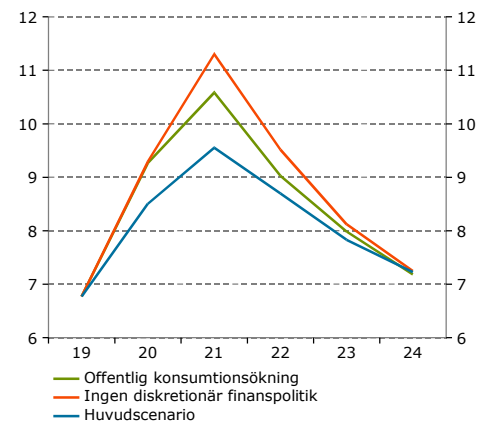
SELMA modellerar antal arbetade timmar i ekonomin men inte arbetslöshet. För att göra en beräkning av hur arbetslösheten skulle utvecklas i alternativscenarierna måste vissa antaganden göras. För det första antas att en ökning eller minskning i antal arbetade timmar leder till motsvarande ökning/minskning i sysselsättning. Med andra ord, antal arbetade timmar per sysselsatt antas vara konstant. Om till exempel antalet arbetade timmar ökar med två procent så ökar sysselsättningen med två procent. Det andra antagandet som måste göras handlar om hur en ökning/minskning i sysselsättningen påverkar arbetskraften. Här antas det att för varje procent som sysselsättningen ökar/minskar så ökar/minskar arbetskraften med 0,25 procent. Givet dessa antaganden kan förändringen i arbetslösheten räknas ut baserat på förändringen i arbetade timmar i alternativscenarierna.

Arbetslösheten stiger i båda scenarierna. I scenariot ”Ingen diskretionär finanspolitik” beräknas arbetslösheten bli nästan 2 procentenheter högre än i huvudscenariot 2021 (se diagram 72). I scenariot ”Offentlig konsumtionsökning” beräknas arbetslösheten bli 0,7 procentenheter lägre än i scenariot ”Ingen diskretionär finanspolitik” 2021. Stimulanspaketet bidrar därmed till att dämpa 40 procent av ökningen i arbetslösheten som en nedgång i efterfrågan medför.

	Huvudscenario	Ingen diskretionär finanspolitik	Offentlig konsumtion
2019	6,8	6,8	6,8
2020	8,5	9,3	9,3
2021	9,6	11,3	10,6
2022	8,7	9,5	9,0
2023	7,8	8,1	8,0
2024	7,2	7,2	7,2

Diagram 72 Arbetslöshet

Procent av arbetskraften

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

FÖRDJUPNING

Företagens kostnader när efterfrågan plötsligt försvinner

Covid-19-pandemin och vissa av de åtgärder som regeringen infört för att dämpa smittspridningen har fått allvarliga konsekvenser för stora delar av näringslivet. Många företag har fått uppleva stora omsättningstapp och för att företag ska undvika konkurs är det i många fall avgörande att de lyckas sänka kostnaderna. Därför har regeringen presenterat ett flertal åtgärder som syftar till att tillfälligt minska företagens kostnader. Denna fördjupning beskriver storleken på de kostnader som näringslivets företag har svårt att, eller inte alls kan, undvika när efterfrågan plötsligt försvinner.

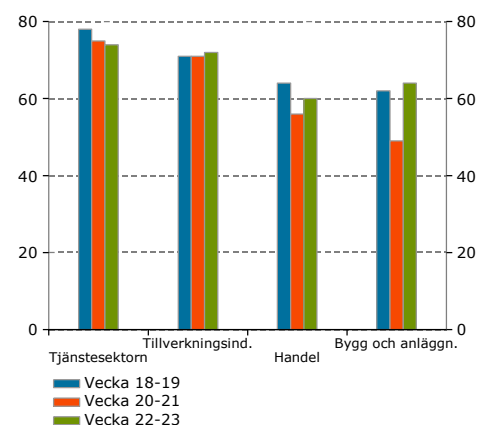
Konjunkturinstitutet har under våren genomfört en extramätning där företag bland annat får svara på hur omsättningen har förändrats.³⁵ Den senaste undersökningen, som avser vecka 22 och 23, visar att 70 procent av företagen har lägre omsättning än normalt. Skillnaden är dock stor mellan branscher. En bransch som tidigt drabbades hårt är hotell- och restaurang där samtliga företag rapporterat att omsättningen minskat och drygt en tredjedel av företagen har svarat att den minskat med över 75 procent. Hela tjänstesektorn, där hotell- och restaurang ingår, har drabbats hårt och i senaste undersökningen uppgav 74 procent av företagen att omsättningen hade minskat. Tillverkningsindustrin drabbades inte lika omedelbart av pandemin men 72 procent av företagen har svarat att omsättningen har minskat (se diagram 73). Företag med stora tapp i omsättning kan uppleva likviditetsproblem om allt för stor andel av kostnaderna är fasta, det vill säga saknar direkt koppling till omsättning eller produktionsvolym.

FASTA OCH RÖRLIGA KOSTNADER

I sin undersökning av företagens ekonomi (FEK) presenterar SCB uppgifter om företagens kostnader med koppling till verksamheten. Kostnaderna delas upp i fyra övergripande kategorier: kostnader för råvaror eller handelsvaror, personalkostnader, övriga externa kostnader samt övriga kostnader. Ett företags kostnader kan också kategoriseras som fasta eller rörliga. Huruvida en kostnad räknas som fast eller rörlig kan bero på vilken tidshorisont som avses men det är vanligt att man definierar kostnader

Diagram 73 Företag med omsättningstapp

Andel i procent

Anm. Avser svar i en enkätundersökning av Konjunkturinstitutet där företagen har fått svara på hur omsättningen har utvecklats jämfört med normal nivå.

Källa: Konjunkturinstitutet.

³⁵ Se rapporten "Så har företagens omsättning påverkats de senaste veckorna", <https://www.konj.se/statistik-och-data/covid-19-relaterat/extramätningar/2020-06-16-farre-industriforetag-uppgjer-ett-stort-omsattningstapp.html>.

som förändras med produktionsvolymen på kort sikt som rörliga. Det innebär att företag med stora fall i efterfrågan kan minska sina rörliga kostnader i ungefär motsvarande omfattning. Däremot har förändringar i efterfrågan ingen direkt påverkan på fasta kostnader.

KOSTNADER FÖR RÅVAROR OCH HANDELSVAROR FÖLJER OMSÄTTNINGEN

Av de totala kostnaderna 2018 utgjorde drygt hälften kostnader för råvaror och handelsvaror (se tabell 10). Som andel av totala kostnader var kostnaderna för råvaror och handelsvaror störst bland företag inom handel, bygg samt försörjning av el, gas, värme och kyla. Dessa kostnader är ofta helt och hållet rörliga.³⁶ Om efterfrågan på ett företags produkter faller och produktionen skärs ner kan företag normalt minska inköpen av den här typen av produkter.

Tabell 10 Företagens kostnader

Procent av totala kostnader respektive miljarder kronor

	Tillverknings- industri	Bygg	Handel	Tjänste- sektor	Närings- livet
Råvaror och handelsvaror	58	63	76	50	54
Personal (1)	19	25	11	22	21
Fasta övriga externa (2)	8	4	5	7	7
Rörliga övriga externa	14	8	8	20	17
Övriga rörelsekostnader	2	0	0	1	1
Fasta kostnader ¹ (1+2)	26	29	16	29	28
Total månads-kostnad ²	161	65	230	445	710

¹ Här antas att alla personalkostnader är fasta på kort sikt. I praktiken har dock ca 17 procent av de anställda någon form av tillfälligt anställningskontrakt. Det är dock vanligt att dessa personer arbetar färre timmar per vecka än personer med fast anställning. ² Avser miljarder kronor (tabellen innehåller inte alla näringslivets branscher och handel ingår i tjänstesektorn, varför den inte summerar till totala näringslivet).

Anm. Avser verksamhetsenhet 2018.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

³⁶ Företag kan dock ha långa avtal med leverantörer som innebär att kostnaderna inte försvinner i det korta tidsperspektivet.

REGERINGENS STÖDPROGRAM HJÄLPER FÖRETAG MED PERSONALKOSTNADER

Personalkostnaderna består dels av lönekostnader till de anställda, dels av övriga personalkostnader som i sin tur kan delas upp i lagstadgade arbetsgivaravgifter och kollektivavtalade avgifter. De samlade personalkostnaderna motsvarade ungefär en femtedel av näringslivets totala kostnader för verksamheten 2018.

Vid stora efterfrågefall finns det möjlighet för företagen att minska personalkostnaderna dels genom att säga upp personal med tillfälliga anställningskontrakt, dels genom att varsla personal med fast anställning. De senare har normalt en uppsägnings-tid om ca två månader. Över 80 procent av de anställda är fastanställda och personalkostnaderna för dessa kan på kort sikt betraktas som fasta. En neddragning av personalstyrkan kan samtidigt få negativa konsekvenser för företagens möjlighet att möta en stigande efterfrågan i takt med att pandemin ebbar ut. Dessutom uppkommer kostnader för att nyrekrytera personal.

För att hjälpa företag med stora inkomstbortfall, samt förhindra alltför hög arbetslöshet, har regeringen infört två åtgärder riktade mot just personalkostnader. Dels har man sänkt sociala avgifter för upp till 30 anställda per företag, dels har man möjliggjort korttidspermittering av personal. Det senare innebär att staten ger stöd för permitteringar av personal upp till 80 procent av arbetstiden. Arbetsgivarnas kostnader minskar därmed kraftigt vid permittering medan de anställda inte behöver gå ner nämnvärt i lön. Dessa två åtgärder bedömer Konjunkturinstitutet sammantaget kostar staten drygt 80 miljarder kronor 2020. Därutöver har regeringen tillfälligt tagit över de sjuklönekostnader som företag i normalfallet står för de första två veckorna en arbetstagare är sjuk. Detta antas kosta knappt 20 miljarder kronor 2020.

Den sänkta arbetsgivaravgiften, som kommer gälla i fyra månader, sänker näringslivets personalkostnader med drygt 30 miljarder kronor medan korttidspermitteringen sänker personalkostnaderna med ca 60 miljarder kronor 2020.³⁷ Konjunkturinstitutet antar då att i genomsnitt 450 000 personer kommer vara permitterade under årets tre sista kvartal. Den genomsnittliga arbetsminskningen antas vara 40 procent. Vidare antar Konjunkturinstitutet att två tredjedelar av permitteringarna kommer att vara inom tjänstesektorn (varav en fjärdedel är inom handeln). Resterande tredjedel antas framför allt vara inom industrin. Det innebär att dessa tre stödprogram sänker tjänstesektorns

³⁷ Detta är något högre än den offentligfinansiella effekten, vilket förklaras av att den permitterade också får en liten lönesänkning.

personalkostnader med ca 6 procent i år medan tillverkningsindustrins personalkostnader sänks med ca 8 procent. För näringslivet som helhet sänker detta personalkostnaderna med ca 6 procent i år (se tabell 11). Då alla stödåtgärder inte är beslutade att gälla året ut blir månadseffekten i närtid större. För de månader som samtliga stödåtgärder antas gälla täcks personalkostnaden för näringslivet som helhet med ca 14 procent.

Dessa beräkningar syftar endast till att ge en övergripande bild för näringslivet. Kostnadsminskningen kommer sannolikt variera stort mellan företag och branscher. Den sänkta arbetsgivaravgiften kommer till exempel ge en större kostnadsminskning i förhållande till totala personalkostnader i mindre företag då den endast får tillämpas på 30 anställda. På samma sätt kommer effekten av korttidspermittering att skilja sig åt mellan företag, bland annat beroende på i vilken utsträckning det kommer tillämpas.

Tabell 11 Regeringens stödprogram riktade mot personalkostnader

Miljarder kronor respektive procent av personalkostnad

	Tillverknings- industri	Bygg	Handel	Tjänste- sektor	Närings- livet
Slopad arbetsgivaravgift	4	5	5	20	30
Korttidspermittering	21	2	12	43	64
Sjuklön	3	2	3	12	18
Totalt	27	9	20	75	113¹
Procent av personalkostnad	8	4	6	6	6

¹ Avser helår och hur mycket kostnaderna antas minska, givet samma kostnadsstruktur som 2018, till följd av regeringens stödåtgärder och inte de offentligfinansiella effekterna. De inkluderar inte de ytterligare finanspolitiska åtgärder om ca 16 miljarder kronor 2020 i form av stöd till bland annat företag som Konjunkturinstitutet prognostiserar (se kapitlet "Offentliga finanser").

Anm. Tabellen innehåller inte alla näringslivets branscher och handel ingår i tjänstesektorn, varför den inte summerar till totala näringslivet.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

TILLFÄLLIG RABATT FÖR HYRESKOSTNADER OCH OMSTÄLLINGSSTÖD

Resterande kostnader (utöver kostnader för råvaror, handelsvaror och personal) utgör en fjärdedel av de totala kostnaderna och består nästan uteslutande av kostnader mot externa motparter. Enligt SCB:s definitioner är drygt en tredjedel av dessa

kostnader fasta.³⁸ För att hjälpa företag som drabbats hårt av covid-19-pandemin med denna typ av fasta kostnader har regeringen presenterat två ytterligare stödåtgärder. Dels en rabatt av hyreskostnader, dels ett omställningsstöd som är ett mer generellt stödprogram för företag med väldigt stora omsättningstapp.

Hyresrabatten är riktad mot hotell- och restaurangbranschen samt handeln. Stödet innebär att den hyresvärd som sänker hyran för hyresgäster kommer att kunna söka stöd för att kompensera en del av nedsättningen. Kompensation ges med maximalt 50 procent av den nedsatta fasta hyran och innebär att företag som mest kan få en nedsättning av halva hyran. Stödet gäller i tre månader och om det utnyttjas maximalt skulle kostnadssänkningen inom handeln samt hotell- och restaurang i genomsnitt utgöra 1 respektive 6 procent av de totala verksamhetskostnaderna för de här tre månaderna.

Omställningsstödet har ännu inte beslutats men enligt förslag kan företag med stora tapp i omsättning få ersättning för delar av de fasta kostnaderna. Förslaget innebär att företag som har tappat minst 30 procent av sin omsättning under mars och april ska få ett omställningsstöd som täcker en andel av företagets fasta kostnader (exklusive lönekostnader). Enligt förslaget ska andelen motsvara 75 procent av företagets procentuella omsättningsminskning. Enligt regeringen kommer 180 000 företag vara berättigade till omställningsstöd och kostnaden för staten 2020 bedöms bli 39 miljarder kronor. Gränser för ersättning går vid 150 miljoner kronor per företag. Företag som tappat över 70 procent av sin omsättning kan därmed få ersättning för mer än hälften av sina fasta kostnader, givet att man inte når maxgränsen om 150 miljoner kronor.³⁹ Givet Konjunkturinstitutets extraundersökning är det troligt att en stor del kommer gå till tjänstebranschen, då de har rapporterat in de största tapparna i omsättning.

PÅ KORT SIKT ÄR Knappt EN TREDJEDEL AV FÖRETAGENS KOSTNADER FASTA

Om även personalkostnaderna antas vara fasta på kort sikt uppgår därmed de fasta kostnaderna i näringslivet som helhet till ca 28 procent av totala kostnader. Det motsvarar knappt

³⁸ Enligt SCB kan följande kostnader klassificeras som fasta: lokalhyra, leasing, korttidshyra, frakter, transporter, energi, tele- och datakommunikation samt reparations- och underhållskostnader. Några exempel på rörliga kostnader är: förbrukningsinventarier, reklam och PR, företagsförsäkringar, inhyrd personal, köpta tjänster och förvaltningskostnader, inköp av dataprogram, kursdifferenser och omstrukturingskostnader.

³⁹ Det innebär att ett företag med fasta kostnader (exklusive lönekostnader) motsvarande en miljon och med ett omsättningstapp på 75 procent har rätt till 562 500 kronor i stöd ($0,75 \cdot 0,75 \cdot 1\,000\,000$).

2400 miljarder kronor för helåret och 200 miljarder kronor per månad. Knappt en tredjedel av de totala kostnaderna kopplade till verksamheten är därmed på kort sikt oberoende av såväl omsättning som produktionsvolym. Konjunkturinstitutet gör bedömningen att regeringens stödåtgärder täcker knappt 7 procent av näringslivets kortsiktiga fasta kostnader helåret 2020. Skillnaderna mellan företag och branscher är dock stora. Hotell- och restaurangbranschen, som enligt Konjunkturinstitutets extraundersökning tillhör en av de branscher som drabbats hårdast under våren, har fasta kostnader motsvarande 56 procent av totala kostnader. Tjänstesektorn som helhet (där hotell- och restaurang ingår) har inte drabbats lika hårt men har rapporterat ett större omsättningstapp än totala näringslivet och har en marginellt större andel fasta kostnader. Tillverkningsindustrin och bygg har fasta kostnader i linje med totala näringslivet medan handeln endast har 16 procent (se tabell 10).

FÖRDJUPNING

Effekter av den svenska pensionsreformen 1994 på hushållens sparande

Den ökande medellivslängden och den lägre ekonomiska tillväxten i slutet på 1900-talet resulterade i stora påfrestningar på det gamla pensionsystemet. Ett mål med pensionsreformen 1994 var att skapa ett finansiellt stabilt pensionsystem där utbetalningarna kopplades till den samhällsekonomiska utvecklingen och anpassades till den ökande livslängden. Pensionsreformen förde också med sig incitamentsförändringar för hushållen. I denna fördjupning analyseras hur pensionsreformen påverkar hushållens incitament för arbetsutbud och sparande med hjälp av en livscykelmodell.

Hur sparandet och arbetsutbudet påverkas av pensionsreformen är en svår fråga att undersöka empiriskt. Sedan beslutet om pensionsreformen fattades på 90-talet har många faktorer som påverkar hushållens beslut förändrats. En fördel med en teoretisk modell är att det är möjligt att hålla vissa faktorer konstanta och bara ändra det som är av intresse för analysen. Till exempel kan hushållens inkomstprofiler under arbetslivet, hälsa och preferenser hållas konstanta och bara pensionsystemet ändras. På så sätt går det att beräkna incitamentsförändringarna som enbart kommer från pensionsreformen. Eftersom förändringar i pensionsystemet påverkar hushållens beslut i alla åldrar behövs en livscykelmodell för analysen. Modellen i denna fördjupning baseras på Laun och Wallenius (2015) (se rutan ”Den ekonomiska modellen”).

Det gamla svenska pensionsystemet var ett ofonderat (pay-as-you-go), förmånsbestämt system. I ett sådant system betalar dagens yrkesverksamma för dagens pensionärer, och förmånerna, det vill säga pensionsutbetalningarna, beror på ens egen arbetsutbudshistoria och inte på nuvarande ekonomiska förhållanden. Det nya pensionsystemet är ett ofonderat avgiftsbestämt system (inkomstpension) kompletterad med ett fonderat system (premiepensionen). I inkomstpensionssystemet betalar dagens yrkesverksamma fortfarande för dagens pensionärer, men avgiften är fast och proportionell mot löneinkomsten upp till en viss nivå medan storleken på förmånen är beroende av inbetalda avgifter och löneinkomsterna under hela livscykeln.

I det gamla systemet beror hushållens pensionsförmåner på hushållens pensionspoäng och åldern när hushållen tar ut pensionsförmånerna. Pensionspoängen baseras på inkomster från de

Den ekonomiska modellen

Modellen i denna fördjupning är en livscykelmodell med partiell jämvikt. Hushållen i modellen lever mellan 25 och 80 års ålder med säkerhet men kan drabbas av chocker som förändrar deras hälsa. Sannolikheten för försämrad hälsa beror på ålder och tidigare hälsolivå. Hushållen väljer när de ska sluta arbeta och, utifrån urvalskriterierna, om och när de ansöker om sjukersättning och pensionsförmåner. För att vara berättigad till sjukersättning måste hushållen vara yngre än 65 år och ha dålig hälsa. Det antas att om en berättigad person ansöker om sjukersättningsförmåner beviljas dessa. För att få pensionsförmånerna måste hushållen vara 61 år eller äldre men de måste inte sluta arbeta för att ta ut pensionsförmåner.

Hushållen får nytta från konsumtion, c , och hälsa, h . Beslut om arbetsutbudet, l , sker bara på den extensiva marginalen, det vill säga hushållen bestämmer om de vill jobba heltid eller inte alls. När hushållen har lämnat arbetskraften kan de inte börja jobba igen. Att arbeta innebär en minskning av nyttan som beror på hälsotillståndet: att jobba med sämre hälsa betyder en större minskning av nyttan. Nyttan över livscykeln ges av

$$\sum_{a=0}^{55} \beta^a [\ln(c_{a,s}) + h_{a,s} - b(h_{a,s})l_{a,s}],$$

där modellålder $a=0$ avser 25 års ålder och modellålder $a=55$ avser 80 års ålder. Index s anger vilken typ hushållet är. I modellen finns det fyra typer: hushåll utan eftergymnasial utbildning och med låg arbetsproduktivitet, hushåll utan eftergymnasial utbildning och med hög produktivitet, hushåll med eftergymnasial utbildning och med låg produktivitet och hushåll med eftergymnasial utbildning och med hög produktivitet. Hushåll med samma utbildning har parallella löneprofiler i åldersdimensionen men hushåll med hög produktivitet har högre lön än de med låg produktivitet.

Sparandet i modellen avser eget finansiellt sparande och ges av skillnaden mellan disponibel inkomst och konsumtion.

Modellparametrarna är identiska med de i Laun och Wallenius (2015) och valdes genom att matcha modellen med svenska data, särskilt sysselsättningsfördelningen och sjukersättningsinträde efter ålder. Löneprofilerna är skattade på data från kohorterna födda mellan 1925 och 1935. Det svenska pensions- och sjukersättningsystemet är modellerade så att de speglar verkligheten så långt som möjligt.

15 bästa åren. Poängen baseras på inkomst över 1 prisbasbelopp och upp till ett relativt lågt tak på 7,5 prisbasbelopp. Det finns många problem förknippade med det gamla svenska pensionssystemet. Att basera pensionspoängen på bara de 15 bästa åren innebär att arbetstagare med samma livstidsinkomst kan få mycket olika pension beroende på hur deras inkomst fördelas över livscykel.⁴⁰ Eftersom lönerna tenderar att plana ut vid 40–50 års ålder, finns ingen förväntad ökning av pensionspoängen från fortsatt anställning för de flesta äldre arbetstagare. Detta minskar incitament för de flesta äldre personer att fortsätta jobba. Även om pensionspoängen inte ökar med fortsatt anställning kan pensionsförmånerna öka om en fortsatt anställning innebär att uttaget av pensionsförmånerna skjuts upp. Efter 65 års ålder ökar förmånerna med 0,7 procent med varje månad som hushållet väntar med uttag.⁴¹ Förmånerna minskar också med 0,5 procent med varje månad som hushållet tar ut förmånerna innan 65 år. Dessutom är systemet känsligt för demografiska förändringar. Om till exempel antal pensionärer ökar (på grund av ökad livslängd) så ökar kostnaderna för pensionssystemet eftersom förmånerna är fasta. Man bör också notera att sjukersättningen i det gamla systemet är mycket generös.

Det nya systemet består av två delar, en inkomstpensionsdel och ett fonderat enskilt konto. Avgiften är 18,5 procent på alla inkomster upp till ett tak på 7,5 inkomstbasbelopp⁴², av vilka 16 procent krediteras inkomstpensionsdelen och 2,5 procent det enskilda kontot. Pensionen beräknas genom att dela det totala pensionskapitalet med den förväntade livslängden. Eftersom pensionen baseras på alla år och inte bara de 15 bästa, ökar hushållets pension med varje år som hushållet jobbar vilket ger incitament att förlänga arbetslivet. Samtidigt spelar det mindre roll hur inkomsten är fördelad över livscykel.

Det nya pensionssystemet fasades in så att kohorter födda mellan 1938 och 1953 får en viss del av deras pension från det gamla systemet och en viss del från det nya systemet. Alla födda från och med 1954 är helt i det nya pensionssystemet.

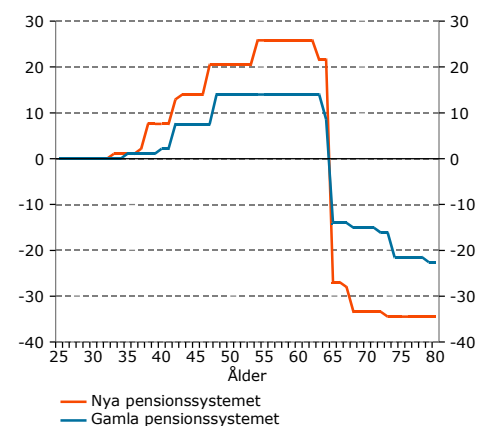
⁴⁰ Till exempel om ett hushåll har 15 år med inkomst motsvarande 7 prisbasbelopp (PBB) och 15 år med 1 PBB, ger detta 6 pensionspoäng. Om ett hushåll har 30 år med 4 PBB (alltså samma livstidsinkomst) ger detta bara 3 pensionspoäng.

⁴¹ För hushåll som har mindre än 30 år på arbetsmarknaden minskar förmånerna med 1/30-del för varje år som saknas till 30 år. Har hushållet till exempel jobbat i 25 år så får hushållet 25/30-delar av pensionsförmånerna. Därmed ökar pensionsförmånerna med varje år på arbetsmarknaden oavsett löneprofilen om man har mindre än 30 år på arbetsmarknaden.

⁴² Inkomstbasbeloppet är högre än prisbasbeloppet. 2020 är de 66 800 kronor respektive 47 300 kronor.

Diagram 74 Eget finansiellt sparande över livscykeln

Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

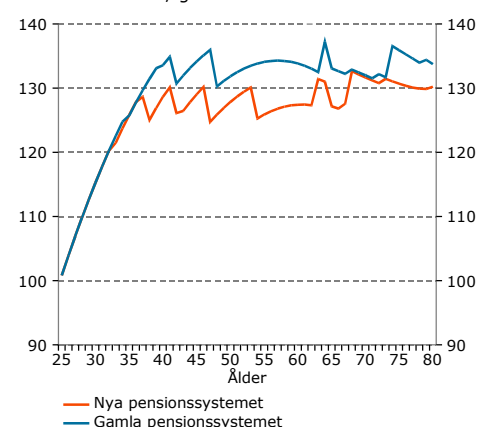

Anm. Fast pensionsålder 65 år.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 75 Konsumtion över livscykeln

Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

Anm. Fast pensionsålder 65 år.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Resultat

I modellen väljer hushållen när de slutar jobba och när de vill ta ut sina pensionsförmåner. Dessa båda beslut måste inte sammanfalla. Hushållen kan sluta jobba utan att ta ut pension och hushållen kan ta ut pension medan de fortfarande jobbar. Pensionsreformen ändrar hushållens incitament för arbetsutbud och pensionsuttag vilka båda påverkar hushållens sparande. För att se hur sparandet påverkas enbart av pensionsreformen och inte av förändrat arbetsutbud antas det först att alla hushåll jobbar till och med 64 år. Vid 65 års ålder slutar alla hushåll jobba och tar ut pensionsförmåner. I senare avsnitt får hushållen själva optimera sitt arbetsutbud, pensionsuttag och eventuell ansökan om sjukersättning.

ANALYS MED OFÖRÄNDRAT ARBETSUTBUD

Här antas det att alla hushåll jobbar mellan 25 och 64 år och är pensionärer mellan 65 och 80 år (det vill säga de jobbar inte och tar ut pensionsförmåner). Detta görs genom att anta att alla hushåll är friska över hela livstiden (och därmed inte kan ta ut sjukersättning) och att nyttan inte påverkas av arbetsutbudet i åldrarna 25 till 64 år medan arbete i åldrarna 65 till 80 år innebär en stor minskning av nyttan.

I modellen finns det fyra typer av hushåll och det antas att alla hushåll inom samma typ har identiska löneprofiler. Givet samma arbetsutbud och de inkomstprofiler som används i modellen innebär det nya systemet att ersättningsgraden minskar.⁴³ I det gamla systemet var ersättningsgraden mellan 77 procent och 90 procent. I det nya systemet är den mellan 65 procent och 71 procent.⁴⁴

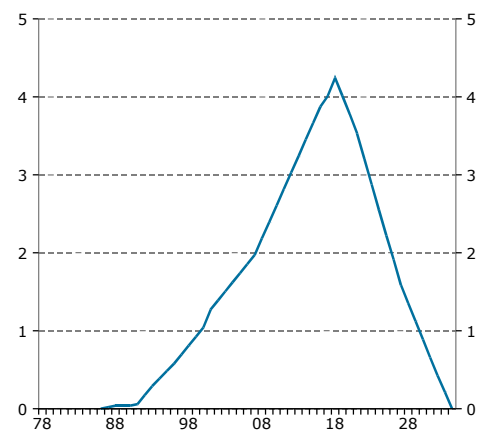
Att ersättningsgraden i det nya systemet är lägre än i det gamla beror delvis på antaganden i modellen. Om inkomstprofilerna var plattare skulle skillnaden mellan de 15 bästa inkomståren och hela livstidsinkomsten vara mindre och därmed också skillnaden mellan förmånerna i det gamla och det nya systemet. Det spelar också roll när hushållen börjar jobba. I modellen börjar alla hushåll jobba vid 25 års ålder. Om de började tidigare än så skulle pensionsförmånerna i det gamla systemet inte påverkas (om hushållen inte har några av sina 15 bästa år innan 25 års ålder) medan förmånerna i det nya systemet skulle öka med varje extra år på arbetsmarknaden. Det är därför möjligt att

⁴³ Ersättningsgraden är beräknad som genomsnittlig pensionsinkomst efter skatt delad med genomsnittlig arbetsinkomst efter skatt.

⁴⁴ Det gäller för kohorter födda innan 1938 som får hela sin pension från det gamla systemet och kohorter födda efter 1953 som får hela sin pension från det nya systemet

Diagram 76 Sparande under övergångsperioden

Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

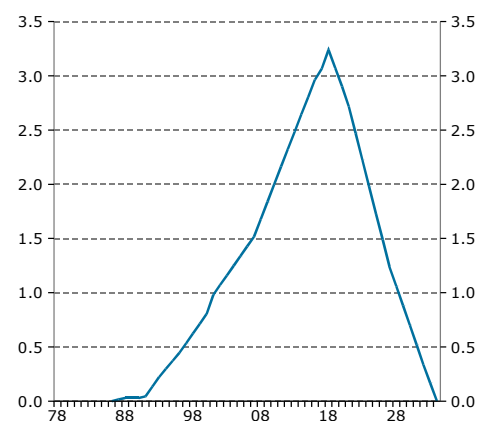

Anm. Fast pensionsålder 65 år.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 77 Sparkvot i övergångsperioden

Procent av disponibel inkomst, genomsnitt över alla hushåll

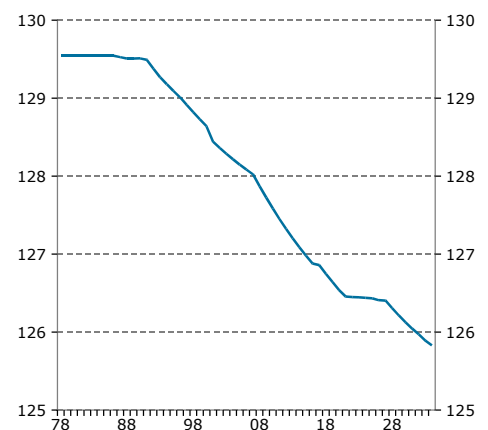

Anm. Fast pensionsålder 65 år.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 78 Konsumtion i övergångsperioden

Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

Anm. Fast pensionsålder 65 år.

Källa: Konjunkturinstitutet.

ersättningsgraden i det nya systemet kan vara högre än i det gamla systemet.

En lägre ersättningsgrad innebär att hushållen måste öka sitt sparande för att hålla upp konsumtionen som pensionärer. Detta visas i diagram 74 och diagram 75 där resultaten är aggregerade över de fyra hushållstyperna.⁴⁵ I diagram 74 visas sparandet per hushåll över livsryckeln där hushållen lever helt i det gamla (blå linje) och helt i det nya (röd linje) pensionssystemet. I diagram 75 visas konsumtionen per hushåll under samma antaganden. Hushållen som lever i det nya pensionssystemet sparar mer när de jobbar, vilket leder till lägre konsumtion eftersom löneprofilerna och arbetsutbudet och därmed arbetsinkomsterna antas vara samma i båda systemen. Som pensionärer minskar hushållen i det nya systemet sina besparingar i snabbare takt och håller på så sätt delvis upp sin konsumtion jämfört med hushållen i det gamla systemet.

Resultaten hittills avser ett hushåll som lever helt i det gamla pensionssystemet och ett hushåll som lever helt i det nya pensionssystemet. Av intresse är dock hur det aggregerade sparandet och konsumtionen i hela ekonomin utvecklas när kohorter stegvis övergår från det gamla till det nya systemet. I verkligheten fasas pensionsreformen in så att kohorter födda mellan 1938 och 1953 får en viss del av deras pension från det gamla systemet och en viss del från det nya systemet. Alla födda från och med 1954 är helt i det nya pensionssystemet. Modellen kan bara lösas för ett pensionssystem åt gången och det antas därför att alla födda fram till och med 1953 är helt i det gamla systemet. I modellen måste det också antas att alla födda 1954 och senare hela tiden vet att de ingår i det nya pensionssystemet när de fattar sina arbetsutbuds- och sparandebeslut.⁴⁶ Diagram 76, diagram 77 och diagram 78 visar övergången från det gamla till det nya systemet där 1978 är det sista året där alla kohorter omfattas av det gamla systemet. 1979 omfattas alla i åldrarna 26 till 80 år av det gamla medan alla 25-åringar omfattas av det nya systemet och så vidare för varje nytt år. 2034 omfattas alla av det nya systemet. Eftersom alla födda 1954 och senare bara omfattas av det nya pensionssystemet betyder det att alla upp till 66 år omfattas av det nya systemet år 2020.

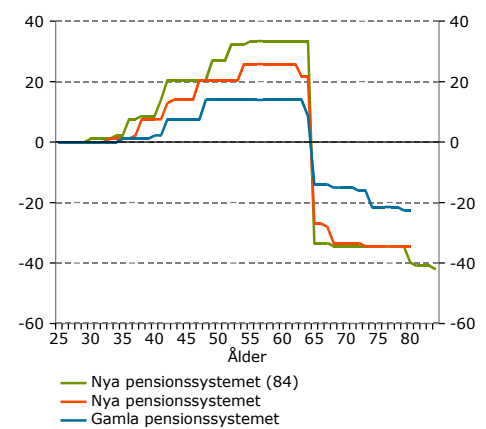
I modellen bortses, för enkelhets skull, från arv. Därmed börjar alla hushåll i modellen sitt liv med noll sparande och dör med noll sparande. Detta leder till att summan av sparandet över

⁴⁵ Att livsryckelprofilerna har visst brus beror på lösningsmetoden. Se Laun och Wallenius (2015) för detaljer.

⁴⁶ 1994, året där pensionsreformen beslutades, var de kohorterna därmed 40 år eller yngre. De visste därmed i vilket pensionssystem de kommer att vara under större delen av deras arbetsliv.

Diagram 79 Eget finansiellt sparande över livsryckeln

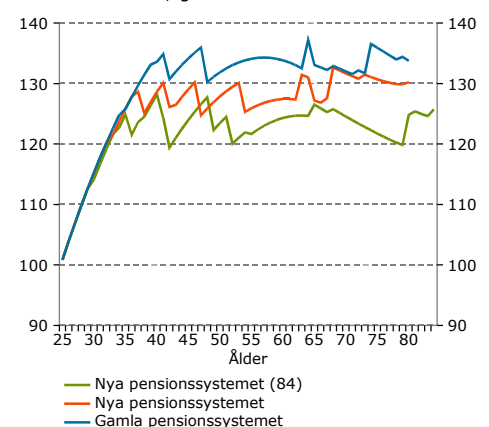
Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

Anm. Fast pensionsålder 65 år.
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 80 Konsumtion över livsryckeln

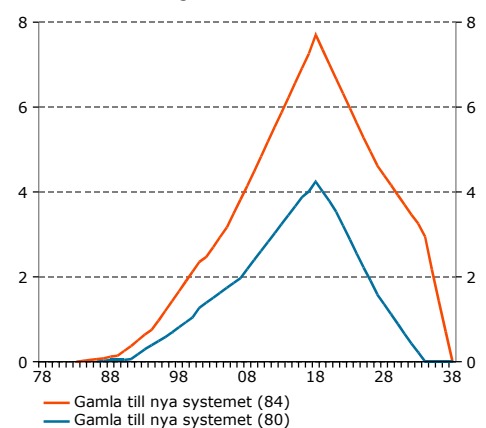
Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

Anm. Fast pensionsålder 65 år.
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 81 Sparande i övergångsperioden

Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

Anm. Fast pensionsålder 65 år.
Källa: Konjunkturinstitutet.

livscykeln blir noll (positivt sparande under arbetslivet och negativt som pensionär). I modellen är alla kohorter lika stora och om alla är i samma pensionssystem blir därmed aggregerat sparande också noll. I diagram 76 och diagram 77 måste aggregerat sparande och sparkvoten därför vara noll 1978 då alla är i det gamla systemet, och igen vid 2034 då alla är i det nya systemet.

Diagram 74 visar att hushållen sparar mer under arbetslivet i det nya systemet. Diagram 76 och diagram 77 visar att aggregerat sparande och sparkvoten ökar med varje kohort som övergår till det nya systemet.⁴⁷ År 2019 finns de första pensionärerna från det nya systemet med och då börjar aggregerat sparande sjunka igen eftersom pensionärer i det nya systemet minskar sina besparingar i snabbare takt än i det gamla systemet. Eftersom arbetsinkomster i det gamla och det nya systemet är desamma och pensionsinkomster i det nya systemet är lägre så blir den aggregerade konsumtionen lägre när fler och fler kohorter omfattas av det nya systemet jämfört med i det gamla systemet. Detta visas i diagram 78.

ANALYS MED OFÖRÄNDRAT ARBETSUTBUD OCH ÖKAD LIVSLÄNGD

I detta avsnitt görs samma antaganden som i förra avsnittet att alla hushåll slutar jobba och tar ut pensionsförmåner vid 65 års ålder. Det finns inga hälsochocker och alla hushåll inom samma hushållstyp betar sig därför likadant. Skillnaden mot förra avsnittet är att det antas att hushållen i det nya pensionssystemet lever fyra år längre än i det gamla systemet. I förra avsnittet levde alla hushåll till 80. Nu lever hushåll i det gamla systemet till 80 och hushåll i det nya systemet lever ända till 84. Detta kan motiveras med statistik från SCB över återstående medellivslängd vid 65 års ålder för män. Denna har ökat från 15,3 år (och därmed en livslängd av 80,3 år) för kohorten född 1925 till 19,5 år (och därmed en livslängd av 84,5 år) för kohorten född 1954.⁴⁸

Att anta oförändrad pensionsålder trots ökad livslängd är inte orealistiskt. Johansson et al. (2018) visar att sysselsättningen för åldersgruppen 65 till 69 har ökat ganska lite trots stora förbättringar i hälsa och betydlig längre livslängd. Sysselsättningen givet samma mortalitet har därmed minskat från 1985 till 2009.⁴⁹

Diagram 79 och diagram 80 visar sparandet och konsumtionen över livscykeln. De blåa linjerna visar hushållen som lever

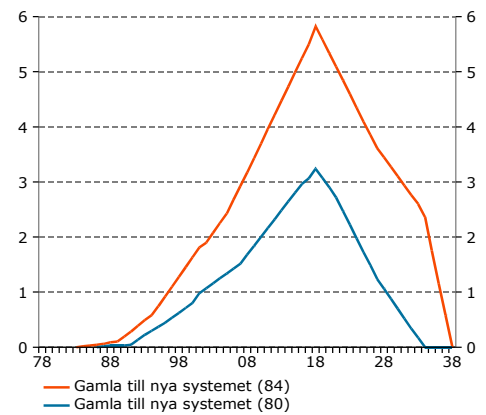
⁴⁷ Sparkvoten i modellen är relativt låg eftersom hushållen i modellen har givna inkomstprofiler och därmed ingen osäkerhet över framtida inkomster. Detta minskar hushållens behov av att spara av försiktighetsskäl.

⁴⁸ Data från april 2020. Kohorten född 1954 är 65 år 2019 och därmed den sista kohorten för vilken det finns data.

⁴⁹ Se figur 3.8 i Johansson et al. (2018), sida 42.

Diagram 82 Sparkvot i övergångsperioden

Procent av disponibel inkomst, genomsnitt över alla hushåll

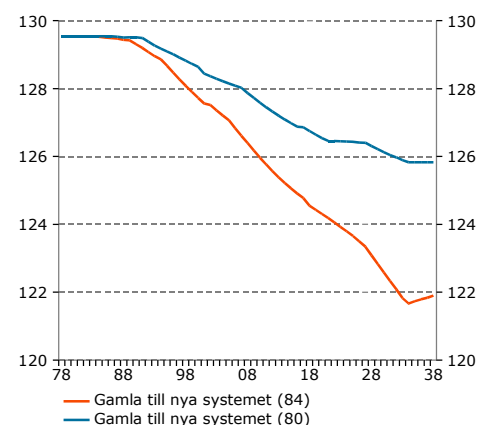

Anm. Fast pensionsålder 65 år.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 83 Konsumtion i övergångsperioden

Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

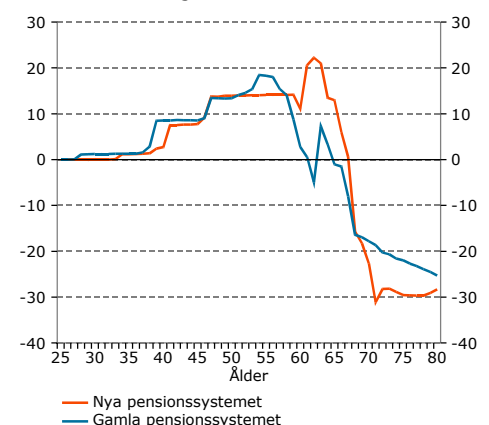

Anm. Fast pensionsålder 65 år.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 84 Eget finansiellt sparande över livscykeln

Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

Anm. Optimalt val av pensionsålder.

Källa: Konjunkturinstitutet.

i det gamla systemet och som blir 80 år gamla. De röda linjerna visar hushållen som lever i det nya systemet och också blir 80 år gamla. De blåa och röda linjerna är därmed samma som i diagram 74 och diagram 75. De gröna linjerna visar hushållen som lever i det nya systemet och som blir 84 år gamla. Det är tydligt att hushållen sparar ännu mer under arbetslivet och konsumerar ännu mindre under arbetslivet när de lever längre. Trots ett ökat sparande så är konsumtionen per år som pensionär lägre när hushållen lever längre.

Eftersom hushållen sparar mer när de lever längre ökar också det aggregerade sparandet i övergångsperioden från det gamla till det nya systemet. Diagram 81, diagram 82 och diagram 83 visar övergången från det gamla systemet till det nya systemet där hushållen lever till 80 (blå linje) och till det nya systemet där hushållen lever till 84 (röd linje). Det aggregerade sparandet är som högst år 2018 men när hushållen lever längre är sparandet mer än 80 procent högre jämfört med när hushållen bara lever till 80. Eftersom konsumtionen är lägre när hushållen lever längre blir den aggregerade konsumtionen lägre i övergångsperioden till det nya systemet jämfört med i det gamla systemet. Det är först när samtliga hushåll är i det nya systemet och lever längre än 80 år som aggregerad konsumtion ökar eftersom det finns fler hushåll i ekonomin.

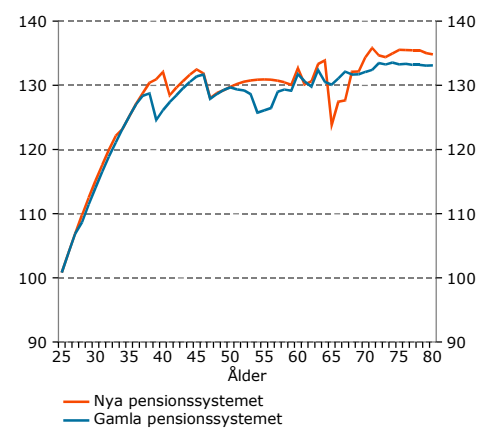
ANALYS MED ENDOGENT ARBETSUTBUD OCH OFÖRÄNDRAD LIVSLÄNGD

I detta avsnitt studeras hur sparandet och konsumtionen utvecklas när arbetsutbud och pensionsuttag väljs optimalt av hushållen. Det antas att hushållen i båda systemen lever till 80. Hushållen utsätts nu också för hälsochocker och kan lämna arbetskraften genom att välja sjukersättning om de har dålig hälsa.

Det nya pensionssystemet skapar starka incitament för hushållen att jobba längre. Givet oförändrat arbetsutbud blir pensionsförmånerna lägre i det nya systemet men till skillnad från det gamla systemet ökar pensionsförmånerna med varje år på arbetsmarknaden. Dessa incitament ger tydlig effekt i modellen där hushållen i genomsnitt jobbar 2,6 år mer i det nya jämfört med det gamla systemet. Att jobba längre innebär att hushållen inte behöver spara lika mycket under arbetslivet för att hålla upp sin konsumtion som pensionär. För det första blir tiden som pensionär kortare eftersom livslängden inte ändras och för det andra ökar pensionsförmånerna i det nya systemet om hushållen jobbar längre. Genom att förlänga sitt arbetsliv lyckas tre av fyra

Diagram 85 Konsumtion över livsrykten

Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

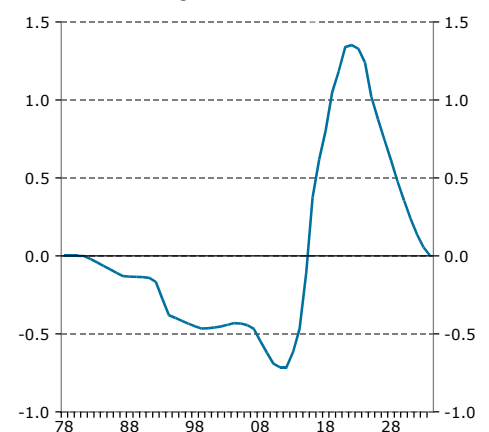

Anm. Optimalt val av pensionsålder.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 86 Sparande i övergångsperioden

Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

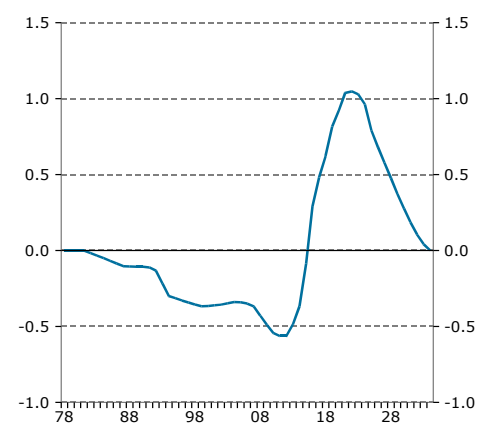

Anm. Optimalt val av pensionsålder.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 87 Sparkvot i övergångsperioden

Procent av disponibel inkomst, genomsnitt över alla hushåll

Anm. Optimalt val av pensionsålder.

Källa: Konjunkturinstitutet.

hushållstyper i modellen att uppnå ungefär samma pensionsinkomster i det nya som i det gamla systemet.⁵⁰

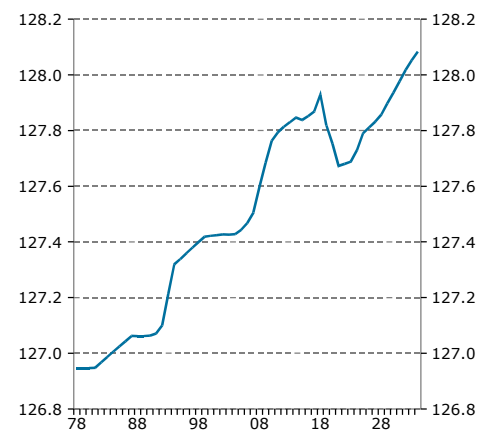
Eftersom hushållen i modellen har möjlighet att förlänga sitt arbetsliv och därmed öka sina pensionsinkomster i det nya systemet behöver de inte öka sitt sparande under arbetslivet. De kan till och med börja spara senare i livet och ökar därmed sin konsumtion när de är unga.⁵¹ Detta visas i diagram 84 och diagram 85. Eftersom hushållen jobbar längre i det nya pensionssystemet kan de fortsätta bygga upp sitt sparande under längre tid. När de är pensionärer har de mer sparkapital och genom sitt ökade arbetsutbud har de ungefär samma pensionsinkomst som i det gamla systemet. Detta leder till lite högre konsumtion som pensionärer. I det nya pensionssystemet är detta möjligt eftersom ett extra år på arbetsmarknaden inte bara ger mer arbetsinkomster utan också ökar pensionsinkomsterna. I det gamla systemet är enda sättet att öka sin konsumtion som pensionär att spara mer under arbetslivet och att skjuta upp pensionsuttag.⁵² Givet exogena löneprofiler och bara en extensiv marginal för arbetsutbudet (det vill säga hushållen jobbar heltid eller inte alls) betyder mer sparande under arbetslivet minskad konsumtion under de åren. I det nya systemet kan hushållen spara mindre under arbetslivet, och därmed öka sin konsumtion som unga. Genom att jobba längre kan hushållen spara mer mellan åldrarna 58 och 68 och använda detta sparkapital för att öka sin konsumtion som pensionär.

I Sverige behöver hushållen inte sluta arbeta för att ta ut pensionsförmån. I modellen är besluten att sluta arbeta och att ta ut pensionsförmån därför två separata beslut som bestäms optimalt av hushållen. Det visar sig att många hushåll i modellen väljer att ta ut pensionsförmån innan de slutar arbeta. Detta leder till en tillfällig ökning av sparandet under de åren med både arbets- och pensionsinkomst.

Diagram 86, diagram 87 och diagram 88 visar övergångsperioden från det gamla till det nya pensionssystemet. Det är de yngre hushållen som först lever helt i det nya systemet och eftersom de börjar spara senare och delvis sparar mindre än i det gamla systemet, blir det aggregerade sparandet lägre i över 30 år under övergångsperioden, jämfört med i det gamla systemet. I åldrarna 58 till 68 sparar hushållen mer i det nya jämfört med

Diagram 88 Konsumtion i övergångsperioden

Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

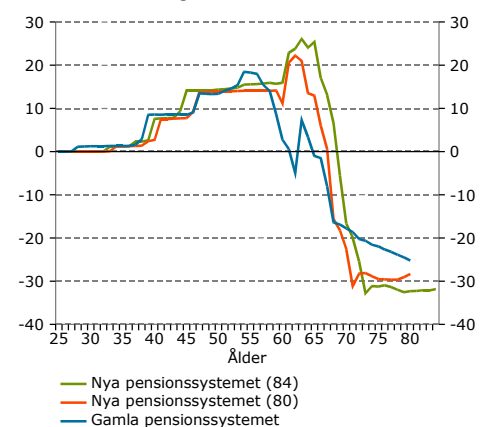

Anm. Optimalt val av pensionsålder.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 89 Eget finansiellt sparande över livsrykten

Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

Anm. Optimalt val av pensionsålder.

Källa: Konjunkturinstitutet.

⁵⁰ Det är bara hushållen utan eftergymnasial utbildning och med låg arbetsmarknadsproduktivitet som inte kommer upp till samma nivå.

⁵¹ När hushållen är unga vill de egentligen låna vilket de inte får. Det är därför optimalt att börja spara senare.

⁵² Detta beror på att alla hushåll i modellen som fortfarande är på arbetsmarknaden vid 60 års ålder har jobbat i mer än 30 år, och att inkomstprofilerna i modellen ser ut som så att de 15 bästa åren infaller innan 60 års ålder.

det gamla systemet. Först när kohorterna i de åldrarna byter från det gamla till det nya systemet börjar det aggregerade sparandet öka. Konsumtionen i det nya systemet är mestadels högre än i det gamla systemet och därmed blir den aggregerade konsumtionen nästan hela tiden högre under övergångsperioden.

ANALYS MED ENDOGENT ARBETSUTBUD OCH ÖKAD LIVSLÄNGD

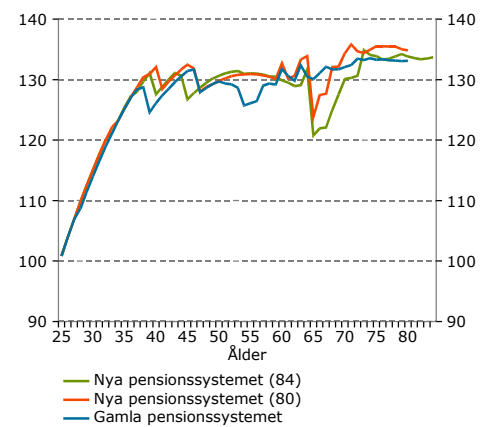
I detta avsnitt används samma antaganden som i föregående avsnitt där alla hushållen väljer sitt arbetsutbud och pensionsuttag optimalt. Det antas dock att hushållen i det nya systemet lever fyra år längre än i det gamla systemet. En ökad livslängd påverkar hushållens arbetsutbud. När hushållen har samma livslängd i det gamla och i det nya systemet ökar pensionsåldern med 2,6 år vid införandet av det nya systemet. När livslängden i det nya systemet är fyra år längre ökar pensionsåldern i stället med 4,9 år i det nya systemet jämfört med det gamla systemet. Hushållen i det nya systemet som lever fyra år mer jobbar därmed ytterligare 2,3 år längre och spenderar 1,7 år mer som pensionärer.

Diagram 89 och diagram 90 visar sparandet och konsumtionen över livscykeln. De blåa linjerna visar hushållen som lever i det gamla systemet och som blir 80 år gamla. De röda linjerna visar hushållen som lever i det nya systemet och också blir 80 år gamla. De blåa och röda linjerna är därmed samma som i diagram 84 och diagram 85. De gröna linjerna visar hushållen som lever i det nya systemet och som blir 84 år gamla. Diagram 79 visar att hushållen sparar mer när de lever längre men fortfarande går i pension vid 65 års ålder. Hushållen i detta avsnitt kan dock välja fritt när de vill gå i pension och de väljer att gå i pension senare. Därmed får hushållen inte bara flera år med arbetsinkomst utan de ökar också sina pensionsinkomster, vilket betyder att de behöver spara mindre under arbetslivet jämfört med modellen med fast arbetsutbud. En ökad livslängd har här alltså två effekter på sparandet som går åt olika håll. En direkt effekt av ökad livslängd är att hushållen vill spara mer under arbetslivet, en indirekt effekt är att de vill jobba längre vilket ökar pensionsinkomsterna och innebär därmed ett minskat behov att spara under arbetslivet.

Diagram 89 visar att sparandet fram till 60 års ålder är marginellt högre och konsumtionen är marginellt lägre när hushållen lever längre. Sparandet ökar vid 60 års ålder i det nya systemet men det ökar mer när hushållen lever längre. Detta har två anledningar: eftersom hushållen jobbar längre kan de bygga upp sparandet under en längre tid och eftersom hushållen lever längre måste de också bygga upp mer sparande för att finansiera en längre tid som pensionär.

Diagram 90 Konsumtion över livscykeln

Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

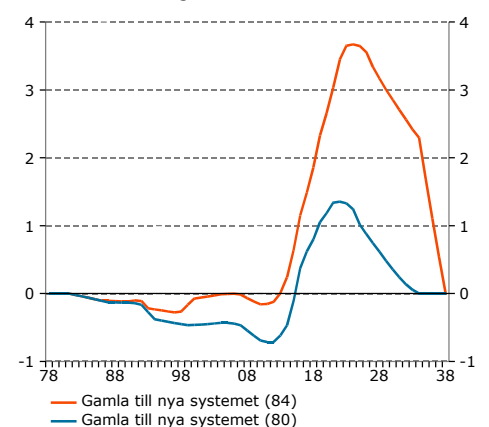

Anm. Optimalt val av pensionsålder.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 91 Sparande i övergångsperioden

Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

Anm. Optimalt val av pensionsålder.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 91, diagram 92 och diagram 93 visar övergången från det gamla systemet till det nya systemet där hushållen lever till 80 (blå linje) och till det nya systemet där hushållen lever till 84 (röd linje). För sparandet och konsumtionen betyder ökad livslängd i det nya systemet att sparandet är lite högre när de unga kohorterna övergår till det nya systemet och sparandet ökar sen mer när kohorter som går i pension senare övergår till det nya systemet. Eftersom konsumtionen är marginellt lägre när hushållen lever längre så blir den aggregerade konsumtionen lägre i övergångsperioden till det nya systemet när hushållen lever till 84 istället för till 80. Det är först när hushållen i det nya systemet lever längre än 80 år som aggregerad konsumtion blir högre jämfört med i det gamla systemet eftersom det då finns fler hushåll i ekonomin.

ANALYS MED ENDOGENT ARBETSUTBUD, OFÖRÄNDRAD LIVSLÄNGD OCH NYA TJÄNSTPENSIONER

Samtidigt som det statliga pensionssystemet reformerades ändrades också många tjänstepensionsavtal. I modellen antas att alla hushåll täcks av en tjänstepension som beror på deras utbildning. Hushåll utan eftergymnasial utbildning täcks före reformen av särskild tilläggspension (STP) och hushåll med eftergymnasial utbildning täcks av industrins och handelns tilläggspension (ITP). I analysen ovan antogs det att tjänstepensionen inte ändrades men i verkligheten har de flesta tjänstepensioner också ändrats och många har blivit mer generösa.⁵³ I detta avsnitt antas att hushållen utan eftergymnasial utbildning täcks av avtalspensionen SAF-LO i det nya systemet och att hushållen med eftergymnasial utbildning täcks av ITP från 2007 i det nya systemet.

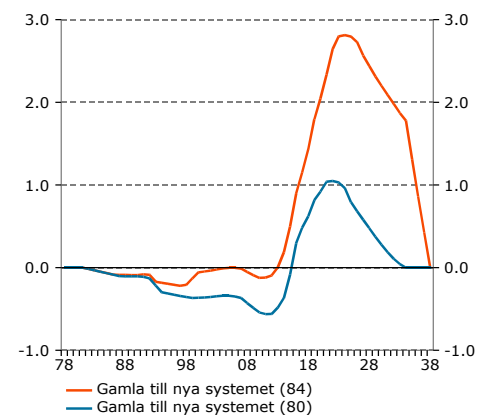
Hushållens arbetsutbud ökar mindre när tjänstepensionen blir mer generös. Hushållen jobbar i genomsnitt två år mer efter reformen med en förändrad tjänstepension jämfört med 2,6 år när bara inkomstpensionen ändras och tjänstepensionen är oförändrad.

Diagram 94 och diagram 95 visar sparandet och konsumtionen över livscykeln. De blåa linjerna visar hushållen som lever i det gamla systemet medan de röda linjerna visar hushållen som lever i det nya systemet men har oförändrade tjänstepensioner. De blåa och röda linjerna är därmed samma som i diagram 84 och diagram 85. De gröna linjerna visar hushållen i det nya systemet där både inkomst- och tjänstepensionen ändras. Eftersom den nya tjänstepensionen är mer generös än den gamla så minskar behovet av att spara under arbetslivet. Hushållen börjar därför spara senare jämfört med när tjänstepensionen inte ändras.

⁵³ För mer detaljer se Sjögren Lindquist och Wadensjö (2006).

Diagram 92 Sparkvot i övergångsperioden

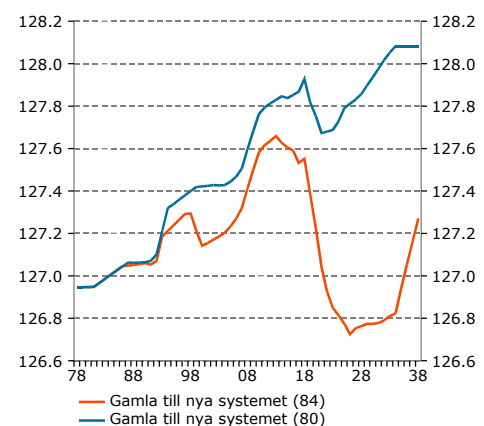
Procent av disponibel inkomst, genomsnitt över alla hushåll

Anm. Optimalt val av pensionsålder.
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 93 Konsumtion i övergångsperioden

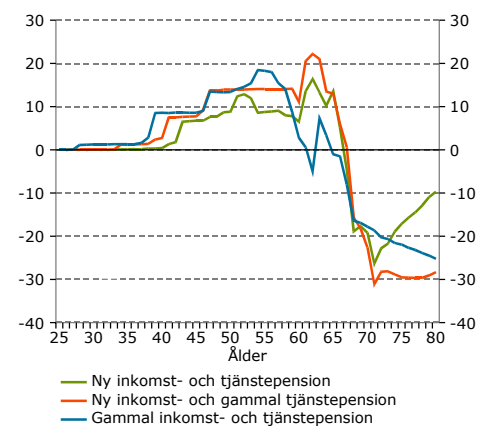
Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

Anm. Optimalt val av pensionsålder.
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 94 Eget finansiellt sparande över livscykeln

Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

Anm. Optimalt val av pensionsålder.
Källa: Konjunkturinstitutet.

Hushållen sparar inte heller lika mycket vid 60 års ålder som de gör när tjänstepensionen är oförändrad. Detta leder till att konsumtionen ligger tydligt över den i fallet med det gamla inkomst- och tjänstepensionssystemet.

Diagram 96, diagram 97 och diagram 98 visar övergången från det gamla systemet till det nya systemet med oförändrad tjänstepension (blå linje) och till det systemet där både inkomst- och tjänstepensionen ändras (röd linje). När tjänstepensionen inte ändras blir det aggregerade sparandet i ekonomin först lägre i övergångsperioden från det gamla till det nya systemet och därefter högre. Diagram 96 och diagram 98 visar att när tjänstepensionen också ändras så blir det aggregerade sparandet lägre medan konsumtionen blir högre i hela övergångsperioden mellan det gamla och det nya systemet.

GARANTIPENSION

Garantipensionen är ett grundskydd i det nya pensionssystemet. Den fungerar som ett tillägg till inkomstpensionen för hushåll som har haft låga eller inga arbetsinkomster och som därför har låg eller ingen inkomstpension.⁵⁴ Modellresultaten som visats hittills innehåller inte effekter av garantipensionen.

De hushåll som får garantipension minskar sitt arbetsutbud bara marginellt eftersom ett lägre arbetsutbud innebär lägre inkomstpension. Dessa hushåll har därmed ungefär samma inkomstpension som i modellen utan garantipension.

Eftersom garantipension höjer pensionsinkomsterna så minskar behovet att spara under arbetslivet. Eftersom arbetsinkomsterna i stort sett inte ändras kan hushållen konsumera mer under de åren. Att hushållen sparar mindre och konsumerar mer under arbetslivet skulle leda till lägre aggregerat sparande och högre aggregerad konsumtion i övergångsperioden till det nya pensionssystemet jämfört med utan garantipension.

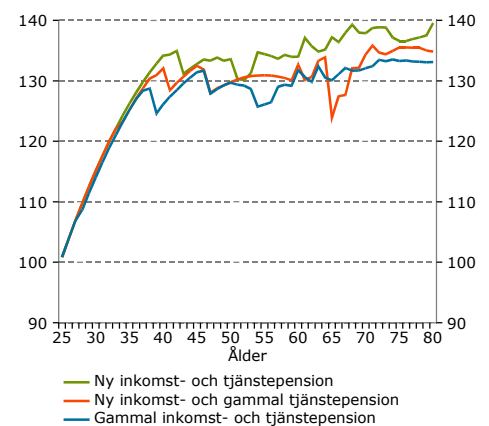
Slutsatser

Hur pensionsreformen 1994 påverkar hushållens incitament att spara beror på hur mycket de kan eller vill förändra sitt arbetsutbud och hur länge de lever efter reformen. Om hushållen inte ändrar sitt arbetsutbud finns det tydliga incitament att spara mer eftersom pensionsinkomsterna är lägre efter reformen än innan. Om hushållen lever längre efter reformen så ökar detta ytterligare incitamenten att spara. Om hushållen anpassar sitt

⁵⁴ För att få garantipension måste man ha varit bosatt i Sverige i minst tre år. För att få ut full garantipension måste man ha bott i Sverige i 40 år.

Diagram 95 Konsumtion över livsrykten

Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

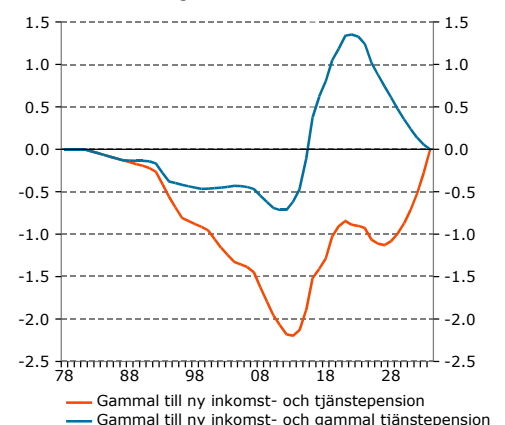

Anm. Optimalt val av pensionsålder.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 96 Sparande i övergångsperioden

Tusental kronor, genomsnitt över alla hushåll

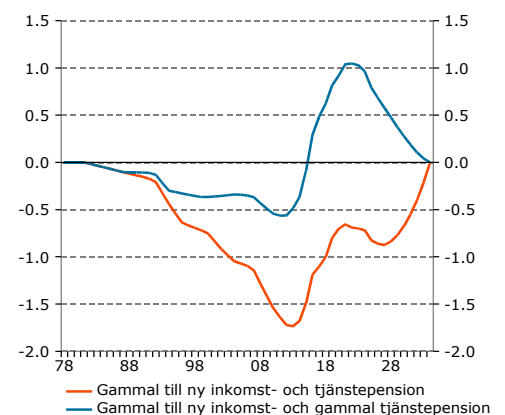

Anm. Optimalt val av pensionsålder.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 97 Sparkvot i övergångsperioden

Procent av disponibel inkomst, genomsnitt över alla hushåll

Anm. Optimalt val av pensionsålder.

Källa: Konjunkturinstitutet.

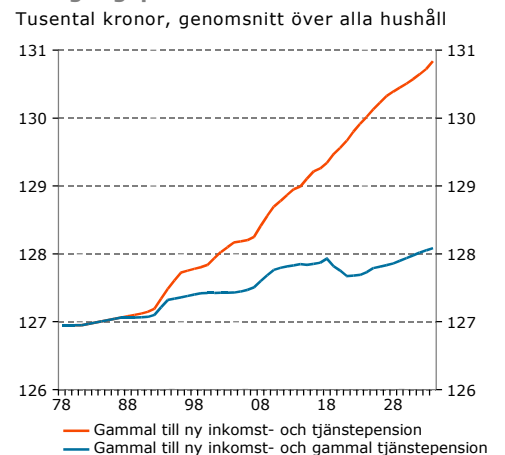
arbetsutbud optimalt (enligt antagandena i modellen), jobbar de längre som en följd av reformen. Detta ökar pensionsinkomsterna och de kan samtidigt fortsätta bygga upp sitt sparande under längre tid. Hushållen börjar därmed spara senare i livet vilket betyder att det aggregerade sparande först blir lägre i övergångsperioden från det gamla till det nya systemet när yngre kohorter kommer in i det nya systemet. Det blir sedan högre när de äldre kohorterna övergår till det nya systemet. Nya tjänstepensionsavtal i samband med reformen har gjort pensionerna mer generösa vilket i sig bidrar till att minska behovet av att spara under arbetslivet. Även garantipensionen bidrar till att dämpa sparbehovet.

Alla resultat här kommer från en modell som är ett stiliserat exempel av verkligheten. Resultaten ger dock en indikation om hur sparandet påverkas av pensionsreformen 1994. Om hushållen inte anpassar sitt arbetsutbud alls och lever längre kommer sparkvoten år 2020 vara 5,3 procentenheter högre jämfört med det gamla pensionssystemet. Om hushållen anpassar sitt arbetsutbud optimalt och både inkomst- och tjänstepensionssystemen ändras kommer sparkvoten år 2020 vara 0,7 procentenheter lägre jämfört med det gamla pensionssystemet.

Referenser

- Johansson, P., L. Laun, M. Palme, och H. Olofsdotter Stensöta (2018), "Drivkrafter och möjligheter till ett förlängt arbetsliv", *SNS Rapport*.
- Laun, T. och J. Wallenius (2015), "A life cycle model of health and retirement: The case of the Swedish pension reform", *Journal of Public Economics*, Vol 127, sid. 127–136.
- Sjögren Lindquist, G. och E. Wadensjö (2006), "National Social Insurance – not the whole picture", *Rapport för ESS 2006:5*, Regeringskansliet.

Diagram 98 Konsumtion i övergångsperioden

Anm. Optimalt val av pensionsålder.

Källa: Konjunkturinstitutet.

FÖRDJUPNING

Prognososäkerhet i osäkra tider

Prognoser är alltid osäkra, men emellanåt präglas prognoserna av större osäkerhet än normalt. I rådande läge, där de ekonomiska konsekvenserna av Covid-19 är mycket svårbedömda, har den kvalitativa bedömningen hos de flesta prognosmakare varit att osäkerheten i prognoserna varit exceptionellt hög. I denna fördjupning presenteras en statistisk beräkningsmetod som möjliggör att den beräknade osäkerheten, i form av prognosfördelningar, ökar när prognoserna revideras kraftigt. På så sätt kan prognososäkerheten beskrivas på ett mer relevant sätt i tider av ekonomisk turbulens.

Det finns bland prognosmakare en drygt 20-årig tradition av att inte bara presentera så kallade punktprognoser, det vill säga prognoser i form av enskilda värden, utan även osäkerhetsintervall kring dessa prognoser. Bank of England och Riksbanken började att kvantitativt kommunicera osäkerhet i form av osäkerhetsintervall redan i slutet av 90-talet.⁵⁵ Sedan dess har antalet prognosmakare som visar osäkerhetsintervall stadigt ökat.⁵⁶

Ett osäkerhetsintervall är i sig en prognos för mellan vilka värden som ett utfall förväntas hamna, givet en viss sannolikhet (täckningsgrad). Ett intervall som har en avsedd täckningsgrad på 90 procent bör därför inkludera 90 av 100 utfall. Ett problem med många metoder för osäkerhetsintervall är att de är mycket trögrörliga då de använder historiska genomsnitt. Eftersom genomsnittet förändras långsamt kan intervallen inte anpassa sig till snabba förändringar av omständigheter som gör att prognososäkerheten plötsligt är markant förändrad. De tar därmed inte hänsyn till att osäkerheten och prognosfelens spridning kan ha förändrats över tid. Syftet med dem är inte heller att ge en uppfattning om hur osäker en enskild prognos är, utan syftet är att ge en bild av hur prognososäkerheten i genomsnitt kan beskrivas. Effekten av att osäkerheten beskrivs med genomsnittlig prognososäkerhet är dock att intervallen ofta är för breda i normala tider med lägre osäkerhet och samtidigt för smala i tider med mer påtaglig osäkerhet.

En prognosfördelning, eller täthetsprognos (*density forecast*), ger en mer komplett beskrivning av osäkerhet. Prognosfördelningen säger att en framtida observation dras från en sannolikhetsfördelning F . Från en prognosfördelning kan osäkerhetsintervall och punktprognoser beräknas, men inte vice versa. I regel

⁵⁵ Se Britton, Fisher och Whitley (1998) och Blix och Sellin (1998).

⁵⁶ För en översikt, se Ohnsorge, Stocker och Some (2016).

konstrueras osäkerhetsintervall från en underliggande prognosfördelning. I vad som följer beskrivs först en traditionell metod för att konstruera osäkerhetsintervall. Därefter beskrivs en alternativ metod som kan användas för att ta fram prognosfördelningar baserat primärt på hur mycket prognoserna revideras mellan olika prognostillfällen. Den senare metoden möjliggör större förändringar i den beräknade prognososäkerheten mellan olika prognostillfällen om revideringarna är stora.

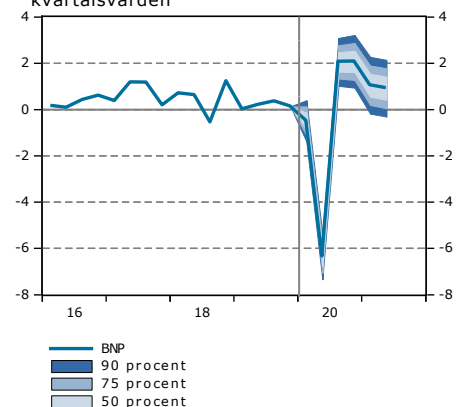
TRADITIONELLA OSÄKERHETSINTERVALL

Den vanligast förekommande metoden för att konstruera osäkerhetsintervall bygger på ett antagande om att prognosfelen är oberoende och likafördelade slumpvariabler som följer en normalfördelning med medelvärde noll och varians σ^2 . Metoden används i dagsläget av både Konjunkturinstitutet och Riksbanken.⁵⁷ Låt $y_{t+h|t}$ beteckna prognosen för tidpunkt $t + h$ gjord vid tidpunkt t . Prognoshorisonten h sträcker sig över $h = 0, \dots, H$, där $h = 0$ inkluderas eftersom första prognosen i regel avser innevarande kvartal eller år. Prognosfelet definieras som $e_{t+h|t} = y_{t+h} - y_{t+h|t}$ där y_{t+h} är utfallet för tidpunkt $t + h$. Det frekvent använda antagandet om normalfördelning med en konstant varians kan skrivas som $e_{t+h|t} \sim N(0, \sigma_h^2)$ där $\sim$ betyder ”fördelad som”. För $t \neq s$ antas $e_{t+h|t}$ och $e_{s+h|s}$ vara oberoende, och likaså för olika horisonter h . Innebörden av oberoendet är att ett givet prognosfel inte innehåller information om något annat prognosfel, oavsett vilken horisont eller tidpunkt det avser. Under dessa antaganden är det som krävs för att i tidpunkt T beräkna ett osäkerhetsintervall för ett framtida prognosfel $e_{T+h|T}$ en skattning av den okända parametern σ_h^2 . Eftersom medelvärdet antas vara noll så skattas variansparametern med prognosfelens medelkvadratfel.⁵⁸

Diagram 99 visar ett exempel för prognosen för BNP-tillväxten som publicerades i Konjunkturläget i april. Trots det osäkra läget framstår prognosen i diagram 99 som förhållandevis säker. Det 90-procentiga osäkerhetsintervallet för andra kvartalet 2020 sträcker sig till strax under -7 , vilket innebär att utfall lägre än -8 är mycket osannolika baserat på den genomsnittliga prognososäkerheten. Samtidigt har flertalet prognosmakare, inklusive Konjunkturinstitutet, uttryckt att det under covid-19 har varit mycket svårt att göra prognoser och att de är mer osäkra än vanligt.

Diagram 99 Osäkerhetsintervall för BNP-tillväxten från Konjunkturläget i april, 2020

Procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

⁵⁷ Se fördjupningen ”Osäkerhet i Konjunkturinstitutets prognoser”, Konjunkturläget, december 2014 för mer information.

⁵⁸ Det antagna oberoendet mellan horisonter leder till att varianserna för olika horisonter prognosfel kan skattas separat. Det är dock möjligt att ta hänsyn till beroendet mellan olika horisonter prognosfel och skatta varianserna simultant, se Knüppel (2018).

Därmed är den genomsnittliga prognososäkerheten som baseras på historiska prognoser och utfall i rådande läge ovanligt avvikande från den kvantitativa uppfattningen om graden av osäkerhet.

OSÄKERHETSINTERVALL SOM TAR HÄNSYN TILL FÖRÄNDRINGAR AV OSÄKERHET

För att kunna ta fram en prognosfördelning som tar hänsyn till förändringar av osäkerhet är det först viktigt att ha en bild av vad som kan signalera att osäkerheten är högre, eller lägre, än en genomsnittlig nivå. En sådan signal är att prognoserna revideras mycket, vilket Clark, McCracken och Mertens (2020) använder sig av för att beskriva tidsvarierande prognososäkerhet.⁵⁹ Förutom storleken på revideringar av prognoser för framtida observationer använder Clark m.fl sig av det i tidpunkt t senast observerade nowcastingfelet, det vill säga $e_{t-1|t-1}$.⁶⁰ Från nowcastingfelet och prognosrevideringarna skattas en gemensam faktor för prognososäkerheten som antas ge upphov till varierande grader av spridningar i nowcastingfel och prognosrevideringar över tid. En mer teknisk beskrivning av metoden finns i slutet av fördjupningen, se grårutan ”Tidsvarierande prognososäkerhet”.

Att låta prognososäkerheten styras av nowcastingfel och prognosrevideringar är i många fall ett lämpligt tillvägagångssätt. Kraftiga och snabba förändringar är i regel överraskningar, vilket betyder att prognosmakare gör större revideringar av sina prognoser än vanligt. Samtidigt är det generellt sett i dessa tider som osäkerheten upplevs som stor. Det finns, med andra ord, vanligtvis ett samband mellan stora prognosrevideringar och stor prognososäkerhet. Till exempel är vetskapen till följd av covid-19 att ekonomin snabbt är på väg nedåt, men storleken på nedgången är svårbedömd och ger därmed upphov till betydande revideringar. Eftersom prognosrevideringar sker före utfallsdata finns tillgänglig kan signalen om ökad osäkerhet fångas i ett tidigt skede. På grund av covid-19 har det ekonomiska läget förvärrats både snabbt och kraftigt, vilket gör att metoden i det nuvarande ekonomiska läget är väl lämpad för att ge en beskrivning av osäkerheten i prognosen.

⁵⁹ För andra metoder se även Kjellberg och Villani (2010) och Turner och Chalaux (2019).

⁶⁰ Till exempel representerar $e_{t-1|t-1}$ i ett prognostillfälle under andra kvartalet prognosfelet för första kvartalet för prognosen gjord i första kvartalets prognosomgång. Metoden använder indirekt prognosfelen för alla horisonter. Exempelvis är prognosfelet för dagens prognos för nästkommande kvartal, $e_{t+1|t}$, lika med nästkommande kvartals nowcastingfel plus revideringen däremellan, det vill säga $e_{t+1|t} = e_{t+1|t+1} + (y_{t+1|t+1} - y_{t+1|t})$. Med andra ord är informationen i nowcastingfel och revideringar densamma som i prognosfelen direkt.

I tillämpningen nedan används prognosrevideringar avseende observationer från och med innevarande kvartal till och med fyra kvartal framåt. Det betyder att osäkerheten kan drivas upp av stora nowcastingfel eller om prognosen revideras mycket på en horisont som sträcker sig från innevarande kvartal till och med fyra kvartal framåt.

En nackdel med metoden är att den inte är lämpad att fånga prognososäkerhet som inte föranleder större prognosrevideringar. Vissa typer av prognososäkerheter har inga omedelbara större effekter på prognosen utöver att de bedöms ge upphov till ökade risker för stora prognosfel. Ett exempel på en sådan osäkerhet är brexit och dess potentiella konsekvenser. Osäkerheten omkring Storbritanniens utträde ur EU har inte orsakat några större revideringar av prognosen och därmed inte gett någon signal om ökad prognososäkerhet via revideringar. En annan nackdel är att metodens prognosfördelningar är symmetriska per konstruktion. Stora revideringar i en riktning tolkas därmed av metoden som signaler på ökad prognososäkerhet, och osäkerheten går lika mycket i båda riktningar.

EN JÄMFÖRELSE AV PROGNOSSÄKERHET I DECEMBER 2019 OCH APRIL 2020

I slutet på 2019 saknades kännedom om covid-19 och dess ekonomiska betydelse. Konjunkturinstitutets prognos publicerad i december 2019 såg en viss avmattning framöver, men då enligt ett traditionellt konjunkturmönster. I början av 2020, och i synnerhet under mars månad, började de negativa ekonomiska konsekvenserna av covid-19 att framstå som oundvikliga och mycket omfattande. I prognosen som Konjunkturinstitutet publicerade i april hade det därför skett betydande revideringar i jämförelse med decemberprognosen. Det exceptionella läget föranledde en uppdatering av prognosen i slutet av april (KU apr 2020).⁶¹ Tabell 1 visar prognoser för BNP-tillväxt och arbetslöshet gjorda vid de tre prognostillfällena för andra kvartalet 2020.

---

⁶¹ April månads Konjunkturläge och Konjunkturuppdatering publicerades den 1 respektive 29 april.

Tabell 12 Prognoser och prognosrevideringar för andra kvartalet 2020

	BNP-tillväxt ¹	Arbetslöshet ²
KL dec 2019	0,2	7,2
KL apr 2020	-6,3	8,9
KU apr 2020	-11,2	11,5
Revidering, KL apr - KL dec	-6,5	1,7
Revidering, KU apr - KL dec	-11,4	4,3
Genomsnittlig storlek på revidering ³	0,25	0,30

¹ Procentuell förändring, säsongrensad kvartalstakt. Prognoser från och med tredje kvartalet 2002 har använts i beräkningarna.

² Procent av arbetskraften (15–74 år), säsongrensade kvartalsvärden. Prognoser från och med andra kvartalet 2002 har använts i beräkningarna. För prognoser gjorda före 2011 har äldre definitioner av arbetslösheten använts.

³ Genomsnittet av absolutvärdet av revideringar mellan två- och trestegsprognoser i konsekutiva prognostillfällen, det vill säga absolutvärdet av $y_{t+2|t+1} - y_{t+2|t}$. Genomsnittet är beräknat på prognosrevideringar från och med 2002.

Källa: Konjunkturinstitutet

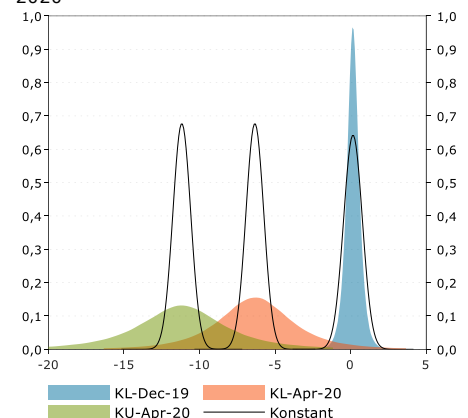
De revideringar som skedde mellan december och april var mycket stora i förhållande till det historiska genomsnittet av revideringar för samma prognoshorisont. För att se vad revideringarna säger om prognososäkerheten används den tidsvarierande metoden baserad på Clark, McCracken och Mertens (2020) för prognososäkerhet. Metoden tillämpas på data från och med 2002. För jämförelse beräknas även prognosfördelningar baserade på normalfördelning med konstant (historisk) osäkerhet.

Diagram 100 visar prognosfördelningarna för BNP-tillväxten andra kvartalet 2020 vid de tre olika prognostillfällena. De färgade ytorna visar prognosfördelningarna konstruerade med den tidsvarierande metoden, medan de heldragna linjerna visar motsvarande prognosfördelningar konstruerade med en normalfördelning vars varians antas vara konstant. Diagrammet illustrerar vilka dramatiska förändringar som skedde i uppfattningen om det ekonomiska läget på bara fyra månader. Den stora osäkerhet som dessa förändringar bidragit med saknas i prognosfördelningarna baserade på normalfördelningar med konstant osäkerhet. Tar man hänsyn till de stora revideringar som skett ökar den skattade prognososäkerheten mellan prognostillfällena. Prognososäkerheten enligt normalfördelning med konstant osäkerhet minskar något mellan december och april. Anledningen till det är att prognoshorisonten förändras.⁶² I december 2019 är en

⁶² Mellan december och april publicerade SCB nationalräkenskaperna för fjärde kvartalet 2019, vilket innebär att prognoshorisonten förändrades mellan prognosomgångarna. Mellan prognostillfällena i april publicerades dock inga nya data. Prognoshorisonten för andra kvartalet 2020 var därför densamma mellan tillfällena.

Diagram 100 Tidsvarierande prognosfördelningar för BNP-tillväxten, andra kvartalet 2020

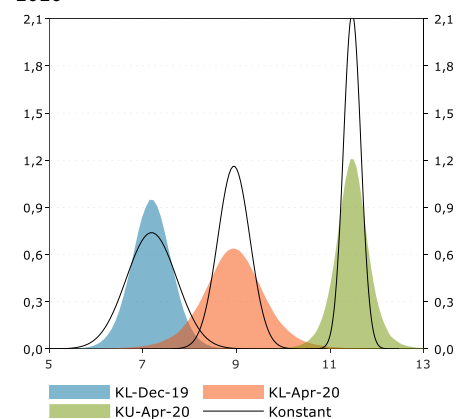
Skattade prognosfördelningar, andra kvartalet 2020

Källa: Konjunkturinstitutet

Diagram 101 Tidsvarierande prognosfördelningar för arbetslösheten, andra kvartalet 2020

Skattade prognosfördelningar, andra kvartalet 2020

Källa: Konjunkturinstitutet

prognos för andra kvartalet 2020 en prognos på tre kvartals horisont, medan den i april 2020 är en prognos på två kvartals horisont då nationalräkenskaperna däremellan hunnit publicera utfall för fjärde kvartalet 2019. En minskning av prognoshorisonten får i regel till följd att prognososäkerheten avtar, oavsett hur prognosfördelningen konstrueras.

Motsvarande prognosfördelningar för arbetslösheten under det andra kvartalet 2020 visas i diagram 101. Prognosen har reviderats upp kraftigt. I december 2019 var osäkerheten enligt den tidsvarierande prognosfördelningen lägre än den genomsnittliga osäkerheten beskriven av den svarta heldragna linjen. Till följd av den stora revideringen i aprils Konjunkturläge pekade prognosfördelningen med tidsvarierande osäkerhet på en betydligt större osäkerhet än vanligt. En kortare prognoshorisont förklarar varför prognososäkerheten enligt normalfördelning med konstant osäkerhet har minskat mellan prognostillfällena. Den tidsvarierande osäkerheten för Konjunkturuppdateringen i april visade dock fortsatt på en kraftigt förhöjd grad av osäkerhet jämfört med den genomsnittliga nivån på grund av de omfattande revideringar som skett. Detta trots en kortare prognoshorisont.

PROGNOSOSÄKERHET I NULÄGET

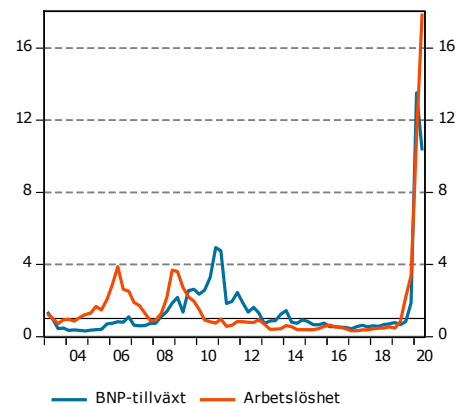
Diagram 102 visar den relativa prognososäkerheten för prognosvariablerna BNP-tillväxt och arbetslöshet. Relativ prognososäkerhet mäts, i enlighet med Kjellberg och Villani (2010), som kvadratroten ur osäkerhetsfaktorn dividerat med dess geometriska medelvärde.⁶³ Ett värde större än 1 tyder på förhöjd prognososäkerhet. Som diagrammet visar har prognososäkerheten under ett antal år legat under 1, men har den senaste tiden skjutit i höjden. För BNP-tillväxt och arbetslöshet är den nuvarande nivån av prognososäkerhet exceptionellt hög.

Diagram 103 visar prognosen för BNP-tillväxten under 2020 tillsammans med osäkerhetsintervall konstruerade med den tidsvarierande metoden. Bredden på intervallen illustrerar att prognoserna är behäftade med en betydande osäkerhet. Konjunkturinstitutets bedömning är att BNP-tillväxten under tredje och fjärde kvartalet 2020 är positiv. Osäkerhetsintervallen visar dock att det finns en betydande sannolikhet att tillväxttakten blir negativ. Som jämförelse visar diagram 104 osäkerhetsintervall baserade på antagande om konstant osäkerhet. De senare förmedlar en bild om att prognosen är betydligt mindre osäker än vad de tidsvarierande intervallen visar.

⁶³ Den relativa prognososäkerheten beräknas som $\sqrt{\lambda_{0,t}/(\prod_{t=1}^T \sqrt{\lambda_{0,t}})^{1/T}}$, där $\lambda_{0,t}$ är prognososäkerhetsfaktorn, se grårutan "Tidsvarierande prognososäkerhet" i slutet av fördjupningen.

Diagram 102 Relativ prognososäkerhet

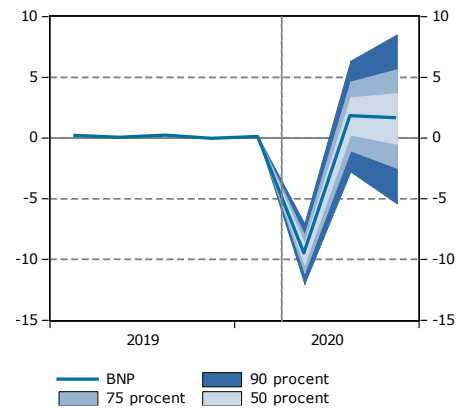
Osäkerhetsfaktor relativt dess geometriska medelvärde

Källa: Konjunkturinstitutet

Diagram 103 Osäkerhetsintervall för BNP-tillväxten, tidsvarierande osäkerhet

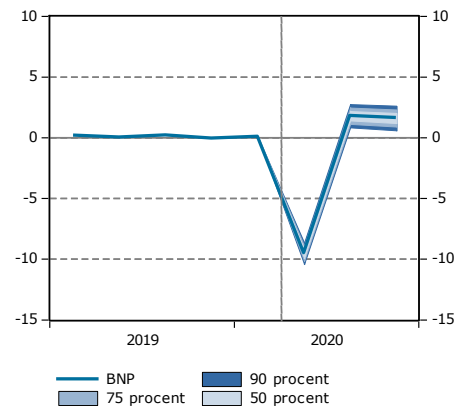
Procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 104 Osäkerhetsintervall för BNP-tillväxten, konstant osäkerhet

Procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Osäkerhetsintervallen för arbetslösheten i diagram 105 visar hur även dessa prognoser är associerade med en stor grad av osäkerhet framöver. Intervallens stora bredd innebär att det finns en betydande sannolikhet att arbetslösheten blir markant högre än förväntat. Metodens intervall är per konstruktion symmetriska, vilket innebär att det på motsvarande sätt inte heller är osannolikt att både BNP-tillväxten och arbetslösheten utvecklas bättre än förväntat. Intervallen för arbetslösheten som är baserade på konstant osäkerhet (se diagram 106) är avsevärt smalare och visar tydligt hur den genomsnittliga prognososäkerheten i detta läge ger en alldeles för optimistisk bild av osäkerheten i prognosen.

Tidsvarierande prognososäkerhet

I denna ruta ges en mer teknisk beskrivning av metoden utvecklad av Clark, McCracken och Mertens (2020).

Låt $t = 1, \dots, T$ vara ett tidsindex på kvartalsfrekvens. I tidpunkt t görs prognoser $y_{t+h|t}$ för $h = 0, \dots, H$. Vanligtvis konstrueras osäkerhetsintervall utifrån beräkningar gjorda på prognosfel där man bortser ifrån att prognosfel för olika perioder gjorda vid samma prognostillfälle inte är oberoende. För att undkomma denna problematik utnyttjar Clark, McCracken och Mertens (2020) att ett prognosfel kan skrivas som summan av ett framtida nowcastingfel samt successiva revideringar av prognosen. Låt $\mu_{t+h|t} = y_{t+h|t} - y_{t+h|t-1}$ representera prognosrevideringen mellan prognostillfällena t och $t - 1$ för prognoser avseende period $t + h$. Man kan då skriva

$$e_{t+j|t} = e_{t+j|t+j} + \sum_{i=1}^j \mu_{t+i|t+i}, \quad (1)$$

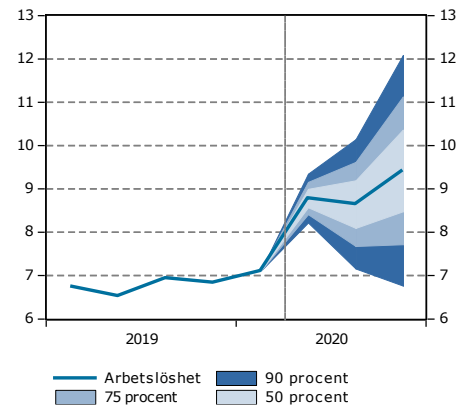
där $j = 1, \dots, H$.

Under ett antagande om att prognoserna är optimala är termerna i ekvationen, till skillnad från prognosfel från samma prognostillfälle, okorrelerade.⁶⁴ Den antagna avsaknaden av korrelation innebär att ingen linjär beroendestruktur behöver modelleras om en modell specificeras med nowcastingfelet och prognosrevideringarna som data.

Modellen som används för att skatta en tidsvarierande prognososäkerhet är specificerad som

Diagram 105 Osäkerhetsintervall för arbetslösheten, tidsvarierande osäkerhet

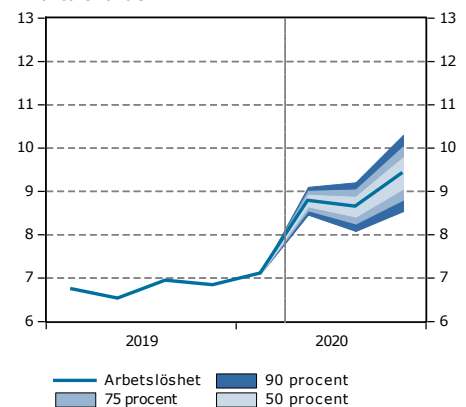
Procent av faktisk arbetskraft, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 106 Osäkerhetsintervall för arbetslösheten, konstant osäkerhet

Procent av faktisk arbetskraft, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

⁶⁴ Optimalitet betyder i det här fallet att prognosfel ska ha medelvärde noll samt inte kunna förklaras av tidigare prognosfel.

$$\eta_t = A\Lambda_t^{0,5}\varepsilon_t,$$

där

$$\eta_t = \begin{pmatrix} e_{t-1|t-1} \\ \mu_{t|t} \\ \vdots \\ \mu_{t+H|t} \end{pmatrix}, \Lambda_t = \begin{pmatrix} \lambda_{1,t} & 0 & \cdots & 0 \\ 0 & \lambda_{2,t} & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 0 & 0 & \cdots & \lambda_{H+1,t} \end{pmatrix},$$

$$A = \begin{pmatrix} 1 & 0 & \cdots & 0 \\ a_{2,1} & 1 & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{H+1,1} & a_{H+1,2} & \cdots & 1 \end{pmatrix}, \varepsilon_t \sim N(0, I_{H+1}).$$

Datavektorn η_t innehåller det senaste observerade nowcastingfelet, samt prognosrevideringarna mellan nuvarande och närmast föregående prognostillfälle för innevarande period till H perioder framåt. De diagonala elementen i Λ_t är de så kallade stokastiska volatiliteterna som ger upphov till en tidsvarierande varians för η_t .⁶⁵ Volatiliteten i en tidpunkt t tolkas av modellen som hög om elementen i η_t är stora i absoluta termer. Med andra ord blir volatiliteten hög om revideringarna varit stora, eller om det senaste nowcastingfelet varit stort. Matrisen A ger upphov till korrelation mellan de olika elementen i η_t . Genom A tillåter med andra ord metoden att revideringar för olika prognoshorisonter är korrelerade.

Modellen är i grunden en förenklad variant av i litteraturen vanligt förekommande vektorautoregressiva modeller med tidsvarierande parametrar och stokastisk volatilitet.⁶⁶ De individuella volatiliteterna kan antingen modelleras som separata volatilitetsprocesser, eller genom att låta en gemensam volatilitetsfaktor vara den drivande kraften bakom de varierande volatiliteterna. I denna fördjupning används den senare specifikationen, så att de olika volatiliteterna drivs av en gemensam faktor enligt

$$\log(\lambda_{i,t}) = \log(\lambda_{i,0}) + \beta_i \log(\lambda_{0,t})$$

där $\lambda_{0,t}$ är den gemensamma volatilitetsfaktorn. Den antas i sin tur utvecklas som en slumpvandring på logskalan, det vill säga

⁶⁵ Variansen, givet modellens parametrar, är $A\Lambda_t A^T$. På grund av de stokastiska volatiliteterna är variansen tidsberoende.

⁶⁶ Se bland annat Primiceri (2005) och Karlsson och Österholm (2020).

$$\log(\lambda_{0,t}) = \log(\lambda_{0,t-1}) + u_t, \quad u_t \sim N(0,1).$$

Tanken bakom specifikationen är att volatiliteter, och därmed i förlängningen prognososäkerheter, tenderar att förändras relativt långsamt.

För att få fram osäkerhetsintervall för en prognos gjord i tidpunkt T simulerar metoden en fördelning för ett prognosfel för en given prognoshorisont. Det görs genom att först simulera $\log(\lambda_{0,T+j})$ och därefter η_{T+j} för $j = 1, \dots, H + 1$. Genom att använda ekvation (1) kan element av η_{T+j} summeras för att få fram simulerade prognosfel. Från den simulerade fördelningen för prognosfelen kan undre och övre gränser tas fram. För ett 90-procentigt osäkerhetsintervall ges den undre gränsen i intervallet av den simulerade fördelningens femte percentil och den övre av den 95:e percentilen. Före simuleringen av framtida prognosfel behöver modellen skattas, vilket görs med bayesianska metoder. Skattningsmetoden beskrivs i mer detalj av Clark, McCracken och Mertens (2020).

REFERENSER

- Blix, M. och P. Sellin (1998), "Uncertainty bands for inflation forecasts", Working Paper nr 65, Sveriges Riksbank.
- Britton, E., Fisher P. och J. Whitley (1998), "The inflation report projections: understanding the fan chart", Bank of England Quarterly Bulletin, februari, sid. 30–37.
- Clark, T., McCracken, M. och E. Mertens (2020), "Modeling time-varying uncertainty of multiple-horizon forecast errors", *Review of Economics and Statistics*, vol 102, sid. 17–33.
- Karlsson, S. och P. Österholm (2020), "A note on the stability of the Swedish Phillips curve", *Empirical Economics*, tillgänglig online <https://doi.org/10.1007/s00181-019-01746-w>
- Kjellberg, D. och M. Villani (2010), "Riksbankens kommunikation om makroekonomisk osäkerhet", *Penning- och valutapolitik nr 1*, Sveriges Riksbank, sid. 5–42.
- Knüppel, M. (2018), "Forecast-error-based estimation of forecast uncertainty when the horizon is increased", *International Journal of Forecasting*, vol 34, sid. 105–116.

Ohnsorge, F. L., Stocker, M. och M. Y. Some (2016), "Quantifying uncertainties in global growth forecasts", *Policy research working paper nr 7770*, Världsbanken.

Primiceri, G. E. (2005), "Time varying structural vector autoregressions and monetary policy", *The Review of Economic Studies*, vol 72, 2005, sid. 821–852.

Turner, D. och T. Chalaux (2019), "Calibrating GDP fan charts using probit models with a comparison to the approaches of the Bank of England and Riksbank", *OECD Economics Department Working Papers nr 1542*, OECD.

FÖRDJUPNING

Prognosutvärdering av Prospera-enkäten

Prosperaenkäten redovisar fyra gånger om året inflations- och löneförväntningar uppdelade på fem olika grupper av respondenter. I denna fördjupning utvärderas hur väl enkätsvaren predikterar utfallsdata. Undersökningen visar att samtliga svarsgrupper systematiskt har överskattat den framtida inflationen. Högst prognosprecision har penningmarknadsaktörerna. Beträffande löneförväntningarna så har respondenterna till viss del underskattat lönetillväxten, åtminstone på den kortaste prognoshorisonten. För löneförväntningarna är det arbetstagarorganisationerna som har varit mest träffsäkra på ett och två års sikt.⁶⁷

PROSPERAENKÄTEN UTGÖR ETT VIKTIGT UNDERLAG FÖR PENNINGPOLITISK ANALYS

Sedan 1995 har inflations- och löneförväntningar hos viktiga aktörer i den svenska ekonomin samlats in på uppdrag av Sveriges riksbank i den så kallade Prospera-enkäten.⁶⁸ Enkäten är ett viktigt underlag för penningpolitisk analys och enkätens långsiktiga inflationsförväntningar utgör ett ofta omnämnt mått på trovärdigheten i penningpolitikens förmåga att nå inflationsmålet.

Prospera kontakter cirka 200 företag/organisationer och svarsfrekvensen har de senaste åren varit cirka 75 procent. Deltagarna delas in i fem olika kategorier: arbetstagarorganisationer, arbetsgivarorganisationer, inköpschefer inom tillverkningsindustri, inköpschefer inom handel och penningmarknadsaktörer. Deltagarna uppger sina förväntningar rörande inflation och lönetillväxt på 12, 24 och 60 månaders sikt (se diagram 107 och diagram 108).⁶⁹ Enkäten med samtliga fem deltagargrupper genomförs ungefär kvartalsvis, men de exakta publiceringsdatumerna har varierat betydligt över tid. Penningmarknadsaktörerna däremot har sedan september 2009 svarat på enkäten månadsvis.

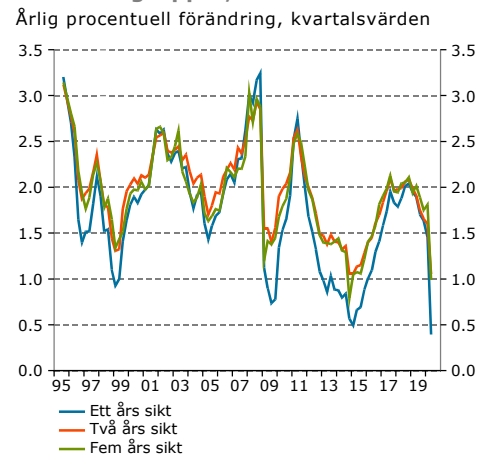
Prospera-enkätens inflations- och löneförväntningar har utvärderats tidigare.⁷⁰ Nästan ett decennium av data har dock

Medelfel och rotmedelkvadratfel

Medelfelet är medelvärde av alla förväntningsfel under en viss tidsperiod. Medelfelet visar hur mycket förväntningarna i genomsnitt har avvikit från utfallet. Medelfelet ger därmed en indikation på om inflations- och löneförväntningarna under den aktuella tiden systematiskt under- eller överskattat utfallen, dvs. om det finns en bias i förväntningarna. Eftersom stora över- och underskattningar kan ta ut varandra och generera ett litet medelfel kan medelfelet inte användas för att bedöma prognosprecision.

Rotmedelkvadratfelet är kvadratroten ur det aritmetiska medelvärdet av de kvadrerade förväntningsfelen för en viss tidsperiod. Detta mått påverkas inte av om förväntningsfelen är positiva eller negativa och det kan därför användas för att bedöma prognosprecisionen i förväntningarna. Att felet i detta mått kvadreras innebär att större förväntningsfel ges större vikt i beräkningarna än mindre förväntningsfel.

Diagram 107 Inflationförväntningar, alla svarsgrupper, KPI

Källor: Kantar Sifo Prospera och Macrobond.

⁶⁷ En längre version av denna fördjupning med utökad analys av bland annat prognoseffektivitet kommer att publiceras i Ekonomisk debatt nr 5, 2020 (Danielsson och Österholm, 2020).

⁶⁸ Enkäten genomförs av Kantar Sifo och enkätsvaren från och med år 2000 finns tillgängliga på deras hemsida: www.kantarsifo.se/erbjudande/prospera/inflation-expectations.

⁶⁹ Penningmarknadsaktörerna svarar dock inte på frågorna om förväntad lönetillväxt.

⁷⁰ Se framför allt Jonsson och Österholm (2011, 2012). Se även Lindholm m.fl. (2019), som delvis utvärderar Prospera-enkäten för åren 2009–2017.

tillkommit sedan dessa studier genomfördes och det finns därmed ett behov av en uppdaterad analys rörande enkätens prognosegenskaper. I syfte att utvärdera Prospera-enkäten matchas de kvartalsvisa förväntningarna med utfallen 12, 24 och 60 månader efter den månad då enkäten i huvudsak genomfördes.⁷¹ De förväntningar som utvärderas sträcker sig från oktober 1995 till september 2018. Utfallet för inflationen ges av den procentuella tolv månadersförändringen i konsumentprisindex (KPI). För lönetillväxten ges utfallet av den procentuella tolv månadersförändringen i timlön (för hela ekonomin) enligt Medlingsinstitutets konjunkturlönestatistik.

Två delanalyser genomförs. Först undersöks om förväntningarna är väntevärdesriktiga. Detta är fallet om de svarande varken systematiskt överskattar eller underskattar utfallen, det vill säga om medelfelet är nära noll. Ett lågt medelfel säger dock inget om prognosprecisionen, då stora negativa och positiva prognosfel kan ta ut varandra. Därför undersöks även förväntningarnas prognosprecision, definierat som rotmedelkvadratfelet (se även marginalrutan ”medelfel och rotmedelkvadratfel”).

INFLATIONEN HAR ÖVERSKATTATS

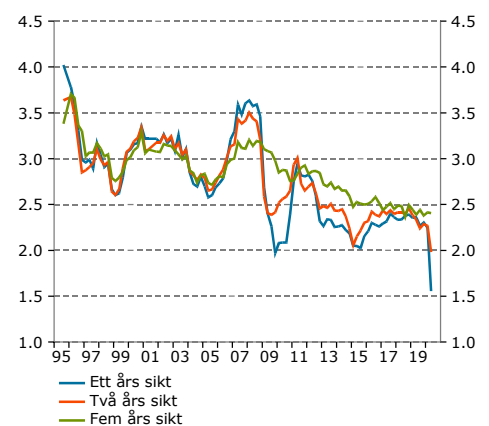
I tabell 1 redovisas medelfelen för inflations- och löneförväntningarna på samtliga prognoshorisonter. Förväntningsfelet är definierat som utfall minus förväntning. Ett negativt medelfel innebär således att pris- och löneutvecklingen i genomsnitt har överskattats medan ett positivt medelfel innebär att de i genomsnitt har underskattats. I tabellen redovisas även om medelfelen är statistiskt signifikant skilda från noll.⁷²

Beträffande inflationsförväntningarna så har alla svarsgrupper i genomsnitt överskattat inflationsutfallet på samtliga prognoshorisonter. Överskattningen är störst på de längre prognoshorisonterna; på ettårshorisonen är den ca 0,5–0,7 procentenheter och på femårshorisonen 0,8–1,0 procentenheter. Oavsett prognoshorizont har penningmarknadsaktörerna gjort den minsta överskattningen av inflationen. Medelfelen är dock i samtliga fall statistiskt signifikanta.

Löneförväntningarna uppvisar ett annorlunda mönster. På den kortaste prognoshorisonen är samtliga medelfel både positiva och statistiskt signifikanta. Det innebär att till skillnad från inflationsförväntningarna så har löneförväntningarna i

Diagram 108 Löneförväntningar, alla svarsgrupper

Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: Kantar Sifo Prospera och Macrobond.

⁷¹ Penningmarknadsaktörernas månadsvisa svar exkluderas, då de inte är jämförbara med övriga grupper.

⁷² Ett dubbelsidigt t-test används för att testa om medelfelet är skilt från noll. Vid beräkningen av teststatistikan används så kallade Newey-West-standardfel för att korrigera för autokorrelation och heteroskedasticitet i prognosfelet.

genomsnitt varit lägre än den faktiska lönetillväxten.⁷³ Även på den tvååriga prognoshorisonten finns en statistiskt signifikant överskattning för samtliga deltagargrupper utom arbetstagarorganisationerna. På femårshorisonten är dock samtliga grupper medelfel små och inget av dem är statistiskt signifikant.

Tabell 1 Förväntningar, medelfel, 1995–2018

Procentenheter

	Inflation	Lönetillväxt
1 år		
Arbetstagare	-0,58**	0,17*
Arbetsgivare	-0,57**	0,30*
Tillverkningsindustri	-0,71***	0,51***
Handel	-0,67***	0,50***
Penningmarknadsaktörer	-0,49**	-
Alla	-0,62***	0,44***
2 år		
Arbetstagare	-0,73***	0,02
Arbetsgivare	-0,73***	0,20*
Tillverkningsindustri	-0,86***	0,34***
Handel	-0,80***	0,36***
Penningmarknadsaktörer	-0,70***	-
Alla	-0,78***	0,29***
5 år		
Arbetstagare	-0,91***	-0,21
Arbetsgivare	-0,88***	0,04
Tillverkningsindustri	-1,00***	0,15
Handel	-0,96***	0,14
Penningmarknadsaktörer	-0,80***	-
Alla	-0,93***	0,09

Anm. Medelfel i procentenheter ges i tabellen. ***, ** och * anger statistisk signifikans på 1, 5 respektive 10 procentsnivån.

Källor: Kantar Prospera, Medlingsinstitutet, SCB, Macrobond och egna beräkningar.

SKILLNAD I PROGNOSPRECISION MELLAN SVARSGRUPPERNA

I Tabell 2 redovisas rotmedelkvadratfelen för de fem svarsgrupperna. Ett lägre tal i tabellen innebär högre prognosprecision. I tabellen redovisas även om skillnaden i prognosprecision mellan

⁷³ En närmare undersökning av detta resultat visar att underskattningen var större innan finanskrisen, men också under perioden efter finanskrisen finns en signifikant underskattning för samtliga svarsgrupper utom arbetstagarorganisationerna. Arbetstagarorganisationerna överskattade däremot lönetillväxten något efter finanskrisen. Överskattningen var relativt liten men signifikant på tioprocentnivån.

den svarsgrupp som har lägst rotmedelkvadratfel och övriga svarsgrupper är statistiskt signifikant.⁷⁴

För inflationsförväntningarna så har penningmarknadsaktörerna på samtliga prognoshorisonter högst prognosprecision. Skillnaden är inte överdrivet stor, cirka 0,1–0,2 procentenheter, men på ett- och tvåårshorisonen är den i samtliga fall statistiskt signifikant; på femårshorisonen består en statistiskt signifikant skillnad mot vissa grupper, dock ej mot arbetstagar- eller arbetsgivarorganisationer.

Tabell 2 Förväntningar, precision (rotmedelkvadratfel), 1995–2018

Procentenheter

	Inflation	Lönstillväxt
1 år		
Arbetstagare	1,46***	0,42
Arbetsgivare	1,45**	0,53***
Tillverkningsindustri	1,53***	0,65***
Handel	1,48***	0,66***
Penningmarknadsaktörer	1,32	–
Alla	1,45**	0,59***
2 år		
Arbetstagare	1,57***	0,57
Arbetsgivare	1,56**	0,62
Tillverkningsindustri	1,64***	0,65*
Handel	1,58***	0,67*
Penningmarknadsaktörer	1,46	–
Alla	1,56***	0,63
5 år		
Arbetstagare	1,5	0,66
Arbetsgivare	1,5	0,67*
Tillverkningsindustri	1,64*	0,62
Handel	1,55**	0,6
Penningmarknadsaktörer	1,45	–
Alla	1,54**	0,61

Anm. Rotmedelkvadratfel i procentenheter. ***, ** och * anger statistisk signifikans på 1, 5 respektive 10 procentsnivån för Diebold-Mariano-testet, i vilken respektive grupp jämförs med gruppen med lägst rotmedelkvadratfel (se fotnot 74). För inflationsförväntningarna utförs Diebold-Mariano-testet i samtliga fall gentemot penningmarknadsaktörerna. För löneförväntningarna utförs testet gentemot arbetstagarorganisationerna på prognoshorisonterna ett och två år; på prognoshorisonen fem år utförs testet gentemot inköpscheferna i handeln.

Källor: Kantar Prospera, Medlingsinstitutet, SCB, Macrobond och egna beräkningar.

⁷⁴ Detta görs med ett så kallat Diebold-Mariano-test (Diebold och Mariano, 1995). Liksom vid testet för förväntningsriktighet används även här Newey-West-standardfel vid beräkningen av teststatistikan.

Beträffande löneförväntningarna så har arbetstagarorganisationerna högst prognosprecision på ett- och tvåårshorisonten. Arbetstagarorganisationernas rotmedelkvadratfel är cirka 0,1–0,2 procentenheter lägre än övriga grupper på ettårshorisonten och dessa skillnader är också statistiskt signifikanta i samtliga fall. På tvåårshorisonten är skillnaderna relativt små – i samtliga fall mindre än 0,1 procentenheter – och endast för tre av grupperna är skillnaden statistiskt signifikant (och då bara på tioprocentnivån). Prognosprecisionen för löneförväntningarna på femårshorisonten skiljer sig inte åt särskilt mycket. Inköpscheferna i handeln är den grupp som har bäst prognoser på fem års sikt; detta är dock inte signifikant skilt från övriga grupper prognosförmåga, förutom mot arbetsgivarorganisationerna på tioprocentnivån.

SLUTSATSER

Resultaten visar att alla deltagargrupperna på samtliga prognoshorisonter systematiskt har överskattat den framtida inflationen. Samtidigt har de, med undantag för arbetstagarorganisationerna, underskattat lönetillväxten på ett till två års sikt. Den sammantagna bedömningen blir därmed att förväntningarna inte har varit väntevärdesriktiga. Dessutom visar resultaten att penningmarknadsaktörerna har de mest träffsäkra inflationsförväntningarna, medan arbetstagarorganisationerna har högst prognosprecision rörande löneförväntningarna, åtminstone på ett- och tvåårshorisonten.

Att arbetsmarknadens parter har en hyfsat samstämmig bild av det makroekonomiska läget är sannolikt något som underlättar för lönebildningen. Det är därför positivt ur ett lönebildningsperspektiv att resultaten inte visar på några stora skillnader mellan arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer vad gäller inflations- och löneförväntningar. Det indikerar att parterna har förutsättningar att förhandla med en gemensam utgångspunkt för hur pris- och lönebildningen fungerar i Sverige.

REFERENSER

- Danielsson, P. och P. Österholm (2020), ”En prognosutvärdering av inflations- och löneförväntningarna i Prospera-enkäten”, under publicering i *Ekonomisk Debatt*.
- Diebold F. X. och R. S. Mariano (1995), ”Comparing Predictive Accuracy”, *Journal of Business and Economic Statistics*, vol 13, s 253-263.
- Jonsson, T. och P. Österholm (2011), ”The Forecasting Properties of Survey-Based Wage-Growth Expectations”, *Economics Letters*, vol 113, s 276-28.

Jonsson, T. och P. Österholm (2012), "The Properties of Survey-Based Inflation Expectations in Sweden", *Empirical Economics*, vol 42, s 79-94.

Lindholm, U., M. Mossfeldt och P. Stockhammar (2019), "Forecasting inflation in Sweden", *Economia Politica*.

Prospera-enkäten, Kantar Sifo Prospera, hemsida: <http://www.kantar-sifo.se/erbjudande/prospera/inflation-expectations>.

FÖRDJUPNING

Skuldmått i offentlig sektor

Olika skuldmått används ofta som en indikator över offentlig sektors ställning. De olika måtten definieras på olika sätt och belyser olika aspekter av offentlig sektor. På grund av covid-19-pandemin kommer statsskulden och Maastrichtskulden att stiga kraftigt som andel av BNP 2020. Denna fördjupning belyser de skillnader som finns mellan olika skuldmått.

Ett vanligt mått för att bedöma hur de offentliga finanserna utvecklas är att studera hur den offentliga skulden som andel av BNP utvecklas. En trendmässigt fallande skuldkvot indikerar i allmänhet en gynnsam utveckling och en låg skuldkvot innebär att de offentliga finanserna dels har hög motståndskraft vid lågkonjunkturer, dels har större handlingsmöjligheter att möta den påfrestning som den demografiska utvecklingen kan utgöra de kommande decennierna.

Fördelen med att använda skuldmått för att bedöma den offentligfinansiella ställningen, i stället för det finansiella sparandet, är att skulder har ”minne”. Tidigare över- eller underskott i det finansiella sparandet resulterar normalt i att skulden minskar eller ökar. På så vis kan en skuld visa den sammanlagda historiska utvecklingen av sparandet.⁷⁵ Hur en skuld utvecklas som andel av BNP beror också på utvecklingen av BNP. Allt annat lika innebär en hög BNP-tillväxt att skuldkvoten minskar på grund av att nämnaren blir större.⁷⁶

Generellt sett skiljer sig olika skuldmått åt i tre aspekter. De fokuserar på olika *sektorer* där en del mått avser hela offentliga sektorn och en del mått fokuserar på delsektorer. Det finns olika *värderingsprinciper* där skulden antingen redovisas nominellt, och då visar vad som ska betalas tillbaka när skulden förfaller, eller marknadsvärderad, och då visar vad det i nuläget kostar att köpa tillbaka den utestående skulden. Slutligen skiljer sig *avgränsningen* åt av vilka typer av skulder som ingår.

Flera olika källor för offentlig sektors skulder

Enligt EU:s stabilitets- och tillväxtpakt ska SCB två gånger årligen rapportera Sveriges **Maastrichtskuld**, det vill säga den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld.

I **finansräkenskaperna**, som SCB redovisar fyra gånger årligen, visas tillgångs- och skuldstockar för ekonomins olika sektorer.

Statsskulden redovisas av Ekonomistyrningsverket och visar hur mycket statspapper Riksgälden gett ut för statens räkning.

⁷⁵ Dock kan förändringen i skulder skilja sig från det finansiella sparandet. På kort sikt kan det bero på att det finansiella sparandet är periodiserat medan skulder påverkas av kassaflödet. Dessutom finns det transaktioner som påverkar skuldens storlek men inte det finansiella sparandet, såsom aktieförsäljningar (om likvid används för att betala av på skulden) och om Riksgälden lånar upp medel för att Riksbanken vill utöka sin valutaserv.

⁷⁶ En beskrivning av vad som driver utvecklingen av skulden som andel av BNP ges i Konjunkturinstitutet (2015).

Maastrichtskulden ger den tydligaste bilden av offentlig sektors skuldbörda

Maastrichtskulden, den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, visar offentlig sektors bruttoskuld gentemot såväl inhemska som utländska långivare. Konsolideringen innebär att skulder inom offentlig sektor, exempelvis ålderspensionssystemets innehav av statspapper, kvittas. Maastrichtskulden inkluderar bara lån som offentlig sektor tagit upp.⁷⁷ Skulden är nominellt värderad och visar därmed hur mycket offentlig sektor måste betala när offentlig sektors lån förfaller.⁷⁸ I och med detta ger Maastrichtskulden en tydlig bild av offentlig sektors skuldbörda. Maastrichtskulden beräknas även för delsektorerna stat, kommunsektorn och ålderspensionssystemet separat.

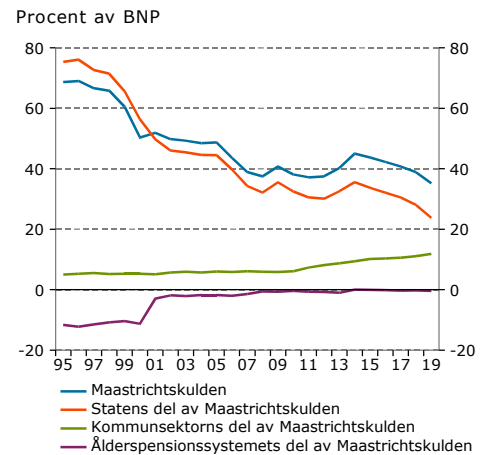
Enligt stabilitets- och tillväxtpakten i EU får Maastrichtskulden inte överstiga 60 procent av BNP.⁷⁹ Det svenska finanspolitiska ramverket inkluderar sedan 2019 ett skuldankare på 35 procent av BNP för Maastrichtskulden. Skuldankaret är ett riktmarke för vad skulden ska vara på medellång sikt. Om Maastrichtskulden avviker med mer än fem procentenheter från skuldankaret ska regeringen inkomma med en skrivelse till riksdagen och förklara avvikelserna.

MAASTRICHTSKULDEN HAR TILL OCH MED 2019 TRENDMÄSSIGT MINSKAT SOM ANDEL AV BNP

År 1995 uppgick Maastrichtskulden till 69 procent av BNP (se diagram 109). Denna kvot har trendmässigt fallit i takt med att Sveriges offentliga finanser stärkts och 2019 uppgick den till 35 procent av BNP. Att Maastrichtskulden minskat som andel av BNP beror främst på att statens skuld minskat. År 1995 uppgick statens del av Maastrichtskulden till 75 procent av BNP och den har minskat till 24 procent 2019. Minskningen av statens skuld motverkas till viss del av att kommunsektorns skuld som andel av BNP har ökat sedan 2010 för att 2019 uppgå till 12 procent.⁸⁰

Ålderspensionssystemets del av Maastrichtskulden var tidigare negativ vilket berodde på att ålderspensionssystemet ägde

Diagram 109 Maastrichtskulden och dess delar

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

⁷⁷ De lån som ingår i Maastrichtskulden inkluderar både räntebärande värdepapper, såsom obligationer, och banklån. I finansräkenskaperna är lån ett eget finansiellt instrument skilt från räntebärande värdepapper.

⁷⁸ På det nominella värdet görs även vissa tekniska justeringar, exempelvis för upplupen inflation på realränteobligationer.

⁷⁹ Stabilitets- och tillväxtpakten beskrivs vidare i Konjunkturinstitutet (2019a).

⁸⁰ Att skulden i kommunsektorn ökat beror på det ansträngda läget som rått där, delvis på grund av stort investeringsbehov. Kommunsektorns ställning beskrivs vidare i Konjunkturinstitutet (2019b).

svenska statspapper. Dessa statspapper kvittas bort vid konsolideringen av Maastrichtskulden. Detta resulterar i att Maastrichtskulden som andel av BNP var lägre än statens del av Maastrichtskulden som andel av BNP fram till 2000. År 2001 minskade ålderspensionssystemet sitt innehav av statspapper och sedan 2012 är ålderspensionssystemets del av Maastrichtskulden så gott som obefintlig.⁸¹

Finansräkenskaperna inkluderar alla skulder och syftar till att vara marknadsvärderade

I finansräkenskaperna redovisas vilka tillgångar och skulder som Sveriges olika sektorer och delsektorer har gentemot varandra och omvärlden. I finansräkenskaperna inkluderas alla skulder, både lån och räntefria skulder såsom pensionsrätter och obetalda utgifter/förutbetalda inkomster. Pensionsrätter avser den fordran som anställda inom offentlig sektor har på framtida pension som är förmånsbestämd. Att pensionen är förmånsbestämd innebär att offentlig sektor ansvarar för att tillräckligt med medel görs tillgängligt för att bekosta de framtida pensionsutbetalningarna.⁸² Exempel på obetalda utgifter/förutbetalda inkomster är obetalda fakturor och ännu inte utbetalda löner.

Finansräkenskaperna syftar till att vara marknadsvärderade och visar således vad det i nuläget kostar att köpa tillbaka den utestående skulden. Om ränteläget faller stiger priset på de utestående obligationerna vilket gör att det kostar mer att köpa tillbaka obligationerna än vad obligationerna ger när de förfaller.⁸³ I brist på data över vad kommunsektorns skuld i nuläget kostar att köpa tillbaka är dock skulden för kommunsektorn i praktiken nominellt värderad. De skulder som finns inom offentlig sektors olika delsektorer konsolideras inte bort.

Enligt finansräkenskaperna har offentlig sektors skuld minskat från 91 procent av BNP 1995 till 64 procent 2019 (se

⁸¹ Ålderspensionsreformen 1999 innebar att finansieringsansvaret för förtidspensioner (nuvarande sjukersättning) och efterlevandepensioner flyttades från ålderspensionssystemet till staten. För att kompensera för det förändrade finansieringsansvaret överfördes, direkt och indirekt, 275 miljarder kronor från ålderspensionssystemet till statsbudgeten 1999–2001. I samband med detta sålde ålderspensionssystemet en stor del av sitt innehav av svenska statspapper.

⁸² I vissa fall finns fonderade medel avsatta för den förmånsbestämda pensionen. Det finns då en motsvarande post på offentlig sektors tillgångssida. I andra fall är den förmånsbestämda pensionen ofonderad vilket innebär att inga medel är avsatta för de framtida pensionsutbetalningarna utan de kommer bekostas i den löpande verksamheten. För kommunsektorn inkluderas inte den ofonderade delen av pensionsrätter i finansräkenskaperna. Kommunsektorns ofonderade skuld uppgick till 268 miljarder kronor 2017 enligt SCB:s tabell *Pensionsrätter*.

⁸³ Offentlig sektors riskpremie har också betydelse för värderingen av skulden. Om de offentliga finanserna stärks premieras det med en lägre riskpremie vid upplåning vilket resulterar i ett högre pris på de utestående obligationerna.

diagram 110). Att skulden enligt finansräkenskaperna är betydligt större än Maastrichtskuldens 35 procent av BNP 2019 beror främst på att ett bredare mått av skulder används i finansräkenskaperna. Storleken på pensionsrätterna och de obetalda utgifterna/förutbetalda inkomsterna förklarar ungefär två tredjedelar av skillnaden mellan Maastrichtskulden och offentlig sektors skuld enligt finansräkenskaperna. Att finansräkenskaperna inte konsolideras mellan offentlig sektors olika delsektorer bidrar också till skillnaden mellan Maastrichtskulden och offentlig sektors skuld enligt finansräkenskaperna. Skulderna mellan delsektorerna uppgår till ca fem procent av BNP.

ÅLDERSPENSIONSSYSTEMET HAR SKULDER MEN INGA LÅN

Ålderspensionssystemet utgörs av buffertfonderna och förvaltar pensionstillgångar. Finansräkenskaperna redovisar att ålderspensionssystemet har skulder på 3 procent av BNP 2019 (se diagram 111). Skulderna består främst av onoterade aktier och kortfristiga lån.⁸⁴

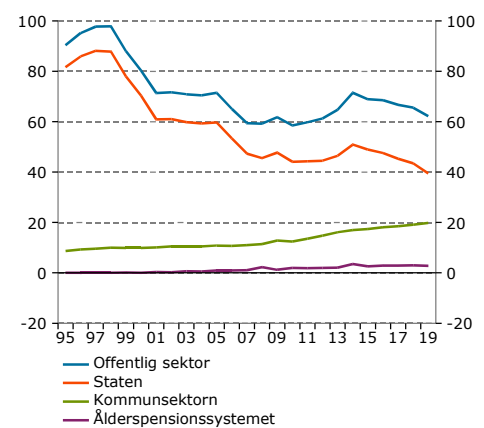
De pensionsrätter som tjänas in för allmän pension resulterar i att dagens arbetare får en fordran på framtida pension. För den del som avser premiepensionen fonderas pengarna i fondbolag som tillhör företagssektorn, vilket innebär att skulden inte dyker upp på ålderspensionssystemets skuldsida. Inkomstpensionen är ett ofonderat system där dagens pensionsinbetalningar bekostar dagens pensionsutbetalningar. Den fordran som finns på framtida pensionsutbetalningar uppgår till drygt 9 000 miljarder kronor men då den finansieras av framtida pensionsinbetalningar inkluderas den inte i finansräkenskaperna.⁸⁵

Statsskulden är nominell och inomstatligt konsoliderad

Ett tredje mått på statens skulder är statsskulden. När Ekonomistyrningsverket redovisar statsskuldens storlek är den nominellt värderad och visar då till vilket belopp statsskuldväxlarna och statsobligationerna ska lösas in när de förfaller. Den är

Diagram 110 Offentlig sektors skuld enligt finansräkenskaperna

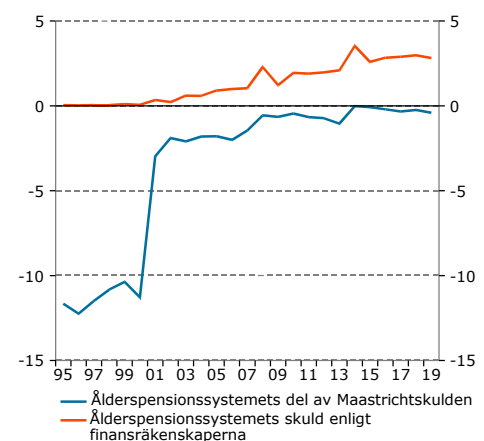
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 111 Ålderspensionssystemets skuld

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

⁸⁴ Att aktier, som är en tillgång, även finns på balansräkningens skuldsida beror på de regler som finns för finansräkenskaperna. Reglerna innebär att innehav av onoterade aktier i ett holdingbolag som är helägt av ålderspensionssystemet dyker upp som både tillgång och skuld i finansräkenskaperna. Nettoeffekten på ålderspensionssystemets finansiella ställning av de onoterade aktierna är således noll. Ålderspensionssystemet får inte ta långfristiga lån för att få en hävstång i förvaltningen men det är tillåtet för buffertfonderna att använda kortfristiga krediter för att hantera tillfälliga likviditetsbelastningar.

⁸⁵ Siffran avser utfall för 2017. Sedan 2018 redovisar SCB kompletterande data över den totala pensionsskulden i tabellen *Pensionsrätter*.

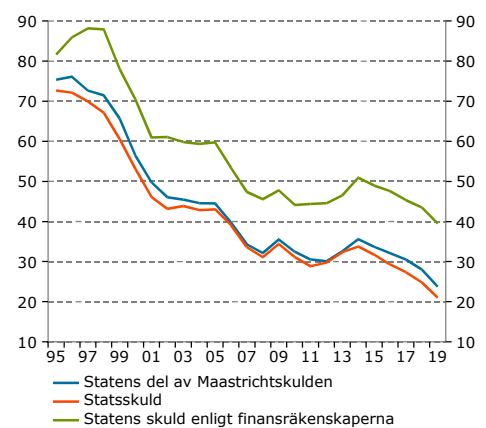
inomstatligt konsoliderad så myndigheters ägande av statspapper kvittas.⁸⁶ Det är Ekonomistyrningsverkets mått över statsskulden som används i statens årsredovisning och som i *Konjunkturläget* benämns ”statsskuld”.⁸⁷ Statens del av Maastrichtskulden är i det närmaste identisk med Ekonomistyrningsverkets mått av statsskulden (se diagram 112).

OLIKA MÅTT AV STATSSKULDEN GER SAMMA UTVECKLING MEN OLIKA NIVÅ

Den nominella konsoliderade statsskulden som Ekonomistyrningsverket redovisar var 73 procent av BNP 1995 och har sedan dess fallit till 21 procent av BNP 2019 (se diagram 112). En liknande utveckling av statens skuld syns även i finansräkenskaperna men nivån på skulden är konsekvent högre och uppgick 2019 till 41 procent av BNP. Den högre skulden enligt finansräkenskaper beror främst på inkluderingen av pensionsrätter och obetalda utgifter/förutbetalda inkomster.

Diagram 112 Olika mått på statsskulden

Procent av BNP

Källor: Ekonomistyrningsverket, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tre skulder i offentlig sektor som lyfts fram i *Konjunkturläget*

I och med att skuldmåtten skiljer sig åt när det gäller värderingsprinciper och avgränsningar är det svårt att jämföra skuldutvecklingen för offentlig sektor och dess delar från finansräkenskaperna med motsvarande utveckling av Maastrichtskulden. Det går inte heller att summera upp skulden i offentlig sektor genom att till exempel använda statens och ålderspensionssystemets del i Maastrichtskulden med kommunsektorns skuld från finansräkenskaperna. Det mått som oftast lyfts fram i *Konjunkturläget* är Maastrichtskulden eftersom det skuldmåttet ger den tydligaste bilden av offentlig sektors skuldbörda. Även statsskulden, såsom den definieras av Ekonomistyrningsverket, visas återkommande.

Tidigare har kommunsektorns skulder såsom de definieras enligt finansräkenskaperna visats i *Konjunkturläget*. Då finansräkenskaperna använder andra värderingsprinciper och avgränsningar än vad som används i beräkningen av Maastrichtskulden och statsskulden har jämförelsen mellan olika delsektors skulder försvårats. Därför kommer kommunsektorns del av

⁸⁶ Det inomstatliga ägandet av statspapper uppgick till ca 65 miljarder kronor 2019 och består främst av Kärnavfallsfondens innehav och Riksgäldens innehav för Insättningsgarantifonden.

⁸⁷ Riksgälden, som ger ut statspapper och förvaltar statsskulden, redovisar också olika mått på statsskulden.

Maastrichtskulden användas som mått på kommunsektorns skulder framöver i *Konjunkturläget* (se diagram 113).

Trots att kommunsektorns del av Maastrichtskulden som andel av BNP har stigit de senaste åren samtidigt som statsskulden som andel av BNP minskat så är statsskulden fortfarande störst. De effekter som covid-19-pandemin får på svensk ekonomi, och de finanspolitiska åtgärder som genomförs för att mildra effekterna, kommer att leda till att statsskulden ökar mer än kommunsektorns skulder under 2020.

Referenser

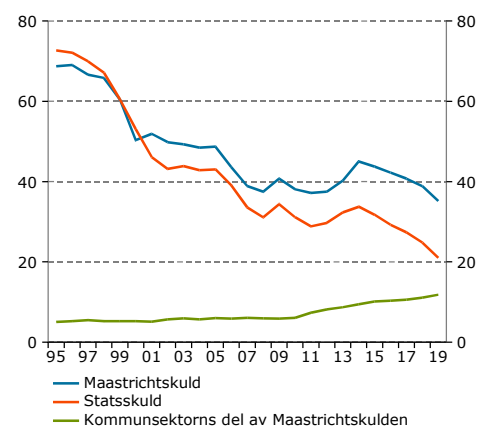
Konjunkturinstitutet (2015), ”Konsekvenser av att införa ett balansmål för finansiellt sparande i offentlig sektor”, Specialstudie 45.

Konjunkturinstitutet (2019a), ”Ramverk inget stort hinder för tillfälligt expansiv finanspolitik”, fördjupning i *Konjunkturläget*, december.

Konjunkturinstitutet (2019b), ”Resultat, finansiellt sparande och nettoställning i kommunsektorn”, fördjupning i *Konjunkturläget*, december.

Diagram 113 Tre skulder i offentlig sektor

Procent av BNP

Källor: Ekonomistyrningsverket, SCB och Konjunkturinstitutet.

FÖRDJUPNING

Utvärdering av makroekonomiska prognoser

Denna fördjupning är en sammanfattning av Konjunkturinstitutets årliga utvärdering av makroekonomiska prognoser.⁸⁸ I specialstudien jämförs Konjunkturinstitutets prognosfel för BNP-tillväxten, arbetslösheten, sysselsättningstillväxten, timlöneutvecklingen, inflationen, reporäntan (vid årets slut och som årsgenomsnitt) och det offentligfinansiella sparandet med motsvarande prognosfel för tio andra svenska prognosinstitut.⁸⁹ Detta görs för prognoser för två olika utvärderingsperioder: 2019 och 2015–2019.

PROGNOSE R FÖR 2019

Samtliga prognosmakare som undersökts överraskades av den snabba inbromsningen av ekonomin som skedde under 2019. BNP- och sysselsättningstillväxten överskattades medan arbetslösheten underskattades, se diagram 114, diagram 115 och diagram 116.⁹⁰

Även reporäntan överskattades (se diagram 117), eftersom många förväntade sig höjningar som sedan uteblev. Timlöneutvecklingen blev, för femte året i rad, lägre än vad samtliga prognosinstitut hade väntat sig (se diagram 118).⁹¹ Inflationstakten överskattades i prognoser gjorda under 2018, men förutspåddes därefter väl från och med början av 2019 (se diagram 119). Konjunkturinstitutets prognosprecision var bättre än, eller lika med, genomsnittet för alla undersökta variabler (se diagram 120).

PROGNOSE R FÖR 2015–2019

Förekomsten av systematiska under- eller överskattningar i prognoser mäts med medelfel, vilket är genomsnittet av prognosfelen under en specifik utvärderingsperiod. För utvärderingsperioden 2015–2019 visar resultaten på ett i allt väsentligt obefintligt systematiskt fel för BNP-tillväxten för både innevarande och nästkommande år för de flesta prognosmakare, se tabell 13 och tabell 14. Prognoserna för arbetslösheten och KPIF-inflationen visar även de på små medelfel. Reporäntan har överskattats i

⁸⁸ För detaljer och mer information, se Konjunkturinstitutet (2020).

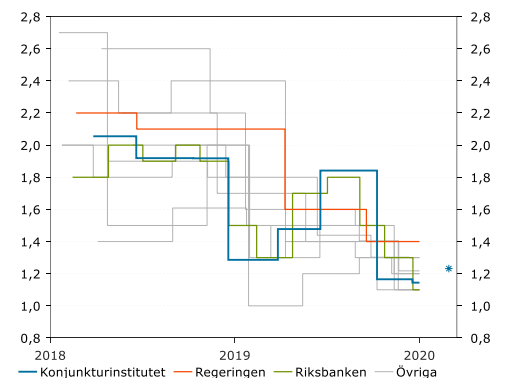
⁸⁹ Även regeringen och Riksbanken publicerar årligen prognosutvärderingar, se till exempel Regeringen (2019) och Sveriges riksbank (2020).

⁹⁰ Mellan juni 2018 och oktober 2019 fanns det kvalitetsbrister i datainsamlingen till arbetskraftsundersökningarna, vilket uppdagades i oktober 2019.

⁹¹ Se Konjunkturinstitutets tidigare prognosutvärderingar: Konjunkturinstitutet (2016, 2017, 2018, 2019).

Diagram 114 Prognoser för BNP 2019

Årlig procentuell förändring

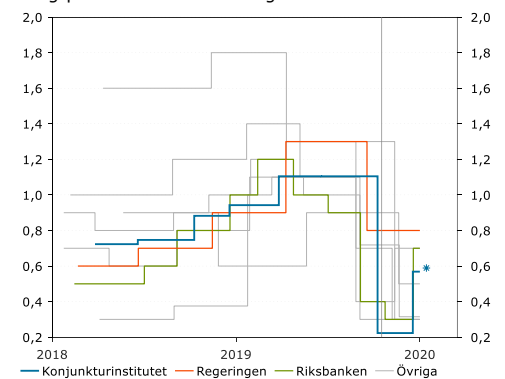

Anm. Stjärnan visar det första publicerade utfallet och dess position på den horisontella axeln är dagen det publicerades.

Källa: Konjunkturinstitutet

Diagram 115 Prognoser för sysselsättningen 2019

Årlig procentuell förändring

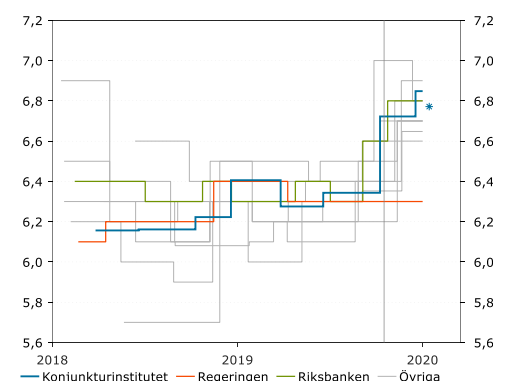

Anm. Stjärnan visar det första publicerade utfallet och dess position på den horisontella axeln är dagen det publicerades. Den vertikala linjen markerar dagen då SCB publicerade ett pressmeddelande om felaktig statistik i arbetskraftsundersökningarna.

Källa: Konjunkturinstitutet

Diagram 116 Prognoser för arbetslösheten 2019

Procent av faktisk arbetskraft

Anm. Se anmärkning i diagram 115.

Källa: Konjunkturinstitutet

prognoser avseende nästkommande år, vilket förklaras av att många prognosinstitut hade väntat sig fler räntehöjningar under perioden. Det offentligfinansiella sparandet har underskattats under perioden.

Tabell 13 Medelfel och test för systematiska fel för prognoser för innevarande år, 2015–2019

	BNP	SYS	ARB	KPIF
	Medelfel	Medelfel	Medelfel	Medelfel
ESV	0,15	0,04	0,10	0,02
HUI	0,07		-0,03	
KI	0,05	0,03	0,04	0,04
LO	0,02	0,10	0,03	0,06
NO	0,07	0,08	0,01	0,03
RB	0,02	0,07	0,03	0,00
REG	0,15	0,01	0,05	0,11
SB	0,13	-0,00	0,07	0,03
SEB	-0,11	-0,04	0,16*	0,03
SHB	-0,11		0,07	0,00
SN	0,13	-0,13	-0,01	0,03
Medel	0,05	0,02	0,05	0,04

Anm. Prognosinstituten är Ekonomistyrningsverket (ESV), Handels utredningsinstitut (HUI), Konjunktur-institutet (KI), Landsorganisationen (LO), Nordea (NO), regeringen (REG), Riksbanken (RB), Skandinaviska Enskilda Banken (SEB), Handelsbanken (SHB), Svenskt näringsliv (SN) och Swedbank (SB).

Variablerna är BNP-tillväxt (BNP), sysselsättningstillväxt (SYS), arbetslöshet i procent av arbetskraften (ARB), inflation i konsumentprisindex med fast bostadsränta (KPIF).

Siffror med blå bakgrund anger det prognosinstitut med minst medelfel i absoluta termer för respektive variabel. Om antalet observationer har varit 10 eller fler har p-värden beräknats, vilka är baserade på autokorrelationsrobusta Newey-West-standardfel. En stjärna (*) innebär att p-värdet är mellan 0,05 och 0,10, och två stjärnor (**) att p-värdet är 0,05 eller lägre.

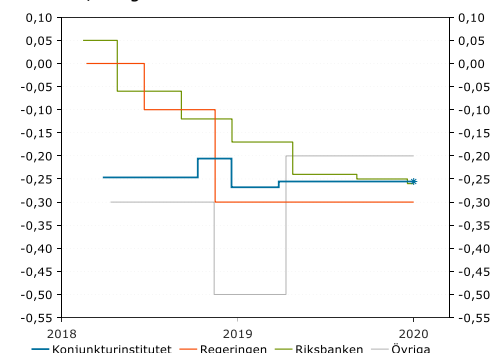
Alla prognosinstitut har inte publicerat prognoser på samtliga variabler under perioden 2015–2019.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Medelfel säger ingenting om prognosprecisionen, då stora positiva och negativa prognosfel kan ta ut varandra. Ett vanligt förekommande mått för att utvärdera prognosprecision är medelabsolutfelet som är genomsnittet av absolutvärdet av prognosfelen. Enligt medelabsolutfelen har Konjunkturinstitutets prognoser haft högst precision under utvärderingsperioden 2015–2019 för KPIF-inflation innevarande år, reporänta (slutvärde) innevarande och nästkommande år, reporänta (årsgenomsnitt) innevarande år och offentligfinansiellt sparande innevarande år. För alla variabler och horisonter har Konjunkturinstitutet varit bland de tre bästa prognosinstituten i 13 av 16 fall.

Diagram 117 Prognoser för reporäntan 2019

Procent, årsgenomsnitt

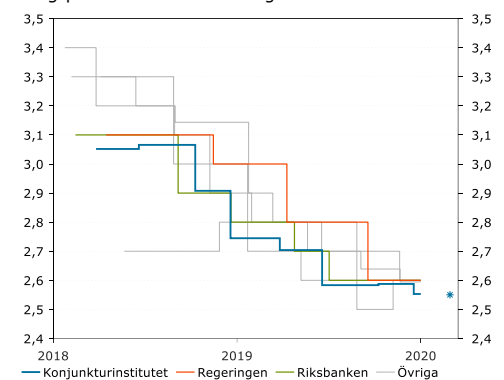

Anm. Stjärnan visar det första publicerade utfallet och dess position på den horisontella axeln är dagen det publicerades. Konjunkturinstitutets och Riksbankens reporänteprognoiser är redovisade med två decimaler, vilket gör att de mer påtagligen är i linje med utfallet på -0,26 än regeringens prognoser.

Källa: Konjunkturinstitutet

Diagram 118 Prognoser för timlönerna 2019

Årlig procentuell förändring

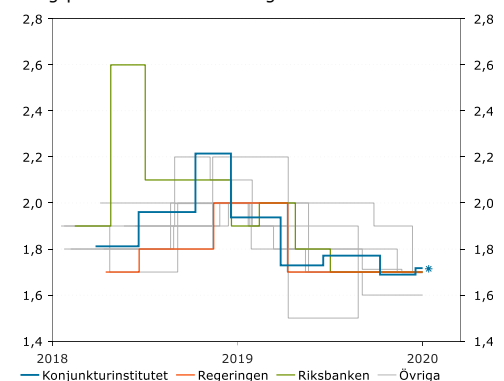

Anm. Stjärnan visar det första publicerade utfallet och dess position på den horisontella axeln är dagen det publicerades.

Källa: Konjunkturinstitutet

Diagram 119 Prognoser för KPIF 2019

Årlig procentuell förändring

Anm. Se anmärkning i diagram 118.

Källa: Konjunkturinstitutet

Konjunkturinstitutets prognoser för arbetslösheten, sysselsättningsstillväxten och KPIF-inflationen nästkommande år var relativt sett sämre då flera prognosmakare hade högre prognosprecision under perioden. Trots det var Konjunkturinstitutets precision högre än den genomsnittliga nivån även för dessa prognoser (se diagram 121 och diagram 122). För BNP-tillväxten hade Konjunkturinstitutet näst högst precision för både innevarande respektive nästkommande år.

Tabell 14 Medelfel och test för systematiska fel för prognoser för nästkommande år, 2015–2019

	BNP	SYS	ARB	KPIF
	Medel	Medel	Medel	Medel
ESV	0,45**	0,71**	0,09	0,03
HUI	0,18		-0,14	
KI	0,12	0,31	0,04	-0,00
LO	0,01	0,30	-0,03	-0,01
NO	0,42	0,60*	-0,11	-0,01
RB	0,03	0,43*	0,01	-0,24
REG	0,16	0,27	0,13	-0,07
SB	0,12	0,31	0,01	-0,15
SEB	-0,05	0,17	0,20	0,05
SHB	0,12		-0,07	-0,29
SN	-0,07	0,19	-0,04	-0,10
Medel	0,14	0,37	0,01	-0,08

Anm. Prognosinstituten och variabeldefinitioner finns i tabell 13. Siffror med blå bakgrund anger det prognosinstitut med minst medelfel i absoluta termer för respektive variabel. Om antalet observationer har varit 10 eller fler har p-värden beräknats, vilka är baserade på autokorrelationsrobusta Newey-West-standardfel. Det redovisade p-värdet visar sannolikheten att få ett lika stort eller större medelfel, givet nollhypotesen att medelfelet är noll. En stjärna (*) innebär att p-värdet är mellan 0,05 och 0,10, och två stjärnor (**) att p-värdet är 0,05 eller lägre.

Alla prognosinstitut har inte publicerat prognoser på samtliga variabler under perioden 2015–2019.

Källa: Konjunkturinstitutet.

REFERENSER

Konjunkturinstitutet (2016), ”Utvärdering av makroekonomiska prognoser”, Specialstudie 48, Konjunkturinstitutet.

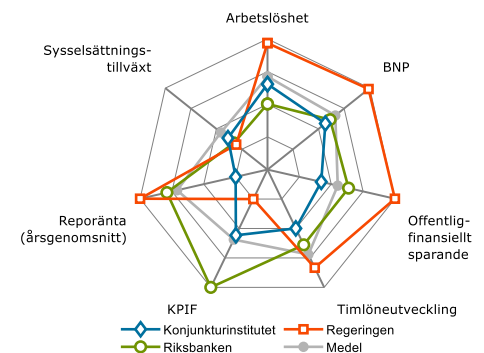
Konjunkturinstitutet (2017), ”Utvärdering av makroekonomiska prognoser”, Specialstudie 56, Konjunkturinstitutet.

Konjunkturinstitutet (2018), ”Utvärdering av makroekonomiska prognoser”, Specialstudie: KI-nr: 2018:11, Konjunkturinstitutet.

Konjunkturinstitutet (2019), ”Utvärdering av makroekonomiska prognoser”, Specialstudie KI 2019:7, Konjunkturinstitutet.

Diagram 120 Prognosprecision, prognoser för 2019

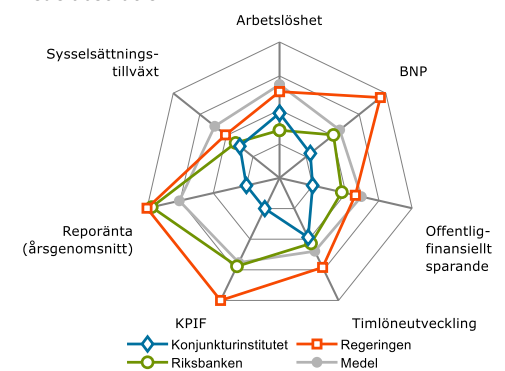
Medelabsolutfel

Anm. De inre och yttre heptagonerna visar minimum respektive maximum av alla prognosinstitut. En placering närmare mitten innebär därmed högre prognosprecision.
Källa: Konjunkturinstitutet

Diagram 121 Prognosprecision, innevarande år, 2015–2019

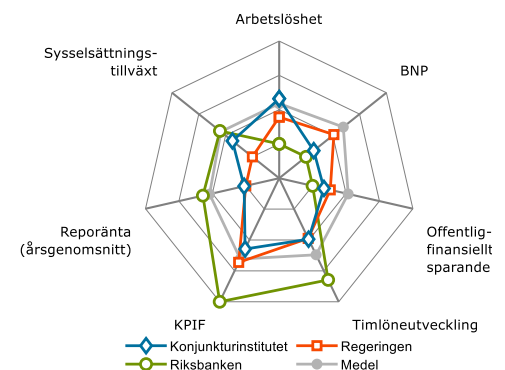
Medelabsolutfel

Anm. De inre och yttre heptagonerna visar minimum respektive maximum av alla prognosinstitut. En placering närmare mitten innebär därmed högre prognosprecision.
Källa: Konjunkturinstitutet

Diagram 122 Prognosprecision, nästkommande år, 2015–2019

Medelabsolutfel

Anm. De inre och yttre heptagonerna visar minimum respektive maximum av alla prognosinstitut. En placering närmare mitten innebär därmed högre prognosprecision.
Källa: Konjunkturinstitutet

Konjunkturinstitutet (2020), ”Utvärdering av makroekonomiska prognoser”, Specialstudie KI 2020:9, Konjunkturinstitutet.

Regeringen (2019), 2019 års ekonomiska vårproposition (prop. 2019/19:100), www.regeringen.se.

Sveriges riksbank (2020), Utvärdering av Riksbankens prognoser, Riksbanksstudier, april 2020.

Tabellbilaga

På Konjunkturinstitutets webbplats finns fler variabler och längre tidsserier, se www.konj.se/statistik.

INNEHÅLL

Internationell konjunktur	88
Tabell A1 BNP i världen.....	88
Tabell A2 KPI i världen.....	88
Tabell A3 Nyckeltal för euroområdet.....	89
Tabell A4 Nyckeltal för USA.....	89
Räntor och växelkurser.....	89
Tabell A5 Räntor och växelkurser.....	89
Konjunkturen i Sverige.....	90
Tabell A6 Försörjningsbalans	90
Tabell A7 Hushållens inkomster, konsumtionsutgifter och sparande.....	91
Tabell A8 Bytesbalans och finansiellt sparande	91
Tabell A9 BNI.....	92
Tabell A10 Produktion.....	92
Tabell A11 Arbetade timmar.....	92
Tabell A12 Produktivitet.....	93
Tabell A13 Arbetsmarknaden	93
Tabell A14 Resursutnyttjande	94
Tabell A15 Timlön enligt konjunkturlönestatistiken.....	94
Tabell A16 Timlön och arbetskostnad i näringslivet enligt nationalräkenskaperna	95
Tabell A17 Tillförsel- och användningspriser	95
Tabell A18 Priser, kostnader och vinster i näringslivet.....	96
Tabell A19 Konsumentpriser.....	96
Offentliga finanser.....	97
Tabell A20 Offentliga sektorns finanser	97
Tabell A21 Statens finanser.....	98
Tabell A22 Ålderspensionssystemets finanser	99
Tabell A23 Kommunsektorns finanser	99
Tabell A24 Offentliga sektorns inkomster	100
Tabell A25 Offentliga sektorns utgifter	100
Tabell A26 Transfereringar från offentlig sektor till hushåll.....	101
Tabell A27 Inkomstindex, balansindex, inkomstpensioner och balanstal	101
Tabell A28 Statens budgetsaldo och skuld	102
Tabell A29 Utgiftstak för staten	102

Internationell konjunktur

Tabell A1 BNP i världen

Procent av köpkraftsjusterad global BNP respektive procentuell förändring, fasta priser

	Vikt ¹	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Världen ²	100,0	3,6	2,9	-5,9	4,5	4,1	3,5	3,3
KIX-vägd ³	74,8	2,6	2,0	-8,1	5,2	3,6	2,6	2,0
USA	15,2	2,9	2,3	-7,0	3,6	3,4	2,2	1,8
Euroområdet	13,1	1,9	1,2	-9,8	5,7	3,4	2,3	1,4
Japan	4,1	0,3	0,7	-6,4	1,2	1,7	1,3	0,8
Storbritannien	2,2	1,3	1,4	-12,0	7,0	3,7	2,3	2,0
Sverige	0,4	2,1	1,2	-5,7	3,4	4,1	2,9	2,1
Norge	0,3	1,6	1,2	-7,3	3,6	4,2	2,1	2,0
Danmark	0,2	2,4	2,4	-6,3	3,3	3,6	1,6	1,5
Kina	18,7	6,8	6,2	-2,9	6,8	5,4	5,4	5,3
Svensk exportmarknad⁴	...	3,7	3,1	-9,8	6,0	4,1	3,4	3,2

¹ Vikterna anger varje lands eller regions köpkraftskorrigerade andel av världens BNP. ² I tabellen visas ett urval av de länder Konjunkturinstitutet gör prognoser för. Världsaggregatet beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF. ³ KIX-vägd BNP är ett aggregat som vägs samman med hjälp av Riksbankens KIX-vikter. I KIX ingår Sveriges 32 viktigaste handelspartners (för information om vilka länder som ingår i KIX, se www.konj.se). ⁴ Den svenska exportmarknaden avser den samlade importefterfrågan i de 32 länder som är Sveriges viktigaste handelspartners. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.

Källor: Eurostat, IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A2 KPI i världen

Procentuell förändring

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
USA	2,1	2,4	1,8	1,0	1,5	2,0	2,3	2,3
Euroområdet	1,5	1,8	1,2	0,3	0,6	1,3	1,9	1,9
Japan	0,5	1,0	0,5	0,0	0,1	0,8	1,3	1,3
Storbritannien	2,6	2,3	1,7	0,8	0,6	1,4	2,0	2,0
Sverige	2,0	2,1	1,7	0,4	1,1	1,4	1,7	1,9
Norge	1,9	3,0	2,3	0,9	1,2	1,8	2,0	2,0
Danmark	1,1	0,7	0,7	0,2	0,7	1,4	1,9	1,9
Kina	1,6	2,1	2,9	3,1	2,0	2,8	3,0	3,0

Anm. KPI för EU-länder och Norge avser harmoniserade index för konsumentpriser (HIKP). För Storbritannien avses CPIH, vilket innefattar kostnader för egna hem. För Sverige avses KPIF. Aggregatet för euroområdet är vägt med konsumtionsvikter från Eurostat.

Källor: OECD, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A3 Nyckeltal för euroområdet

Miljarder euro, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå							
	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNP ¹	11 576	1,9	1,2	-9,8	5,7	3,4	2,3	1,4
HIKP ²	...	1,8	1,2	0,3	0,6	1,3	1,9	1,9
Styrränta ³	...	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,25
Tioårig statsobligationsränta ⁴	...	0,5	-0,2	-0,4	-0,1	0,3	0,7	1,1
Dagslåneränta, euroområdet ⁵	...	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,2
Dollar per euro ⁶	...	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1

¹ Förändring i procent av BNP föregående år. ² Procentuell förändring. ³ Procent, vid slutet av året. Avser refinansräntan. ⁴ Procent. Avser Tyskland. ⁵ Procent, vid slutet av året. Avser eonia. ⁶ Nivå.

Källor: ECB, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A4 Nyckeltal för USA

Miljarder dollar, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå							
	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNP ¹	20 501	2,9	2,3	-7,0	3,6	3,4	2,2	1,8
KPI ²	...	2,4	1,8	1,0	1,5	2,0	2,3	2,3
Styrränta ³	...	2,50	1,75	0,25	0,25	0,25	0,75	1,25
Tioårig statsobligationsränta ⁴	...	2,9	2,1	0,9	1,1	1,5	1,9	2,3
Dollar per euro ⁵	...	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1

¹ Förändring i procent av BNP föregående år. ² Procentuell förändring. ³ Procent, vid slutet av året. Avser övre gränsen i Federal Reserves styrräntespann. ⁴ Procent. ⁵ Nivå.

Källor: Bureau of Economic Analysis, Bureau of Labor Statistics, Federal Reserve, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Räntor och växelkurser

Tabell A5 Räntor och växelkurser

Procent, index 1992-11-18=100 respektive kronor per valutaenhet

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Vid slutet av året								
Reporänta	-0,50	-0,50	-0,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,50
Styrränta, KIX6-vägd ¹	-0,04	0,10	0,01	-0,31	-0,30	-0,30	-0,22	-0,05
Årsgenomsnitt								
Reporänta	-0,50	-0,50	-0,26	0,00	0,00	0,00	0,00	0,25
5-årig statsobligationsränta	-0,1	0,1	-0,4	-0,3	0,0	0,3	0,7	1,1
10-årig statsobligationsränta	0,7	0,7	0,1	0,0	0,4	0,7	1,1	1,5
KIX	112,9	117,6	122,1	120,3	118,0	116,5	115,1	113,6
Euro	9,6	10,3	10,6	10,6	10,5	10,3	10,2	10,1
Dollar	8,5	8,7	9,5	9,5	9,2	9,1	9,0	8,9

¹ Avser ett genomsnitt av eonia för euroområdet samt styrräntor i USA, Norge, Storbritannien, Danmark och Japan.

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Konjunkturen i Sverige

Tabell A6 Försörjningsbalans

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hushållens konsumtionsutgifter ¹	2 277	1,8	1,2	-5,1	4,3	3,7	2,9	2,7
Varor	1 042	2,2	1,8	-1,2	2,7	...	...	...
Tjänster exkl. bostadstjänster	716	2,2	2,2	-12,4	8,9	...	...	...
Bostadstjänster	432	3,2	2,0	1,8	1,3	...	...	...
Offentliga konsumtionsutgifter	1 303	0,8	0,3	0,9	1,4	0,9	1,0	1,2
Statlig konsumtion	335	0,6	-1,2	1,6	1,0	...	...	...
Kommunal konsumtion	969	0,9	0,8	0,6	1,6	...	...	...
Fasta bruttoinvesteringar ²	1 227	1,4	-1,3	-11,2	1,6	8,0	4,9	2,4
Näringslivet exkl. bostäder	761	3,1	0,3	-16,7	2,8	...	...	...
Industrin	180	1,3	0,6	-22,1	1,8	...	...	...
Övriga varubranscher	134	8,0	-0,5	-18,7	1,9	...	...	...
Tjänster exkl. bostäder	447	2,5	0,4	-13,9	3,5	...	...	...
Bostäder	234	-6,4	-8,2	-8,2	-4,8	...	...	...
Offentliga myndigheter	226	6,2	0,9	3,8	4,1	...	...	...
<i>Inhemsk efterfrågan exkl. lager</i>	<i>4 808</i>	<i>1,5</i>	<i>0,3</i>	<i>-5,0</i>	<i>2,9</i>	<i>3,9</i>	<i>2,8</i>	<i>2,2</i>
Lagerinvesteringar ³	36	0,3	-0,1	-1,1	0,9	0,3	0,0	0,0
<i>Total inhemsk efterfrågan</i>	<i>4 843</i>	<i>1,7</i>	<i>0,2</i>	<i>-6,1</i>	<i>3,8</i>	<i>4,2</i>	<i>2,8</i>	<i>2,2</i>
Export	2 360	4,2	3,2	-10,3	6,0	6,5	3,7	3,2
Export av varor	1 656	5,4	1,2	-8,2	4,5	...	...	...
Bearbetade varor	1 322	6,7	2,3	-11,0	5,1	...	...	...
Råvaror	334	0,7	-2,7	3,1	2,3	...	...	...
Export av tjänster	705	1,5	8,3	-15,2	9,9	...	...	...
<i>Total efterfrågan</i>	<i>7 204</i>	<i>2,5</i>	<i>1,2</i>	<i>-7,5</i>	<i>4,5</i>	<i>5,0</i>	<i>3,1</i>	<i>2,5</i>
Import	2 183	3,8	1,1	-12,1	6,8	7,1	4,2	3,6
Import av varor	1 472	5,4	-1,0	-12,9	5,9	...	...	...
Bearbetade varor	1 081	5,3	0,6	-17,3	7,3	...	...	...
Råvaror	391	5,7	-5,3	-0,8	2,8	...	...	...
Import av tjänster	711	0,5	6,0	-10,6	8,5	...	...	...
<i>Nettoexport³</i>	<i>177</i>	<i>0,3</i>	<i>1,0</i>	<i>0,4</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,0</i>
BNP	5 021	2,0	1,2	-5,4	3,5	4,1	2,6	2,1
BNP per invånare ⁴	488	0,8	0,2	-6,3	2,7	3,3	1,9	1,4

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer samt nettot av hushållens konsumtion i utlandet och utländsk konsumtion i Sverige. ² Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer. ³ Förändring i procent av BNP föregående år. ⁴ Tusental kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A7 Hushållens inkomster, konsumtionsutgifter och sparande

Miljarder kronor, löpande priser, respektive procentuell förändring

	Nivå							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lönesumma, justerad för utland	2 003	4,9	3,9	0,7	0,3	4,7	4,6	4,2
Timlön enligt NR ^{1,2}	252	2,7	3,9	5,9	-1,8	2,3	2,7	3,0
Arbetade timmar ^{1,3}	7 905	2,1	-0,2	-4,9	2,1	2,4	1,9	1,2
Transfereringar från offentlig sektor, netto	657	2,8	2,1	8,2	-2,7	-0,2	1,4	1,7
Kapitalinkomster, netto	312	0,1	7,3	-26,9	23,7	7,8	5,2	3,6
Övriga inkomster, netto ⁴	340	5,9	6,6	2,3	5,4	6,4	-4,1	-3,3
Inkomster före skatt⁵	3 312	4,1	4,1	-0,3	1,8	4,2	3,1	2,9
Direkt skatt ⁶	860	0,3	1,3	0,0	0,3	0,0	-0,4	-0,4
Disponibel inkomst	2 452	4,4	5,4	-0,3	2,1	4,1	2,6	2,5
Konsumentpris ⁷	...	2,5	1,9	0,5	1,1	1,8	1,7	1,9
Real disponibel inkomst	2 452	1,9	3,4	-0,9	1,0	2,3	0,9	0,6
per invånare ⁸	239	0,7	2,3	-1,7	0,2	1,6	0,2	-0,1
Konsumtionsutgifter⁹	2 277	1,8	1,2	-5,1	4,3	3,7	2,9	2,7
Sparande ¹⁰	404	13,3	15,1	17,8	15,1	13,9	12,3	10,4
Eget sparande ¹⁰	175	5,2	7,1	11,1	8,1	6,9	5,1	3,0
Finansiellt sparande ¹⁰	315	9,5	11,8	14,8	12,3	11,0	9,3	7,3

¹ Kalenderkorrigerade värden. ² Kronor per timme. ³ Avser anställdas timmar, miljontals. ⁴ I denna post ingår även beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar, se tabell A20. ⁵ Tillväxten i inkomster före skatt är en vägd summa av tillväxttakterna för lönesumma, transfereringar, kapitalinkomster och övriga inkomster. ⁶ Direkta skatters bidrag till disponibelinkomstens förändring, uttryckt i procent. ⁷ Implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter. ⁸ Tusental kronor. ⁹ Fasta priser. ¹⁰ Sparande i miljarder kronor, löpande priser respektive i procent av disponibel inkomst. I eget sparande ingår inte sparande i avtals- och premiepensioner.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A8 Bytesbalans och finansiellt sparande

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nettoexport	117	108	177	213	211	214	210	207
varav varor	122	122	184	252	247	...	...	...
tjänster	-5	-14	-6	-39	-36	...	...	...
Löner, netto	7	7	10	10	10	10	10	11
Kapitalavkastning, netto	70	76	113	107	69	63	61	53
Transfereringar med mera, netto	-65	-74	-93	-94	-107	-113	-117	-122
Bytesbalans	128	117	208	236	183	175	165	150
Procent av BNP	2,8	2,4	4,1	4,9	3,6	3,3	2,9	2,6
Kapitaltransfereringar	-1	3	2	1	2	2	2	2
Finansiellt sparande	127	119	210	238	185	177	167	152
Procent av BNP	2,8	2,5	4,2	4,9	3,7	3,3	3,0	2,6

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A9 BNI

Miljarder kronor, löpande priser samt tusental respektive procentuell förändring

	Nivå 2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNI	5 147	4,5	4,8	-3,9	3,9	5,7	4,4	3,9
Deflator, inhemsk användning	...	3,0	2,4	1,4	1,3	1,8	1,9	2,0
Real BNI	...	1,5	2,3	-5,2	2,6	3,8	2,5	1,8
Befolkning	10 279	1,2	1,0	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7
Real BNI per invånare¹	501	0,3	1,3	-6,1	1,8	3,1	1,7	1,1

¹ Tusental kronor.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A10 Produktion

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Varubranscher	1 189	0,5	1,7	-8,7	4,4	...	...	...
varav industri	689	2,6	0,4	-11,9	6,6	...	...	...
byggverksamhet	304	2,4	3,2	-4,7	1,3	...	...	...
Tjänstebanscher	2 317	3,5	1,9	-6,7	4,1	...	...	...
Näringsliv	3 506	2,5	1,8	-7,4	4,2	5,1	3,4	2,4
Offentliga myndigheter	906	1,0	0,1	-0,1	1,2	1,0	0,9	0,9
BNP till baspris¹	4 470	2,1	1,4	-5,8	3,5	4,1	2,9	2,1
Produktskatter/subventioner	558	1,5	-0,6	-4,3	2,8	3,8	2,9	2,1
BNP till marknadspris	5 028	2,1	1,2	-5,7	3,4	4,1	2,9	2,1

¹ Inklusive produktion i hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Anm. Med produktion avses förädlingsvärde.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A11 Arbetade timmar

Miljoner timmar respektive procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Varubranscher	1 945	1,3	-1,2	-7,7	1,8	...	...	...
varav industri	978	-0,6	-1,8	-11,0	3,5	...	...	...
byggverksamhet	648	3,5	0,4	-5,2	0,2	...	...	...
Tjänstebanscher	3 916	2,3	0,3	-6,2	2,8	...	...	...
Näringsliv	5 861	1,9	-0,2	-6,7	2,5	3,0	2,3	1,3
Offentliga myndigheter	2 229	1,7	-0,6	-1,3	1,4	0,9	0,9	0,9
Hela ekonomin¹	8 261	1,9	-0,3	-5,2	2,1	2,4	1,9	1,2

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A12 Produktivitet

Kronor per timme (baspris) respektive procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

	Nivå							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Varubranscher	611	-0,8	2,9	-1,1	2,5	...	...	...
varav industri	704	3,3	2,2	-1,1	3,0	...	...	...
byggverksamhet	469	-1,0	2,8	0,5	1,1	...	...	...
Tjänstebranscher	592	1,2	1,5	-0,6	1,2	...	...	...
Näringsliv	598	0,5	2,0	-0,8	1,7	2,0	1,1	1,1
Offentliga myndigheter	407	-0,7	0,7	1,2	-0,2	0,0	0,0	0,0
Hela ekonomin¹	541	0,3	1,7	-0,7	1,3	1,7	1,0	0,9

¹ Inklusiva hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A13 Arbetsmarknaden

Tusental personer respektive procentuell förändring, om inget annat anges

	Nivå							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Arbetade timmar ¹	8 261	1,9	-0,3	-5,2	2,1	2,4	1,9	1,2
Medelarbetstid för sysselsatta ²	31,0	0,3	-0,9	-3,4	2,8	0,6	0,2	-0,1
Sysselsatta	5 132	1,5	0,7	-1,9	-0,7	1,8	1,7	1,3
Sysselsättningsgrad ³	...	68,3	68,3	66,8	66,0	66,9	67,8	68,4
Arbetskraft	5 504	1,1	1,1	0,0	0,5	0,8	0,7	0,6
Arbetskraftsdeltagande ⁴	...	72,9	73,3	73,0	73,0	73,3	73,5	73,7
Arbetslöshet ⁵	373	6,3	6,8	8,5	9,6	8,7	7,8	7,2
Befolkning 15-74 år	7 510	0,8	0,7	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4

¹ Miljoner timmar, kalenderkorrigerade värden. ² Timmar per vecka, kalenderkorrigerade värden. ³ Andelen sysselsatta av befolkningen 15-74 år, procent. ⁴ Andelen personer i arbetskraften av befolkningen 15-74 år, procent. ⁵ Procent av arbetskraften.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A14 Resursutnyttjande

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden, om inget annat anges

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Arbetsmarknad								
Jämviktsarbetslöshet ¹	6,8	6,8	6,8	6,8	6,9	7,0	7,1	7,1
Faktisk arbetslöshet ²	6,7	6,3	6,8	8,5	9,6	8,7	7,8	7,2
Potentiellt arbetade timmar	1,5	1,2	0,6	0,1	0,2	0,7	0,7	0,7
varav potentiell sysselsättning	1,4	1,3	1,0	0,5	0,2	0,6	0,6	0,6
Faktiskt arbetade timmar	2,3	1,9	-0,3	-5,2	2,1	2,4	1,9	1,2
Arbetsmarknadsgap ³	0,3	0,9	0,1	-5,1	-3,3	-1,6	-0,6	-0,1
Produktivitet								
Potentiell produktivitet	0,6	0,6	1,1	1,4	0,5	0,7	1,1	1,2
varav potentiell produktivitet, näringslivet	1,0	1,0	1,2	1,2	0,9	1,0	1,4	1,5
Faktisk produktivitet	0,5	0,2	1,5	-0,5	1,3	1,7	1,0	0,9
Produktivitetsgap ⁴	0,6	0,2	0,7	-1,2	-0,5	0,4	0,3	0,1
BNP								
Potentiell BNP	2,1	1,8	1,7	1,5	0,7	1,4	1,8	1,8
Faktisk BNP	2,8	2,1	1,2	-5,7	3,4	4,1	2,9	2,1
BNP-gap ⁵	1,0	1,2	0,8	-6,3	-3,8	-1,3	-0,3	0,0

¹ Nivå i procent av potentiell arbetskraft. ² Nivå i procent av arbetskraften. ³ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁴ Skillnaden mellan faktisk och potentiell produktivitet uttryckt i procent av potentiell produktivitet. ⁵ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A15 Timlön enligt konjunkturlönestatistiken

Procent respektive procentuell förändring

	Vikt							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Näringsliv	68	2,5	2,5	1,6	2,1	2,2	2,7	3,0
Varubranscher	22	3,0	2,4	1,2	2,1	...	...	...
varav industri	15	2,9	2,6	1,2	2,1	...	...	...
byggverksamhet	7	3,3	2,0	1,1	2,0	...	...	...
Tjänstebanscher	46	2,2	2,5	1,9	2,2	...	...	...
Kommunal sektor	26	2,7	2,8	2,2	2,4	...	...	...
Stat	6	2,8	2,7	2,7	2,2	...	...	...
Totalt	100	2,5	2,6	1,8	2,2	2,3	2,7	3,0
Real timlön (KPI) ¹	...	0,6	0,8	1,4	1,1	0,8	0,9	0,7
Real timlön (KPIF) ²	...	0,4	0,8	1,5	1,1	0,9	1,0	1,1

¹ Deflaterad med konsumentprisindex (KPI). ² Deflaterad med konsumentprisindex med fast bostadsränta (KPIF).

Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A16 Timlön och arbetskostnad i näringslivet enligt nationalräkenskaperna

Kronor per timme, procent respektive procentuell förändring

	Nivå							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ej kalenderkorrigerade värden								
Timlön ¹	260	3,1	4,1	6,1	-3,2	2,2	3,4	3,0
Arbetsgivaravgifter ² (i procent av lönen)	...	43,0	42,7	41,8	43,3	43,3	43,3	43,3
Arbetskostnad per timme ³	372	3,7	3,8	5,4	-2,2	2,2	3,4	3,0
Produktivitet ⁴	580	0,7	2,1	-1,5	1,6	...	...	...
Justerad enhetsarbetskostnad ⁵	...	3,0	1,7	6,9	-3,7	...	...	...
Kalenderkorrigerade värden								
Timlön ¹	...	2,8	4,0	6,8	-2,9	2,2	2,7	3,0
Arbetskostnad per timme ³	...	3,4	3,7	6,1	-1,9	2,2	2,7	3,0
Produktivitet ⁴	...	0,5	2,0	-1,0	1,8	...	...	...
Justerad enhetsarbetskostnad ⁵	...	2,9	1,7	7,2	-3,6	...	...	...

¹ Beräknat med enbart anställdas arbetade timmar. ² Kollektiva avgifter och löneskatter. ³ NR-lön och arbetsgivaravgifter. ⁴ Exklusive små- och fritidshus. ⁵ Exklusive små- och fritidshus samt justerad för antalet timmar utförda av egenföretagare.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A17 Tillförsel- och användningspriser

Procent respektive procentuell förändring

	Vikt							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNP	69,7	2,4	2,8	1,6	1,2	1,8	1,8	1,9
Offentliga myndigheter ^{1,2}	13,4	4,1	3,5	1,4	2,6	2,3	3,2	3,0
Näringsliv ²	48,6	1,8	2,7	1,7	0,9	1,6	1,5	1,7
Skattenetto	7,7	3,2	2,1	1,4	1,0	...	...	...
Import	30,3	6,0	2,9	-2,7	-0,5	0,3	0,2	0,3
Bearbetade varor	15,0	3,8	2,6	-0,2	-2,2	...	...	...
Råvaror	5,4	14,9	1,5	-14,0	2,3	...	...	...
Tjänster	9,9	4,6	4,2	0,7	0,2	...	...	...
Tillförsel/användning³	100,0	3,5	2,8	0,3	0,7	1,3	1,3	1,4
Offentlig konsumtion	18,1	3,7	3,3	2,5	2,1	2,3	3,0	2,7
Hushållens konsumtionsutgifter	31,6	2,5	1,9	0,5	1,1	1,8	1,7	1,9
Fasta investeringar	17,0	3,1	2,3	1,3	1,0	1,2	1,2	1,5
Export	32,8	4,6	3,7	-1,8	-0,5	0,3	0,2	0,2
Bearbetade varor	18,3	3,4	4,8	0,0	-1,8	...	...	...
Råvaror	4,6	14,4	0,1	-12,3	3,5	...	...	...
Tjänster	9,8	2,1	3,3	0,6	-0,1	...	...	...

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer. ² Förädlingsvärdepris beräknat till baspris. ³ Inklusive lagerinvesteringar.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A18 Priser, kostnader och vinster i näringslivet

Miljard kronor, procentuell utveckling respektive procent

	Nivå							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Förädlingsvärde, fasta priser ¹	...	2,4	1,8	-7,2	4,3	5,0	3,2	2,4
Förädlingsvärdedeflator	...	1,8	2,7	1,7	0,9	1,6	1,5	1,7
Förädlingsvärde, löpande priser ²	3 497	4,3	4,5	-2,3	2,1	...	...	...
Arbetade timmar, anställda	...	1,9	-0,1	-5,8	2,9	3,0	1,6	1,3
Arbetskostnad per timme ³	372	3,7	3,8	5,4	-2,2	2,2	3,4	3,0
Total arbetskostnad ⁴	2 038	5,7	3,7	-0,8	0,6	5,3	5,0	4,3
Bruttoöverskott	1 459	2,3	5,5	-4,4	4,2	...	...	...
Vinstandel	...	41,3	41,7	40,8	41,7	42,2	42,0	41,9
Justerad vinstandel ⁵	...	35,6	36,1	35,2	36,1	36,6	36,4	36,3

¹ Beräknat till baspris. ² Beräknat till faktorpris. ³ Kronor. ⁴ Inkluderar löneberoende övriga produktionskatter för anställda. ⁵ Exklusive små- och fritidshus, justerad för antalet arbetade timmar utförda av egenföretagare.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A19 Konsumentpriser

Procent respektive procentuell utveckling

	Vikt							
	2020	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
KPI	100,0	2,0	1,8	0,4	1,1	1,4	1,8	2,2
Räntekostnader, bostadsränta	...	-4,9	1,8	1,0	-0,5	0,3	2,5	8,5
KPIF	100,0	2,1	1,7	0,4	1,1	1,4	1,7	1,9
Varor	43,7	0,6	1,0	0,6	0,5	...	...	...
Tjänster	29,8	1,9	2,1	1,4	1,2	...	...	...
Boende exkl. räntekostnader och energi	16,3	1,8	1,9	1,6	1,0	...	...	...
Energi	7,0	10,5	3,1	-9,2	3,5	...	...	...
Räntekostnader, kapitalstock	3,1	7,1	5,8	5,4	4,5	4,3	4,1	4,1
KPIF exkl. energi	93,0	1,4	1,6	1,2	1,0	...	...	...
HIKP	...	2,0	1,7	0,6	1,1	...	...	...
Råolja (Brent) ¹	...	70,9	64,3	38,8	44,2	55,7	68,2	72,4

¹ Dollar per fat, årsgenomsnitt.

Anm. Räntekostnader i KPI utgörs av produkten av kapitalstock och bostadsränta.

Källor: Intercontinental Exchange, SCB, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Offentliga finanser

Tabell A20 Offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomster	2 295	2 392	2 438	2 397	2 457	2 576	2 689	2 801
<i>Procent av BNP</i>	49,6	49,5	48,6	49,7	48,6	48,1	48,1	48,1
Skatter och avgifter	2 033	2 107	2 141	2 100	2 158	2 266	2 368	2 467
<i>Procent av BNP</i>	44,0	43,6	42,6	43,5	42,7	42,3	42,3	42,3
Skattekvot ¹	44,1	43,8	42,8	43,7	42,8	42,4	42,5	42,5
Kapitalinkomster	66	76	79	71	67	71	75	82
Övriga inkomster	196	208	219	226	231	239	245	253
Utgifter	2 229	2 353	2 424	2 669	2 607	2 668	2 750	2 844
<i>Procent av BNP</i>	48,2	48,7	48,3	55,3	51,5	49,8	49,1	48,8
Konsumtion	1 204	1 258	1 303	1 348	1 396	1 442	1 500	1 560
Transfereringar	788	829	846	1 035	906	913	930	950
Hushåll	638	656	671	724	706	705	715	727
Företag	84	93	94	223	102	104	107	111
Utland	66	80	82	87	98	104	108	112
Investeringar ²	208	233	246	257	270	277	282	288
Kapitalutgifter	30	33	28	29	35	36	39	46
Överföring till hushållen³	0	0	0	0	10	14	-22	-55
Överföring till företagen⁴	0	0	0	0	20	0	0	0
Finansiellt sparande⁵	66	38	15	-271	-180	-106	-39	12
<i>Procent av BNP</i>	1,4	0,8	0,3	-5,6	-3,6	-2,0	-0,7	0,2
Primärt finansiellt sparande⁶	30	-5	-36	-313	-212	-141	-76	-24
<i>Procent av BNP</i>	0,6	-0,1	-0,7	-6,5	-4,2	-2,6	-1,4	-0,4
Strukturellt sparande	31	13	16	-172	-83	-53	-18	19
<i>Procent av potentiell BNP</i>	0,7	0,3	0,3	-3,3	-1,6	-1,0	-0,3	0,3
Maastrichtskuld	1 884	1 876	1 765	2 130	2 348	2 495	2 574	2 610
<i>Procent av BNP</i>	41	39	35	44	46	47	46	45
BNP, löpande pris	4 625	4 828	5 021	4 824	5 057	5 356	5 596	5 824
Potentiell BNP, löpande pris	4 579	4 769	4 981	5 147	5 255	5 424	5 611	5 824
Finansiell nettoställning	1 115	1 170	1 405	869	727	675	690	758
<i>Procent av BNP</i>	24	24	28	18	14	13	12	13

¹ Skattekvoten beräknas som totala skatter, inklusive EU-skatter, dividerat med BNP. ² Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm. ³ Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. Avser de belopp som under kommande år behöver överföras mellan hushåll och offentlig sektor för att uppnå prognostiserad bana för det strukturella sparandet. Ett negativt tal innebär ett åtstramningsbehov i offentlig sektor, det vill säga att åtgärder vidtas med negativ effekt på hushållens disponibla inkomster, och ett positivt tal innebär ett utrymme för expansiva åtgärder. ⁴ Beräkningsteknisk överföring till företagen genom ändrade transfereringar eller subventioner. ⁵ Finansiellt sparande beräknas som inkomster minus summan av utgifter och överföring till hushållen. ⁶ Primärt finansiellt sparande beräknas som finansiellt sparande minus kapitalnettot. Kapitalnettot är kapitalinkomster minus kapitalutgifter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A21 Statens finanser

Miljardier kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomster	1 219	1 265	1 281	1 204	1 270	1 341	1 403	1 464
Skatter och avgifter	1 071	1 106	1 116	1 038	1 102	1 167	1 222	1 274
Kapitalinkomster	22	29	29	26	24	25	27	29
Övriga inkomster	126	130	135	140	144	149	154	160
Utgifter	1 143	1 201	1 218	1 472	1 333	1 347	1 373	1 410
Transfereringar	710	747	751	982	816	821	827	840
Ålderspensionssystemet ¹	25	24	23	27	24	23	22	23
Kommunsektorn	271	277	278	332	305	307	309	312
Hushåll	301	310	313	353	327	324	322	327
Företag	51	60	60	187	67	68	69	71
Utland	63	76	77	83	94	99	104	107
Konsumtion	310	321	331	343	355	361	375	388
Investeringar ²	100	105	114	126	135	139	144	150
Kapitalutgifter	24	27	21	21	27	27	28	32
varav ränteutgifter	19	22	16	15	20	20	21	25
Överföring till hushållen³	0	0	0	0	35	60	40	29
Överföring till företagen⁴	0	0	0	0	20	0	0	0
Finansiellt sparande⁵	75	64	63	-268	-118	-67	-10	25
Procent av BNP	1,6	1,3	1,3	-5,5	-2,3	-1,3	-0,2	0,4
Statsskuld	1 265	1 197	1 054	1 394	1 568	1 676	1 720	1 726
Procent av BNP	27,4	24,8	21,0	28,9	31,0	31,3	30,7	29,6
Finansiell nettoställning	-249	-130	-49	-404	-559	-601	-586	-535
Procent av BNP	-5,4	-2,7	-1,0	-8,4	-11,0	-11,2	-10,5	-9,2

¹ Statliga ålderspensionsavgifter. ² Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm. ³ Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. I tabellen är statsbidragen till kommunsektorn beräknade enligt oförändrade regler. I den mån som statsbidragen till kommunerna ökas i förhållande till oförändrade regler kommer den beräkningstekniska överföringen från staten till hushållen minska i motsvarande grad, samtidigt som den beräkningstekniska överföringen från kommunerna till hushållen ökar i motsvarande grad genom mindre omfattande höjningar av det kommunala skatteuttaget (eller eventuellt ökat ekonomiskt bistånd). Den totala beräkningstekniska överföringen från offentlig sektor till hushållen, som redovisas i tabell A20, påverkas inte. ⁴ Beräkningsteknisk överföring till företagen genom ändrade transfereringar eller subventioner. ⁵ Finansiellt sparande beräknas som inkomster minus summan av utgifter och överföring till hushållen.

Källor: Riksgälden, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A22 Ålderspensionssystemets finanser

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomster	303	318	328	333	326	339	352	366
Socialförsäkringsavgifter	245	257	267	268	269	281	294	306
Statliga ålderspensionsavgifter	25	24	23	27	24	23	22	23
Kapitalinkomster	31	35	37	35	31	32	33	35
Övriga inkomster	2	2	2	3	3	3	3	3
Utgifter	302	311	322	333	337	340	353	362
Inkomstpensioner	296	304	315	325	329	332	345	353
Kapitalutgifter	0	1	0	0	0	1	1	1
Övriga utgifter	6	6	7	7	7	8	8	8
Finansiellt sparande	0	7	6	0	-12	-1	-1	4
Procent av BNP	0,0	0,1	0,1	0,0	-0,2	0,0	0,0	0,1
Finansiell nettoställning	1 429	1 401	1 596	1 430	1 484	1 504	1 524	1 550
Procent av BNP	30,9	29,0	31,8	29,6	29,3	28,1	27,2	26,6

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A23 Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomster	1 079	1 119	1 140	1 230	1 201	1 237	1 277	1 318
Skatter	700	726	740	774	767	797	831	864
Kommunal fastighetsavgift	17	18	19	19	20	21	22	23
Statsbidrag inkl. kompensation för mervärdesskatt	266	273	275	330	303	305	308	311
Kapitalinkomster	13	12	13	11	13	14	15	18
Övriga inkomster	83	89	93	96	98	100	101	103
Genomsnittlig kommunalskattesats ¹	32,12	32,12	32,19	32,28	32,28	32,28	32,28	32,28
Utgifter	1 088	1 151	1 194	1 233	1 276	1 321	1 367	1 419
Transfereringar	85	84	88	94	96	97	98	100
Hushåll	43	44	45	48	51	50	49	49
Övriga transfereringar	42	40	43	46	45	47	49	51
Konsumtion	890	933	969	1 001	1 037	1 077	1 121	1 167
Investeringar ²	108	128	131	131	134	138	137	139
Kapitalutgifter	5	6	7	7	8	9	11	13
Överföring till hushållen³	0	0	0	0	-25	-46	-62	-83
Finansiellt sparande⁴	-10	-33	-55	-3	-50	-37	-28	-17
Procent av BNP	-0,2	-0,7	-1,1	-0,1	-1,0	-0,7	-0,5	-0,3
Finansiell nettoställning	-66	-100	-142	-156	-199	-228	-248	-257
Procent av BNP	-1,4	-2,1	-2,8	-3,2	-3,9	-4,3	-4,4	-4,4

¹ Procent. ² Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm. ³ Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. I tabellen är statsbidragen till kommunsektorn beräknade enligt oförändrade regler. I den mån som statsbidragen till kommunerna ökas i förhållande till oförändrade regler kommer den beräkningstekniska överföringen från kommunsektorn till hushållen öka i motsvarande grad genom mindre omfattande höjningar av det kommunala skatteuttaget (eller eventuellt ökat ekonomiskt bistånd). Eftersom den beräkningstekniska överföringen från staten till hushållen minskar i motsvarande grad kommer den totala beräkningstekniska överföringen från offentlig sektor till hushållen, som redovisas i tabell A20, inte att påverkas. ⁴ Finansiellt sparande beräknas som inkomster minus summan av utgifter och överföring till hushållen.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A24 Offentliga sektorns inkomster

Procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hushållens direkta skatter	16,0	15,6	14,9	15,8	15,1	14,8	14,8	14,8
Företagens direkta skatter	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Arbetsgivaravgifter ¹	12,1	12,1	12,0	11,9	12,0	11,9	11,9	11,9
Mervärdesskatt	9,2	9,2	9,2	9,2	9,1	9,1	9,2	9,2
Punktskatter	2,2	2,2	2,1	2,2	2,1	2,1	2,1	2,1
Övriga skatter	1,7	1,7	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5
Skattekvot²	44,1	43,8	42,8	43,7	42,8	42,4	42,5	42,5
EU-skatter ³	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Övriga inkomster ⁴	4,2	4,3	4,4	4,7	4,6	4,5	4,4	4,3
Primära inkomster	48,2	48,0	47,0	48,2	47,3	46,8	46,7	46,7
Kapitalinkomster	1,4	1,6	1,6	1,5	1,3	1,3	1,3	1,4
Inkomster	49,6	49,5	48,6	49,7	48,6	48,1	48,1	48,1

¹ Arbetsgivar- och egenföretagaravgifter samt särskild löneskatt. ² Skattekvoten beräknas som totala skatter, inklusive EU-skatter, dividerat med BNP. ³ Skatter till EU, ingår i skattekvoten men inte i den offentliga sektorns inkomster. ⁴ Bland annat transfereringar från utlandet och från a-kassorna.

Anm. Avser offentliga sektorns inkomster vid oförändrade skatteregler, det vill säga utifrån dagens gällande regelverk.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A25 Offentliga sektorns utgifter

Procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Konsumtion	26,0	26,1	26,0	27,9	27,6	26,9	26,8	26,8
Transfereringar	17,0	17,2	16,9	21,5	17,9	17,0	16,6	16,3
Hushåll	13,8	13,6	13,4	15,0	14,0	13,2	12,8	12,5
Företag	1,8	1,9	1,9	4,6	2,0	1,9	1,9	1,9
Utland	1,4	1,6	1,6	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9
Investeringar ¹	4,5	4,8	4,9	5,3	5,3	5,2	5,0	5,0
Primära utgifter	47,6	48,1	47,7	54,7	50,9	49,1	48,4	48,0
Kapitalutgifter	0,6	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,8
Utgifter	48,2	48,7	48,3	55,3	51,5	49,8	49,1	48,8

¹ Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm.

Anm. Avser offentliga sektorns utgifter vid bibehållen personaltätet inom offentligt finansierade verksamheter och en standardhöjning i linje med historiskt mönster samt oförändrade regler för transfereringarna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A26 Transfereringar från offentlig sektor till hushåll

Procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Pensioner ¹	7,7	7,5	7,5	8,1	7,8	7,4	7,3	7,2
varav inkomstpension	6,4	6,3	6,2	6,7	6,5	6,2	6,1	6,0
Arbetsmarknad ²	0,7	0,6	0,6	0,9	0,8	0,6	0,5	0,5
Ohälsa ³	1,7	1,6	1,5	1,9	1,4	1,3	1,2	1,2
Familj och barn ⁴	1,6	1,7	1,7	1,9	1,8	1,7	1,6	1,6
Studier ⁵	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Ekonomiskt bistånd ⁶	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3
Övrigt ⁷	1,5	1,5	1,4	1,6	1,5	1,4	1,4	1,3
Transfereringar till hushållen	13,8	13,6	13,4	15,0	14,0	13,2	12,8	12,5

¹ Inkomst- och tilläggspension, garantipension, efterlevandepension, pensionstillägg, offentliganställdas avtalspensioner och bostadstillägg till pensionärer. ² Ersättning vid arbetslöshet, aktivitetsstöd, etableringsersättning och lönegaranti. ³ Sjuk- och rehabiliteringspenning, aktivitets- och sjukersättning, arbetsskadeersättning, handikappersättning. ⁴ Föräldrapenning, barnbidrag, vårdbidrag, bostadsbidrag. ⁵ Studiebistånd och övrig studiehjälp. ⁶ Socialbidrag. ⁷ Assistansersättning och äldreomsorgsbistånd samt övriga transfereringar till hushåll.

Anm. Avser transfereringar från offentlig sektorn till hushåll vid oförändrade regler för transfereringarna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A27 Inkomstindex, balansindex, inkomstpensioner och balanstal

Procentuell förändring om inget annat anges

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomstindex	3,7	1,5	3,1	3,8	2,3	1,0	2,3	2,7
Balansindex	4,4	2,6	3,1	3,8	2,3	1,0	2,3	2,7
Balanstal ^{1, 2}	1,007	1,013	1,012	1,017	1,027	1,007	1,008	...
Nominell inkomstpension³	2,8	1,0	1,4	2,1	0,7	-0,6	0,7	1,1

¹ Nivå. ² Från och med 2017 avses dämpat balanstal enligt Pensionsmyndigheten som anger pensionssystemets tillgångar i förhållande till dess skulder två år före respektive år. ³ Följsamhetsindexering, dvs. procentuell förändring av inkomstindex minus 1,6 procentenheter.

Källor: Pensionsmyndigheten och Konjunkturinstitutet.

Tabell A28 Statens budgetsaldo och skuld

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021
Budgetsaldo	62	80	112	-369	-180
Avgränsningar	4	10	-60	26	4
Försäljning av aktier med mera	0	-2	0	0	0
Extraordinära utdelningar	0	0	-1	0	-6
Delar av Riksgäldens nettoutlåning	13	18	-57	22	19
Övriga avgränsningar	-8	-6	-2	4	-10
Periodiseringar	11	-25	12	66	58
varav skatteperiodiseringar	14	-19	7	59	63
ränteperiodiseringar	-3	-1	7	6	-5
Övrigt	-2	-1	-1	10	0
Finansiellt sparande i staten	75	64	63	-268	-118
Statens lånebehov ¹	-62	-80	-112	369	180
Värdeförändringar i statsskulden	35	12	-31	-30	-6
Statsskuldens förändring	-27	-68	-143	340	174
Statsskuld	1265	1197	1054	1394	1568
<i>Procent av BNP</i>	<i>27,4</i>	<i>24,8</i>	<i>21,0</i>	<i>28,9</i>	<i>31,0</i>

¹ Statens lånebehov är lika med budgetsaldot med omvänt tecken.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgälden, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A29 Utgiftstak för staten

Miljarder kronor, löpande priser om inget annat anges

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Utgiftstak för staten	1 274	1 337	1 351	1 742	1 443	1 502
<i>Procent av potentiell BNP</i>	<i>27,8</i>	<i>28,0</i>	<i>27,1</i>	<i>33,8</i>	<i>27,5</i>	<i>27,7</i>
Takbegränsade utgifter	1 229	1 282	1 308	1 538	1 418	1 433
<i>Procent av potentiell BNP</i>	<i>26,8</i>	<i>26,9</i>	<i>26,3</i>	<i>29,9</i>	<i>27,0</i>	<i>26,4</i>
Budgeteringsmarginal	45	55	43	204	25	69
<i>Procent av takbegränsade utgifter</i>	<i>3,6</i>	<i>4,3</i>	<i>3,3</i>	<i>13,3</i>	<i>1,8</i>	<i>4,8</i>

Källor: Ekonomistyrningsverket, Finansdepartementet och Konjunkturinstitutet.